

Vrijdagochtend bestaat niet

75 jaar Amsterdamse Schaakvereniging 'De Raadsheer'

door Frans Smit

met medewerking van:

Jacques van der Burg
Eric Mol
Wim Tiepel

Vrijdagochtend bestaat niet

75 jaar Amsterdamse Schaakvereniging 'De Raadsheer'

door Frans Smit

met medewerking van:

Jacques van der Burg

Eric Mol

Wim Tiepel

Dit boekje is een uitgave n.a.v. het 75-jarig jubileum van de Amsterdamse schaakvereniging 'De Raadsheer' op 2 februari 1997.

Het copyright van deze uitgave berust bij Schaakvereniging De Raadsheer voor de totale uitgave en bij de diverse auteurs voor hun bijdragen.

Samenstelling en redactie: Frans Smit

Uitgegeven door:
Schaakvereniging De Raadsheer,
p/a F.P. Smit,
Levantkade 189,
1019 ME Amsterdam.

ISBN 90-9010229-9

De uitgave is gedrukt bij Speed-O-Print, Keizersgracht 198, Amsterdam.

Schaakvereniging De Raadsheer speelt iedere donderdagavond in de Denksportruimte van de Wethouder Verheyhal, Oranje Vrijstaatkade 57 in Amsterdam-Oost.

Inhoud

REKENEN EN GESCHIEDENIS	5
INLEIDING	6
DE OPRICHTING VAN DE RAADSHEER	8
HET LEDENTAL DOOR DE JAREN HEEN.....	11
HET ARCHIEF VAN DE RAADSHEER.....	13
DE JAREN 1922-1947.....	15
PARTIJEN UIT DE JAREN TWINTIG.....	46
HET MAKEN VAN HET CLUBBLAD	52
DE JAREN 1956-1972.....	63
DE RAADSHEER 75 JAAR JONG!	80
DE TOERNOOIEN VAN DE RAADSHEER.....	86
DE JAREN 1973-1996.....	91
RAADSHEER-TOERNOOIFANATEN	115
TOT SLOT.....	118
LIJST VAN ERELEDEN	120
LIJST VAN VOORZITTERS.....	120
LIJST VAN CLUBKAMPIOENEN	121
LIJST VAN WINNAARS RAADSHEER CUP.....	122
BRONNEN EN LITERATUUR.....	123
VERANTWOORDING VAN DEZE UITGAVE.....	124

Rekenen en geschiedenis

Voorwoord door Jaap Schrickx, voorzitter

Ruim 2000 jaar geleden werd onder Julius Caesar de basis gelegd voor onze huidige kalender: twaalf maanden in een jaar met een wisselend aantal dagen per maand. Zo'n 1500 jaar later werd deze kalender aangepast tot onze tegenwoordige Gregoriaanse kalender. Dankzij Julius Caesar en paus Gregorius kon het gebeuren dat een zekere dag, genaamd 2 februari 1922, vanwege al die tweetjes, een bijzondere dag was om in de annalen vast te leggen, bijvoorbeeld door een schaakvereniging te beginnen. Ik weet niet of men bewust even heeft gewacht tot deze datum, ik vermoed van wel, maar zeker is dat op die dag onze schaakvereniging De Raadsheer werd opgericht.

De mens is al sinds hij begon met denken en rationeel zijn in het bezit van twee handen met vijf vingers. Daarom tellen en denken we in tientallen en daarom is 2-2-22 een bijzondere datum. Hadden we tweemaal vier vingers gehad, dan had deze dag een heel andere datum gehad. Tien maal tien is honderd en dat is dus ook een bijzonder getal. Hak je dat weer in vier mooi gelijke brokken dan wordt ook het getal 25 en iedere veelvoud daarvan iets bijzonders. Dus dat de aarde sinds 2 februari 1922 $3 \times \frac{1}{4} \times 10 \times 10$ keer een rondje om de zon heeft gedraaid is een goede reden om te vieren dat onze schaakvereniging De Raadsheer 75 jaar bestaat.

De lezer ziet dat er al twee alinea's te vullen zijn door een heel klein beetje in de Europese geschiedenis te duiken. Frans Smit dook zeer uitgebreid in een heel klein stukje van die geschiedenis, beperkte zich tot De Raadsheer en die 75 jaar en zie hier wat er dan wel niet allemaal te vertellen valt. Ik ben blij dat dit boek het hele verhaal eens keurig op een rijtje zet en zo ook een aanvulling is op de geschreven geschiedenis van het Amsterdamse schaakleven. Vanaf het begin was De Raadsheer een bijzondere schaakvereniging en dat is zij volgens mij en vele anderen nog steeds. Argumenten voor deze bewering vindt u vanzelf door gewoon verder te lezen.

De activiteiten rond ons 15e lustrum en dan met name de verschijning van dit boek zouden financieel nooit verwezenlijkt hebben kunnen worden zonder de ondersteuning van het stadsdeel Amsterdam Oost, Traco Supplies B.V. uit Castricum, onze 'stamcafés' La Vallade en Eylders en enkele donaties van leden. Namens het bestuur en de jubileumcommissie wil ik hen allen daarvoor hartelijk bedanken.

Ik beschouw de totstandkoming en uitreiking van dit boek als één van de hoogtepunten van de festiviteiten rond ons jubileum en hoop dat een ieder het met plezier zal lezen en er veel lering en vermaak van zal ondervinden.

En, wie weet, dient dit boek over 75 jaar nog eens als basis voor een nog dikker boek over 150 jaar De Raadsheer. In ieder geval hoop ik dat de vereniging het minstens zo lang zal volhouden als een bloeiende en gezellige schaakvereniging waar velen, net als ik, niet alléén om een potje te schaken met plezier naar toe gaan.

Inleiding

Het idee om de geschiedenis van De Raadsheer op schrift te stellen, kwam onmiddellijk bij me op toen ik ons erelid Eric Mol als secretaris opvolgde. Hij droeg mij daarbij het verbazingwekkend complete clubarchief over. Ik heb sindsdien menig regenachtige vrije dag met dat archief doorgebracht.

Aangezien het 75-jarig jubileum van De Raadsheer in het verschiet lag, was er een mooie aanleiding aanwezig om de geschiedschrijving van onze vereniging daadwerkelijk ter hand te nemen. De nadruk kwam daarbij op de m.i. meest interessante periode uit de clubgeschiedenis te liggen: de oprichting en de jaren tot en met de Tweede Wereldoorlog.

Het boekwerk dat u nu ter hand hebt genomen, is de weerslag van mijn zoektocht door het clubarchief. Ik heb geprobeerd nadruk te leggen op het clubleven van De Raadsheer. Het is het verhaal van een kleine en soms grote schaakgemeenschap die moeilijke maar ook glorieuze tijden beleefde.

Om de clubgeest in de tekst te laten spreken, heb ik zoveel mogelijk letterlijke citaten uit archiefstukken overgenomen, uitgaande van het idee dat de mensen zelf het verhaal het beste konden vertellen. Bovendien zijn stukken toegevoegd van een aantal leden die een vooraanstaande rol hebben gespeeld in De Raadsheer.

Daar waar geen auteursnaam bij een hoofdstuk vermeld staat, is het door ondergetekende geschreven.

De volgende mensen en instanties hebben er bijgedragen dat dit boek tot stand heeft kunnen komen: het Max Euwe-Centrum, Gerard van Heffen, Jop Dekker, Eric de Ruijter, Erik Smit, Ruud van der Horst en Jacques van der Burg voor hun tips m.b.t. inhoud en vormgeving van de uitgave; Laura Straatsma, Jos van Waterschoot, Bernard van Sterkenburg, Eric Mol en Gerie Opgenhaffen voor hun kritische kanttekeningen bij eerdere versies van de tekst en uiteraard Wim Tiepel, die met zijn clubliefde mij de inspiratie gaf om dit werk op te pakken en af te ronden. Een speciaal woord van dank gaat uit naar de families Heym en Ter Bruggen voor hun brieven en foto's. Wij hebben er dankbaar gebruik van gemaakt!

En 'last but not least' worden uiteraard alle schakers bedankt die door hun bijdragen aan de clubbladen ervoor gezorgd hebben dat er eigenlijk teveel materiaal was om in één jubileumboekje op te nemen. Ik hoop dat ik niemand tekort heb gedaan.

Hoog De Raadsheer en op naar de volgende 75 jaar!

Frans Smit

Raadsheren over De Raadsheer

Gezellig, fanatiek, proberen een goeie partij te spelen en daarna een paar biertjes om het te vieren of alle ellende te vergeten.

Ton van Garderen

De oprichting van De Raadsheer

Schaken was rond 1920 in Nederland voornamelijk een sport voor de maatschappelijke elite die in de negentiende eeuw het spel in sociëteiten beoefende. De belangrijkste verenigingen in Nederland waren dan ook gezelschappen waar de 'gewone man' niet zo snel naar toe ging of zelfs niet werd toegelaten. Het spel werd echter allengs populairder. Zoals bijvoorbeeld tennis in de laatste dertig jaar van elitesport tot massasport werd, begon het schaken in de jaren twintig mensen uit alle sociale geledingen aan te trekken. Zo werd vanaf 1923 een Amsterdamse schaakcompetitie voor tientallen georganiseerd. Het oprichten van De Raadsheer was eveneens een voorbeeld van die stijgende populariteit, hoewel dat overigens niet altijd bleek uit het ledental. In die jaren was schaken nog altijd (in de woorden van Theo ter Bruggen) *'niet zoo wijdverbreid onder arbeiders. De menschen keken er veel te hoog tegen op'*.

Theo ter Bruggen was de oprichter van De Raadsheer. In 1888 werd hij geboren in Apeldoorn, waarna hij opgroeide in Amsterdam. Het schaakspel leerde hij in militaire dienst en hij raakte dermate enthousiast dat hij een ieder met een beetje belangstelling de beginselen van het spel bijbracht. Zo kan de schaakcompetitie die Ter Bruggen tijdens zijn dienstperiode in zijn compagnie organiseerde voor 15 lotgenoten gezien worden als een verre voorloper van schaakvereniging De Raadsheer.

Ter Bruggen was onder meer betonwerker en woonde ten tijde van de oprichting van De Raadsheer in de 1ste Jan van der Heydenstraat. Naast zijn lidmaatschap van de schaakvereniging D.O.S. kwam zijn passie voor het spel ook tot uiting toen hij in 1919 in contact kwam met het bestuur van de speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin', die haar basis op de Oostelijke eilanden had, op de hoek van de Czaar Peterstraat en de Oostenburgergracht.

Speeltuinverenigingen waren in die tijd het centrum van activiteiten voor kinderen en volwassenen in de buurt. Zij waren vaak de enige plek van vertier in de arme arbeiderswijken. De vereniging 'Oosterspeeltuin' bestond sinds 1900 en had in de jaren twintig ongeveer 1500 leden. De vereniging bezat diverse onderafdelingen, waarin sport en andere activiteiten werden beoefend.

Ter Bruggen vond dit contact een prima gelegenheid om het schaken te verbreiden onder de jeugd in de arbeiderswijk en verzocht het bestuur van de speeltuinvereniging om schaaklessen te mogen geven op de zaterdagmiddag. Het bestuur ging akkoord. Hij gaf vanaf 1919 ongeveer vijf jaar zijn wekelijkse schaaklessen. Jaap Heym, één van de mannen die in de beginjaren lid werden van De Raadsheer en vele jaren het gezicht van de vereniging mede zouden bepalen, merkte in 1972 daarover op dat Ter Bruggen als een soort grondlegger van het jeugdschaak in Amsterdam kan worden gezien. Het is jammer dat de traditie van Ter Bruggen in De Raadsheer niet is voortgezet. De schaaklessen mondden niet uit in een blijvende jeugdafdeling en tegenwoordig ontbeert De Raadsheer die nog steeds.

Hoe succesvol Ter Bruggen ook was met de jeugdlessen, met de oudere inwoners van de Oostelijke eilanden wilde het niet lukken. Hij verzocht in 1921 het bestuur van de vereniging 'Oosterspeeltuin' om ook schaaklessen te mogen geven aan de ouders van de kinderen die hij onder zijn hoede had. Ondanks advertenties in buurt- en verenigingsblaadjes was het resultaat teleurstellend: er kwam niemand. In één opzicht is dit initiatief echter van groot belang geweest voor De Raadsheer. Hij kon het zaaltje van de vereniging slechts op de donderdagavond gebruiken omdat het op andere avonden bezet was. Sindsdien is de clubavond van De Raadsheer, op een aantal kleine onderbrekingen na, altijd de donderdagavond geweest.

Ontevreden over de afloop van dit initiatief trachtte Ter Bruggen nieuwe wegen in te slaan om via de speeltuinvereniging mensen voor het schaken te winnen. En hij boorde een nogal onverwachte markt aan: de korfbalvereniging Swift, onderafdeling van 'Oosterspeeltuin'. Hier vond hij een coöperatief bestuur en mannen die op zijn minst geïnteresseerd waren om het spel te leren. Ter Bruggen ging over tot de oprichting van de schaakclub en op de fraaie datum 2-2-22 (het is mij onbekend of de oprichtingsdatum een toevalligheid is of een welbewuste keuze) zag schaakvereniging De Raadsheer, met 14 leden, als onderafdeling van de speeltuinvereniging het levenslicht.

Voorzitter werd uiteraard Ter Bruggen zelf, penningmeester de heer Ter Zweege en secretaris de heer Brokstra. De meeste leden kwamen van de Oostelijke eilanden en voornamelijk uit de Czaar Peterstraat en de Grote Wittenburgerstraat. Een enkeling kwam uit de Indische Buurt.

Aangezien vrijwel allen niet of nauwelijks bekend waren met het schaken (Ter Bruggen vertelde dat er slechts één de spelregels machtig was), moeten de eerste clubavonden wel de vorm van schaaklessen hebben gehad. Ons zijn helaas geen partijen overgeleverd uit die beginperiode maar Ter Bruggen zelf gaf niet hoog op over het spelpeil. In ieder geval won hij tijdens de eerste competitie praktisch alle partijen. Gesteld kan worden dat schaaksterkte een belangrijke, doch secundaire plaats innam. Waar het om ging was enthousiasme en betrokkenheid.

Helaas bleek dat ook na de oprichting Ter Bruggens enthousiasme weer danig op de proef werd gesteld. Bij het naderen van de zomer begon de zon steeds feller te schijnen en die bleek op de korfballers een onweerstaanbare uitwerking te hebben. Liever dan zich binnen in een klein zaaltje het hoofd te breken over het nieuw geleerde spel, speelde men buiten zijn eigen sport. Secretaris L. Overduijn meende daarover in 1928: *'Nu is er niets moeilijker dan enthousiaste korfballers om te zetten in kalme en trouw opkomende schakers.'* Korfbal bleek, althans binnen de speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin', uiterst moeilijk met schaken te combineren en daarom vertrokken veel mannen van het eerste uur nog voordat de eerste zomer van De Raadsheer aanbrak.

Er bleven slechts negen leden over. Naast Theo ter Bruggen waren dat H. van Swol, T. ter Zweege, J. Smit, G. van der Wouden, T. van der Wouden, B. van der Wouden en

de heren Bauer en Theekamp. In de notulen van de eerste jaarvergadering, in september 1922, werd omschreven hoe de uitstroom van de nog zo jonge schaakvereniging de irritatie van de overblijvers wekte. De plaatsvervangend secretaris H. van Swol (want ook de oorspronkelijke secretaris Brokstra had bedankt) schreef dat het '*natuurlijk die leden waren, die in het minst geen sympathie voor de schaakclub gevoelden*', die de club de rug hadden toegekeerd. De negen overgeblevenen besloten echter wel '*met hand en tand*' (Ter Bruggen) door te zetten.

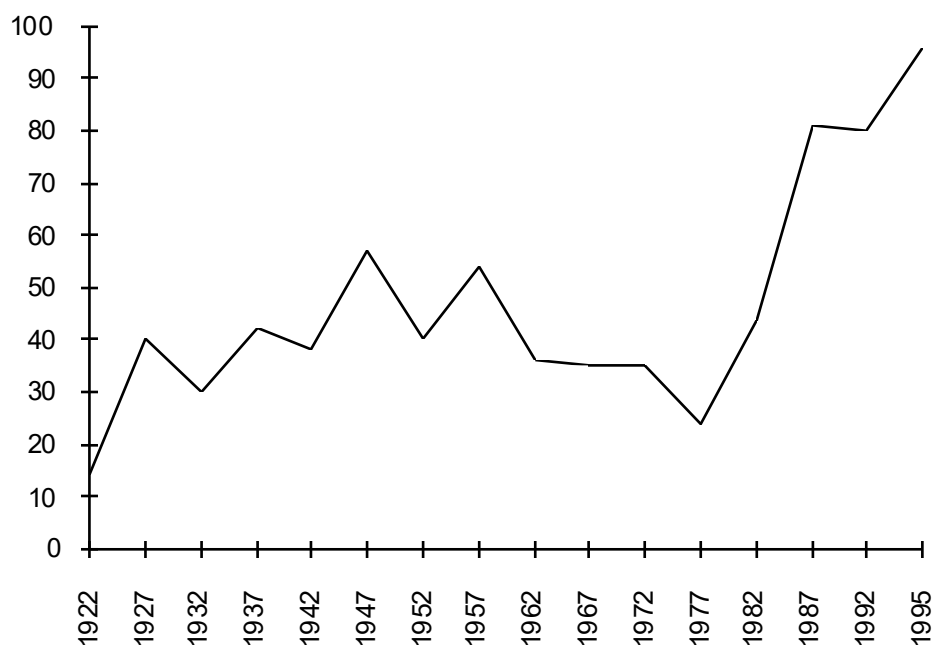
Het was voor het bestuur van de jonge Raadsheer zaak om nieuwe leden te werven. Daartoe werd intensief geadverteerd in het blad van de speeltuinvereniging. Ondanks een bereik van 1500 leden was het resultaat volgens de secretaris teleurstellend: er kwamen in 1922 slechts enkele nieuwe schakers bij. Toch bleek deze aanpak op de wat langere duur wel te werken. Tijdens de eerste ledenvergadering werd besloten om het geld dat gereserveerd was voor prijzen, te gebruiken voor '*reclame*', aldus het collectief belang boven het persoonlijk belang stellend.

Dit werkte goed. Vooral een simultaan gegeven door de heer Slop van D.O.S. bleek belangstelling in de buurt te wekken. Bij die gelegenheid werden ook de voor De Raadsheer legendarische gebroeders Jaap en Cor Heym lid van de vereniging. Tijdens het seizoen 1922-1923 groeide het ledental tot boven de twintig. De Raadsheer bleek levensvatbaar te zijn.

In het seizoen 1923-1924 werd voor de allereerste keer een Amsterdamse Schaakcompetitie voor clubs uitgeschreven. Dit was de voorloper van de Amsterdamse Schaakbond. Deze competitie werd georganiseerd door een aantal gedreven mensen. Van 1924 tot 1929 kwam er een maandblad uit waarin uitgebreid het wel en wee van de aangesloten verenigingen en het verloop van de competitie werden beschreven. Naast bekende namen in de schaakwereld uit die tijd als Löhr en Van Harten zat bijvoorbeeld de beroemde historicus J. Presser een tijd in het bestuur. De Raadsheer schreef zich in met twee tientallen. Niet alle Amsterdamse verenigingen namen daaraan deel: V.A.S. en A.S.C. bijvoorbeeld bleven lid van de Noord-Hollandse bond. Naast De Raadsheer namen wel de nog steeds bestaande verenigingen D.O.S. (later gefuseerd met Nieuw-West), Max Euwe (na veel fusies nu Schaakvereniging Euwe geheten), Het Oosten (nu Oosten/Toren) en De Pion deel.

Het ledental door de jaren heen

Het ledenaantal van De Raadsheer vanaf het oprichtingsjaar is weergegeven in onderstaande grafiek.

Het verhaal over de ups en downs van De Raadsheer wordt weerspiegeld in het verloop van het ledenaantal. Na een moeilijk begin bleek het de club in de jaren 1924-1928 uitstekend te gaan. De verhuizing naar het buurthuis Sint- Bavo eind 1928 bleek echter geen beste keuze te zijn geweest want het ledenaantal liep snel terug. Na de terugkeer naar de 'Oosterspeeltuin' bleek de economische crisis een zware hypotheek te leggen op de vereniging. Vanaf 1933, dus nog tijdens die crisis, bleek het ledental zich te herstellen. Misschien heeft dit te maken met een belangrijke nevenactiviteit van de club: het tweemaal per week organiseren van schaakmiddagen voor werklozen.

De Raadsheer bleek zich door deze periode heen te kunnen slaan en de beloning kwam in de tweede helft van de jaren dertig. Zowel uit het ledenaantal als uit de resultaten in de externe competitie kan afgeleid worden dat de club veel nieuwe en relatief sterke schakers aantrok. De mobilisatie en vooral de daaropvolgende bezettingstijd betekenden een zware tijd voor De Raadsheer. In 1942 is er nog een kortstondige toename van het ledenaantal maar daarna verloopt het aantal weer snel. De cijfers betreffende de laatste oorlogsjaren zijn in zoverre fictief dat ze wel gebaseerd zijn op contributieboeken uit die tijd maar niet een beeld geven van de opkomst op clubavonden. Van een georganiseerd clubleven kon nauwelijks meer sprake zijn. Meteen na de bevrijding ging het crescendo.

In 1947 onderging de vereniging een bloeiperiode voor wat het ledenaantal betreft: er waren 57 leden. Het eerste aantal dat daarna uit de archieven kan worden afgeleid, is van 1951 en laat zien dat sprake is van een teruggang: er zijn dan 45 leden. De teruggang zet door totdat in het midden van de jaren vijftig een ledenwerfactie en het opgaan van schaakvereniging De Rochade in De Raadsheer ervoor zorgt dat het aantal weer tijdelijk even boven de 50 uitstijgt. Vanaf het einde van de jaren vijftig tot 1972 valt er weer een trage, maar onmiskenbare teruggang waar te nemen: in 1958 werd het aantal van 50 voor het laatst bereikt, om in de ruim tien jaren daarna te dalen tot 35 à 40 leden.

De jaren zeventig blijken qua ledenaantal het dieptepunt te zijn. De verhuizing naar de Wethouder Verhey Sporthal in het begin van de jaren tachtig, waardoor een grotere lokaliteit werd geboden en de mogelijkheid om toernooien te organiseren, veroorzaakte een explosie van het ledenaantal in de jaren tachtig.

Een interessant gegeven is dat de landelijke trend m.b.t. de belangstelling voor het schaken nauwelijks wordt weerspiegeld in de ontwikkelingen bij De Raadsheer. Het 'Euwe-effect' valt wel waar te nemen maar het 'Fischer-effect' in de jaren zeventig totaal niet: het waren de magerste jaren van de club, terwijl in de jaren tachtig, toen landelijk de interesse voor het schaken afnam, De Raadsheer groter werd dan zij ooit was geweest!

Het archief van De Raadsheer

De mogelijkheid om de geschiedenis te beschrijven van een historische gebeurtenis of een organisatie staat of valt met het relevante materiaal dat nog aanwezig is. Voor veel verenigingen geldt dat in de loop der tijden veel verloren gaat. Het archief wordt overgedragen bij een wisseling van de wacht in het bestuur, er gaat wel eens iets verloren bij verhuizingen, men realiseert zich de waarde van archieven niet, er is brand of er zijn andere redenen waardoor de archiefstukken verdwijnen. Bij De Raadsheer is dat gelukkig niet in ernstige mate het geval. Er is veel materiaal overgebleven vanaf het oprichtingsjaar. Dit kan uiteraard een gelukkig toeval zijn maar er zijn nog andere redenen te bedenken. Aangezien sommige bestuursleden tientallen jaren in dienst van de club werkten, ging het archief niet zo vaak in andere handen over. Het zegt uiteraard ook iets over de toewijding die diverse mensen in de loop der tijden hadden voor De Raadsheer.

Zo bevinden zich in het archief vrijwel alle verslagen van bestuurs- en ledenvergaderingen vanaf 1922 tot nu. Veel jaarverslagen zijn overgebleven en vanaf de jaren vijftig zijn vrijwel alle clubbladen en secretariaatsstukken behouden. Eén van de meest opvallende zaken in het archief zijn de 'dagboeken' die Theo ter Bruggen bijhield vanaf 1922 tot 1947. Hij schreef daarin alle externe uitslagen van die 25 jaar in zijn geheel uit, zodat hij onder andere kon berekenen wat de totale externe score van De Raadsheer in die lange periode was! Alle stukken waren met de hand geschreven en in secretariaatsboeken bewaard.

Het is waarschijnlijk dat in weinig andere archieven dan in die van De Raadsheer stukken aanwezig zijn die iets vertellen over het Amsterdamse schaakleven in de jaren twintig. Misschien omdat er zo weinig is overgebleven en dan nog alleen in verspreide clubarchieven, wordt er in het jubileumboek van de S.G.A., 'Amsterdam schaakstad', dat de bond bij haar 25-jarig bestaan in 1994 uitbracht, uiterst weinig aandacht besteed aan de oprichting en eerste jaren van de Amsterdamse Schaakbond vanaf 1923 en aan de opkomst van arbeidersverenigingen als De Raadsheer, D.O.S. en Het Oosten. Toch is ook bij De Raadsheer helaas niet alles in het archief bewaard gebleven. Zo is er vrijwel geen partijmateriaal uit de jaren tot 1947. De clubblaadjes die in die tijd onregelmatig moeten zijn verschenen, zijn niet meer voorhanden, op het prachtige jubileumnummer in 1942 na. De belangrijkste reden voor de afwezigheid van schaakmateriaal is wel dat er van het archief van de speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin' niets meer over is. De Raadsheer publiceerde regelmatig in het cluborgaan van die vereniging een schaakrubriek, waarin clubmededelingen en -oproepen werden gepubliceerd en het wel en wee van de schaakclub werd beschreven. Ook werden in het blad regelmatig oploswedstrijden voor schaakproblemen uitgeschreven. De meeste stukken werden gemaakt door Theo ter Bruggen en Jaap Heym.

Raadsheren over De Raadsheer

Net als voor gewone mensen geldt voor Raadsheerleden dat het leven sterk veranderlijk is. Geloof, overtuiging, liefde, werk en margarinemerken blijken inwisselbaar te zijn gedurende de jaren. Gaat het om hun schaakclub, dan zie je bij Raadsheerleden een ijzeren conservatisme, een oprechte trouw. Ieder van hen afzonderlijk weet waarom dat zo is. En plotseling rijst bij mij de vraag, waarop het antwoord niet van belang is, want inwisselbaar: ga ik naar De Raadsheer om te schaken, of schak ik om naar De Raadsheer te gaan?

Menno van Boven

De jaren 1922-1947

Speellokaal en relatie met de Speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin'

De Raadsheer werd opgericht als onderafdeling van de Speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin'. Onderafdeling zijn hield het gebruik van de faciliteiten van de speeltuinvereniging in, de ontvangst van het maandblaadje van de vereniging maar ook een jaarlijkse controle van en verantwoording aan het hoofdbestuur van 'Oosterspeeltuin'. Voorzover nagegaan kan worden, kon gratis gebruik worden gemaakt van een zaal in het verenigingsgebouw, maar moest er wel betaald worden voor '*vuur en licht*'. In 1923 was dat 25 gulden per jaar. Tevens deed de Vereniging 'Oosterspeeltuin' verzoeken om donaties, bijvoorbeeld een bijdrage van 25 cent per week voor de viering van het 25-jarig jubileum van de speeltuinvereniging, of een donatie voor het vakantieverblijf voor kinderen.

De verhouding met de speeltuinvereniging is niet altijd even rimpelloos geweest. De Raadsheer kon in de eerste jaren gebruik maken van een zaaltje van 8 tot 11 uur 's avonds, maar in 1924 rezen daarover problemen. Ongeveer half september 1924 kreeg het bestuur van De Raadsheer een brief van het bestuur van de 'Oosterspeeltuin' met als strekking dat de schakers in het vervolg niet eerder over het clublokaal konden beschikken dan 20.30 uur. Aangezien de wedstrijden van de Amsterdamsche Competitie om 20.00 uur aan moesten vangen, betekende dit een ernstig probleem. Het bestuur van de Raadsheer hield een korte bespreking en het moest besluiten om op zoek te gaan naar een andere zaal. De club verhuisde daarom in oktober 1924 naar een wijkgebouwtje '*van de chr. federatie*', waar men voor 2,5 gulden per avond een zaaltje kon huren. Dat dit een lage huur moet zijn geweest, blijkt uit de opmerking dat de club nu in de gelegenheid was voor ieder lid een maandblad van de Amsterdamsche Schaakcompetitie aan te schaffen. Een nadeel van het nieuwe gebouw was wel dat het erg klein was.

Onduidelijk is wat de verhouding tot de Speeltuinvereniging was. Het is mij onbekend welke christelijke federatie werd bedoeld. Tevens wordt in oktober 1924 in het Tijdschrift voor de Amsterdamsche Schaakcompetitie vermeld dat De Raadsheer weliswaar verhuisd is, maar naar een ander gebouw van de Vereniging 'Oosterspeeltuin', en wel die op de nabijgelegen Oosten-burgergracht. Deelde de speeltuinvereniging dit gebouw met die 'Christelijke Federatie'? Of was die federatie ook weer onderafdeling van de 'Oosterspeeltuin'? In ieder geval werd begin 1925 besloten dat men wel onderafdeling van 'Oosterspeeltuin' bleef ondanks dat men geen gebruik maakte van de faciliteiten van die vereniging, in afwachting van betere tijden.

De Raadsheer wilde in 1925 erg graag terugkeren naar het gebouw van de 'Oosterspeeltuin'. In juli werd daarover gesproken maar de zaal bleef pas vanaf 20.30 uur beschikbaar. Dat deze kwestie De Raadsheer hoog zat en men zich slecht behandeld voelde door het bestuur van 'Oosterspeeltuin', blijkt uit de volgende, gloedvolle passage in een brief met daarin de grieven van bestuur van De Raadsheer. De toenmalige secretaris Chr. Schols schreef aan het bestuur van de

speeltuinvereniging in september 1925: *'Het is zoover voor het bestuur der Schaakclub 'De Raadsheer' maar steeds een raadsel waarom er zoo weinig simparchie voor ons bestaat. Hoe dikwijls is er al over gesproken, dat wij donderdagavond's van kwart voor achten af over het gebouwtje kunnen beschikken, maar steeds met het negatieve resultaat. In plaats van waardering ondervinden wij steeds tegenwerking en op den duur kunnen wij als die tegenwerking bestaan blijft, dit niet zonder protest onzerzijds zoo maar laten doorgaan, dan moet het bestuur der VOS de konsekwentie ook maar aanvaarden. Het is toch ook een stuk waardierend werk wat onze voorzitter Th. ter Bruggen presteert, om de kinderafdeeling het nodige bij te brengen tot sterking en ontwikkeling der hersenen; ook het zelfstandig handelen en denken der kinderen wordt bevorderd, door Schaak- en Damspel. Er is niets wat meer gemeenschap bezit met het dagelijksch leven, als het schaakspel. In iedere stand in iedere positie wordt zelfstandigheid en kloek besluit geeischt en dit is juist het nuttige voor het kind. En daarom geef ik in ernstige overweging de groote club niet zo stiefmoederlijk te behandelen, want in de kleinen moet het fundament gelegd worden, en de bouwmeesters daarvoor zijn alleen uit de groote club te halen...'*

En in oktober 1925 was het dan zover, De Raadsheer kon na een jaar ballingschap weer terugkeren naar het verenigingsgebouw van 'Oosterspeeltuin'. In een brief aan de verhuurder van de lokaliteit waar tot dan toe de clubavond werd gehouden, werd vermeld dat Ter Bruggen voor het bestuur had kunnen bewijzen dat de club voor een bankroet stond en absoluut moest terugkeren, anders zou het gedaan zijn met de schaakvereniging. Dit staat wel in contrast met de eerdere opmerking over de goedkope huur van het 'gebouwtje der Chr. Federatie'! Hoe het ook zij, De Raadsheer keerde in november 1925 terug naar het gebouw van de speeltuinvereniging.

De relatie met 'Oosterspeeltuin' bleef daarna enige jaren vrijwel probleemloos. De speeltuinvereniging gaf een prachtige wisselbeker cadeau bij het eerste lustrum in 1927 (daarover straks meer) en er zijn geen blijken van grieven over en weer. Toch ging er wel eens iets mis. Zo bleek het bestuur van de Vereniging 'Oosterspeeltuin' niet op de juiste wijze uitgenodigd te zijn voor het lustrumfeest in 1927. De feestcommissie had aan het bestuur slechts twee kaartjes voor de feestavond gestuurd. De secretaris trachtte dit diplomatieke blundertje als volgt te verhelpen: *'Uwen brief ontvangen hebbende, en tevens de 2 uitnodigingskaarten, welke de feestcommissie van de schaakclub 'de Raadsheer' aan de secretaris VOS gezonden had. Het spijt mij ten zeerste dat de ontvangst van die kaarten eenen ongunstigen invloed gehad heeft. Wil hiermede verklaren dat er alreeds (in klat) een schrijven van mijn hand gereed lag voor het bestuur VOS. Maar vertrouwend op de feestcommissie (welke onafhankelijk van het bestuur van 'de Raadsheer' werkt) dat zij de kaarten voorzien hadden van een begeleidend schrijven, zoo is de officieele mededeling van het bestuur van 'de Raadsheer' aan Uw geacht college met eenige vertraging gereed gekomen. Verder verklaar ik hiermede, dat het niet op onzen weg, het bestuur VOS 'over het hoofd te zien', maar steeds daar naar zullen streven, naar een aangenaam samenwerken. Hopende alsnog namens het bestuur van 'de Raadsheer' dat het bestuur VOS Zaterdag 26.3.27 aanwezig moge zijn, en dat dit incident tot het verleden behoort, verblijf ik....etc.'*

In 1928 ging het weer mis met de verhouding tussen De Raadsheer en de 'Oosterspeeltuin'. De Raadsheer verliet andermaal het speeltuingebouw en nam haar intrek in het R.-K. buurthuis Sint Bavo.

Naar St. Bavo en weer terug naar de speeltuin (1928-1930)

De reden voor het vertrek werd door Theo ter Bruggen als volgt beschreven: *'Onze secretaris, de heer Doerr kreeg onaangenaamheden met het bestuur van VOS. Door die kwestie gingen wij naar St. Bavo. Het lokaal was niet gezellig en 's winters was het er koud, vooral omdat een schaker stil zit.'*

Het is niet bekend van welke onaangenaamheden sprake was. Wel wordt vermeld dat de repetities van een muziekvereniging, die tegelijkertijd van het gebouw gebruik moet hebben gemaakt, de rust danig verstoorde. Vanaf augustus 1928 ging het bestuur op zoek naar een andere lokaliteit. In september 1928 werd besloten dat de vereniging ging verhuizen naar 'Sint-Bavo', dat gelegen was op de hoek van Sumatrastraat en Borneostraat. De banden met de speeltuinvereniging werden verbroken. In het oktobernummer van het Tijdschrift Amsterdamsche Schaakcompetitie werd het volgende bericht geplaatst: *'Het spellokaal is vanaf 4 oktober a.s. gevestigd in het gebouw 'Sint-Bavo' Sumatrastraat 2 hoek Borneostraat, terwijl de speelavond op Donderdag gehandhaafd blijft van 8-11 uur. Tevens heeft De Raadsheer opgehouden onderafd. te zijn van de 'Oosterspeeltuin' en is zij thans een geheel zelfstandige vereeniging. De Raadsheer hoopt in haar nieuwe omgeving veel niet aangesloten schakers tot zich te trekken.'*

De verhuizing leverde echter een probleem op. De Raadsheer had zich verplicht zich aan geen enkele politieke of kerkelijke stroming te binden en nu was er het gevaar dat de vereniging door de buitenwacht als Rooms-Katholiek zou worden beschouwd. Daarom werd in het blad van de Amsterdamse Schaakbond, een maand nadat daarin de verhuizing was vermeld, uitdrukkelijk gezegd dat de vereniging geen enkele band met de Rooms-Katholieke Kerk had. De naam van de vereniging werd daarom zelfs gewijzigd: voortaan zou de club 'Neutrale Schaakvereniging De Raadsheer' heten.

Deze naamsverandering moge nu wat overdreven lijken, in die tijd was een binding aan een politieke en religieuze organisatie echter uiterst belangrijk. Voor ongeveer alle activiteiten in het leven was er in Nederland wel een socialistische, protestantse, katholieke en liberale organisatie. Aanhangers van de diverse stromingen sloten zich in het algemeen slechts aan bij organisaties van de eigen 'zuil'. Ook waren er diverse schaakverenigingen die zich bonden aan een levensovertuiging, men denke aan de Roode Toren, wier naam geen ruimte tot misverstand liet. In Amsterdam was De Pion de katholieke schaakvereniging.

Hoe lang deze identiteit van belang is geweest, wordt geïllustreerd door het volgende voorval. In 1954 schreef het bestuur van De Pion een brief aan de bisschop van Haarlem waarin het volgende probleem werd aangekaart: er was een sterke schaker op de clubavond verschenen die graag lid zou willen worden van De Pion en zich ook actief voor de club wilde inzetten. Het probleem was nu dat de man in kwestie niet

katholiek was. Het antwoord van de bisschop was duidelijk: de man mocht zich voor De Pion slechts op het schaakbord te nutte maken, moest verder zijn mond houden en mocht bovendien nooit in het bestuur zitten.

Het was voor een vereniging dus erg belangrijk om duidelijk te maken waartoe ze behoorde. De Raadsheer, alhoewel duidelijk voor en door arbeiders opgericht, koos voor de 'neutraliteit', hetgeen betekende dat de club alleen voor de beoefening van het schaken was opgericht en geen andere bedoelingen had. In de jaren twintig werd al in de statuten vastgelegd dat tijdens vergaderingen niet over politieke of religieuze zaken mocht worden gepraat.

Het ging niet goed met De Raadsheer in Sint-Bavo. Het ledental kelderde, de clubavonden werden slecht bezocht, de zaal beviel niet en het spelen in een katholiek buurthuis deed de vereniging ook al geen goed. De club stond op instorten. In 1930 werd besloten om zelfs niet mee te doen aan de Amsterdamse Schaakcompetitie. Het bestuur stelde in december 1929 vast: *'Alle bestuursleden zijn het eens dat verandering van clubzaal noodzakelijk is; want er bestaat merkbaar een onsympathieke geest tegen de richting van het gebouw.'* Dus werd er besloten ten spoedigste naar een andere lokaliteit uit te zien.

Een onderzoek werd ingesteld naar mogelijke andere lokaties. In februari 1930 werd besloten om de volgende drie mogelijkheden te onderzoeken: de 'Oosterspeeltuin' (opnieuw!), de 'Poort van Muiden' (waar overigens later het café 'East of Eden' werd gevestigd, een lokaliteit waar De Raadsheer vanaf de jaren tachtig meermalen een zomercompetitie hield) en een gebouw op de hoek van de Makassarstraat. Uiteindelijk werd besloten om terug te keren naar het oude nest. De Raadsheer werd in 1930 weer onderafdeling van de speeltuinvereniging 'Oosterspeeltuin' en ging weer in het gebouw aan de Czaar Peterstraat clubavond houden. De Raadsheer zou daar tot 1939 vertoeven.

Naar het Amsterdamsche Schaakhuis (1939)

In de jaren dertig ontstond bij de twee belangrijkste verenigingen van Amsterdam, het Vereenigd Amsterdamsch Schaakgenootschap (V.A.S.) en de Amsterdamsche Schaakclub (A.S.C.) het idee om een lang gekoesterd verlangen nu eens echt te realiseren: de oprichting van een Schaakhuis voor Amsterdam. In november 1936 kondigde Commissielid Liket in het Tijdschrift van de Koninklijke Nederlandsche Schaakbond de opening aan: *'De Plannen van ASC en VAS om in Amsterdam een Schaakhuis te stichten zijn werkelijkheid geworden. Binnen enkele weken zal Amsterdam een ruim schitterend ingericht 'Schaakhuis' rijk zijn. (...) Het gebouw Plantage, Franschelaan 14 is wel is waar niet direct in het centrum, maar toch wel onmiddellijk grenzende aan het centrum en bovendien met verschillende tramlijnen gemakkelijk te bereiken. Er zijn prachtige zalen waarvan er een oppervlakte heeft van ong. 120 M2. Verder een zaal van ong 60 M2 en verschillende kleinere lokaliteiten, geschikt voor bestuurskamers, tientallen wedstrijden enz. Er is een garderobe en in den grooten tuin wordt een rijwielbergplaats ingericht. Er komt een buffet, waar tegen matige prijzen consumptie verkrijgbaar zal zijn. 't Ligt in de bedoeling om*

ook overdag gelegenheid te geven om te schaken. (...) Zooals vanzelf spreekt zijn de zalen allereerst beschikbaar voor Schaakclubs, die er hun clublokaal willen vestigen.(...) Aangezien er niet wordt beoogd winst te maken, zal het mogelijk zijn nog een beperkt aantal clubs zeer billijk aan een uitstekend lokaal te helpen. Wij hopen binnen enkele weken de gelegenheid te openen het 'Amsterdamsch Schaakhuis', dat de trots van de hoofdstedelijke schakers belooft te worden, te bezichtigen.'

Het Amsterdamsch Schaakhuis ging bij veel Amsterdamse schaakverenigingen informeren of die interesse hadden om een zaal te huren. En zo kwam men ook bij De Raadsheer terecht. Het bestuur voelde er echter niet veel voor. In november 1937 stelde het vast : *'Een schrijven van de Directie van het Amsterdamsche Schaakhuis. Een uitnodiging om op een schaakavond te komen en dan eventueel te besluiten tot het aanvaarden van het huren van een lokaliteit. Het is echter voor onze club niet gewenscht van zaal te veranderen. Hierover wordt antwoord gezonden.'* De reden tot die afwijzing is niet bekend. Het zal zeker niet de luxe zijn geweest van de toenmalige behuizing die het bestuur ertoe heeft bewogen om niet naar het Schaakhuis te gaan. Regelmatig werd namelijk geklaagd dat het gebouw van de 'Oosterspeeltuin' niet warm kon worden gestookt in de winter en 's zomers niet koel te krijgen was.

De verhouding met de 'Oosterspeeltuin' was in die jaren blijkbaar goed genoeg om niet te willen verhuizen. Toch kwam daar aan het einde van de jaren dertig verandering in. Dat had ditmaal niets te maken met rumoerige muziekgezelschappen of persoonlijke vetes, maar met een reorganisatie van de speeltuinvereniging. In 1937 ging het bestuur van De Raadsheer er nog vanuit dat die wijzigingen geen nadelige gevolgen voor de club zouden hebben. Een jaar later echter bleek dat wel het geval zijn: De Raadsheer zou als onderafdeling haar autonomie volledig verliezen. Het bestuur zou ontbonden moeten worden en men zou geen zeggenschap meer hebben over eigen kas en materiaal. In oktober 1938 besloot het bestuur dan ook om uit het speeltuinverband te treden. Wel werd nog verzocht om het zaaltje aan de Czaar Peterstraat op basis van weekhuur in gebruik te mogen blijven houden, maar dat leverde hoogstwaarschijnlijk niets op. In januari 1939 ging men alsnog in op het voorstel van het Schaakhuis om een zaal te huren. Het Schaakhuis was daar blij mee, De Raadsheer werd met een gratis consumptie voor de leden onthaald. De Raadsheer was een zelfstandige vereniging geworden en speelde voortaan in het toenmalige schaakmekka van Amsterdam.

De clubleden waren er erg mee ingenomen, getuige de opmerking van de heer De Munnik (die o.a. wedstrijdleider in de oorlogsjaren is geweest) in het jubileumnummer van 1942: *'Toen ik lid werd van de club, was deze gehuisvest in het speeltuingebouw in de Czaar Peterstraat. Aan dit lokaal zijn zeker aangename herinneringen verbonden. Maar het had een groot gebrek: het was zeer gevoelig voor temperatuurveranderingen; 's zomers was het er snikheet en 's winters was het niet warm te stoken. Toen we dan ook, als gevolg van reorganisatie van het speeltuinwerk in januari 1939 verhuisden naar ons tegenwoordig spellokaal in Het Schaakhuis, was dit een groote verbetering.'*

Het clubleven

De Raadsheer is altijd een verre van welvarende club geweest. De club kon vaak moeilijk het hoofd boven water houden. De basisbenodigdheden van een schaakvereniging zijn een clublokaal, leden, materiaal, geld en enthousiasme. Bij de kern van de vereniging was eigenlijk alleen de laatste in ruime mate voorradig.

Vanaf het eerste jaar waren een aantal zaken aanwezig die typerend voor de club waren: er werd in 1923 besloten om de wintercompetitie jaarlijks af te sluiten met een feestavondje, tijdens welke de prijsuitreiking voor de interne competitie plaatsvond (en overigens iedereen altijd een prijsje ontving). Tevens werden er vanaf het begin 'gongwedstrijden' (een wedstrijdvorm die erg in zwang was in de tijd dat schaakklokken onbekend of te duur waren) gehouden. Werklozen mochten lid worden tegen een gereduceerd tarief.

Overigens bleek dat nogal wat leden aan 'contributie-ontduiking' deden. De contributie werd per week betaald (die bedroeg in 1925 20 cent per week) en daarom bedankten ze voor aanvang van de zomer om in september weer lid te worden. Dit trachtte men te verhelpen door 'ballotagegeld' in te voeren: bij aanmelding voor het lidmaatschap moest 50 cent extra worden betaald.

Geldgebrek was chronisch: in 1925 was het saldo gedaald van 34 naar 24 gulden. Bovendien werd de aanschaf van schaakklokken ter waarde van 40 gulden (dit *'teneinde de leden aan het spel met klokken te laten wennen'*) een veel te kostbare zaak gevonden. Er werden er uiteindelijk slechts twee gekocht. Ook werden er vanaf het begin evenementen georganiseerd, of althans, pogingen daartoe gedaan. Een *'Boot- of Autotocht'* bleek in 1925 te ambitieus van opzet te zijn. En vanaf het begin organiseerde De Raadsheer, wanneer het maar kon, simultaanwedstrijden tegen lokale of nationale beroemdheden.

In 1925 kreeg de Raadsheer een eigen Clubreglement, waarin o.a. de volgende artikelen werden opgenomen:

'Art. 1 De club 'de Raadsheer', opgericht 2 februari 1922, stelt zich ten doel, de beoefening, bevordering en het aanleren van het schaakspel.

Art. 6 De contributie bedraagt voor de werkende leden 20 cent, voor adspiranten 5 cent per week en donateurs minstens 25 cent per maand. Bij het intreden in de club wordt 50 cent ballotagegeld geheven, uitgezonderd hiervan zijn Donateurs en Adspiranten.

Art. 15 Ieder lid verplicht zich, tijdens de bijeenkomsten zich te onthouden van het voeren van politieken of dergelijke gesprekken.'

Vooraf dat laatste artikel was een principe-uitspraak. Men wilde zich nergens aan binden. Overigens werd dit reglement in keurig schoonschrift vastgelegd. Er werd iemand gevonden die *'ons reglement in rondschrift schrijven wil en als eenigste kostenpunt daaraan verbonden, zijn een paar rondschriftpennen, waarop de vergadering, onze voorzitter aanraadt, die mijnheer in eere te houden en te zien dat het zoo gauw als mogelijk in orde komt.'*

In 1926 merkte de voorzitter trots op dat de club bij haar vierjarig bestaan gezegend was met een *'gezonde geest (...), waardoor het bestaan als club verzekerd is.'* De eerste jaren verliepen dus redelijk voorspoedig en in ieder geval in een goede sfeer. Het jaarverslag over 1925-1926 vermeldde dan ook: *'De dagen vliegen, de jaren gaan. En zoo zal het dan ook wederom zijn, als 2 feb. 1926 aangebroken is. (...) De club bestond het vorige jaar uit 20 leden, 6 aspiranten en 1 donateur. Daarentegen bedraagt het ledental nu 22, drie aspiranten en 1 donateur.(...) wij zijn er dit jaar dus niet op vooruit gegaan. Maar ik hoop door propaganda in het blaadje VOS de club tot eenige bloei te kunnen brengen.(...) Maar de steunpilaren van het bestuur de voorzitter Th. ter Bruggen en onzen 1sten penningmeester J. Smit staan nog pal !(...) Wat verder de vooruitzichten voor 1926 zijn, behoeven wij niet pessimistisch gestemd te zijn, en als allen de hand eens krachtig aan de ploeg slaan, dan zal 't wel lukken !'*

Het onderwerp feestavond stond meer dan eens op de agenda en bleek een zeer belangrijk onderdeel van het clubleven te zijn. Ter ondersteuning van de feestcommissie ter viering van het eerste lustrum werd door het bestuur op 10 mei 1926 het volgende voorstel ingediend: *'Punt 4 was het bestuursvoorstel 'Grabbelman'.* De voorzitter lichtte even in het kort dit voorstel toe. Hij zeide nu dat wij het avondje *'prijzenverdeling'* eenigszins feestelijk inrichten willen, het de gunstigste gelegenheid was, om onze feestcommissie 5 jarig bestaan aan eenig geld te helpen, door dat ieder lid van *'de Raadsheer'* een of meer pakjes zou maken, deze afstaan aan voornoemde commissie en deze commissie zou op het avondje de pakjes tegen 25 cent per stuk te laten vergrabbelen. Na nog eenige andere voorstellen (...) besloot de vergadering voor de *'Grabbelman.'* Teneinde de avond een nog feestelijker cachet te geven, gingen de gedachten uit naar het inhuren van een klein muziek- en zanggezelschap. Die had helaas al een engagement. Gelukkig kon er een jazzband worden ingehuurd die ook onderafdeling van de *'Oosterspeeltuin'* was en slechts tegen onkostenvergoeding (vijf gulden) wilde komen. Tevens zou de heer Smit (de toenmalige penningmeester, zie ook verder in dit verhaal) voor twee *'consumptievrouwen'* zorgen. Het avondje werd op 29 mei in het bijgebouw Oostenburgergracht 79 gehouden. Het voorstel om 5 cent per lid per week te vragen *'ter sterking van de Kas van voornoemde commissie'*, werd aangenomen. Besloten werd om *'buiten zijn eigen dame, hoogstens 2 te introduceren.'* Als klap op de vuurpijl deed De Raadsheer dat jaar ook aan Sinterklaas. Daartoe werd 5 gulden uit de kas getrokken.

Hoe men bij De Raadsheer met elkaar omging, wordt geïllustreerd door een tragisch voorval aan het einde van 1926. De al eerder genoemde penningmeester J. Smit overleed op 31 december 1926 aan de gevolgen van een bedrijfsongeval. Dit was een zware slag voor de club omdat Smit één van de meest actieve leden was. Men overwoog om het lustrumfeest, dat een tweetal maanden daarna zou worden gehouden, af te gelasten, maar men liet het toch doorgaan omdat de vereniging inmiddels een initiatief had opgestart ter herdenking van Smit. De Raadsheer besloot geld in te zamelen voor een gedenksteen op het graf van de overleden penningmeester (dit zou erop kunnen wijzen dat de familie zelf niet over de middelen beschikte om een grafsteen aan te laten brengen). Het *'Smit-fonds'* werd opgericht. Alle extra inkomsten van de club, zoals die uit de onvermijdelijke tombola (lootjes: 10 cent per stuk) in maart 1927, werden in dat fonds gestort. Bovendien droegen alle leden een

extra 5 cent per week bij, dit ten bate van het fonds. Bovendien maakten twee leden van De Raadsheer schaakklokken, die zij dan verkochten aan andere clubs. De opbrengsten daarvan kwamen ook ten goede aan de grafsteen voor de penningmeester. In mei 1927 kon de gedenksteen, met een kleine plechtigheid, op het graf worden geplaatst. Secretaris L. Overduijn beschreef de gebeurtenis in zijn jaarverslag over 1927 als volgt: *'(Besloten wordt ...) om op het graf van onze zoo noodlottig om het leven gekomen Penningmeester, den heer J.H. Smit een blijvende herinnering te plaatsen. Hiervoor werd een commissie benoemt, die zijn gelden inzamelde bij de leden. Vooral de Heeren Janacek en Sokol hebben zich hierbij van hun besten kant laten zien. Bij de onthulling was veel belangstelling van de zijde der verschillende Clubs. De A.S.B. was vertegenwoordigd door de Heeren Coomans en Heugening. Onze voorzitter sprak namens het bestuur en de leden een korte doch gevoelvolle rede uit en overhandigde de fraai uitgevoerde steen aan de Weduwe en bloedverwanten. Van een en ander heb ik nadien een verslag gemaakt met de bedoeling dit te laten plaatsen in 'Ons Schaakhoekje' van het maandblaadje 'de 'Oosterspeeltuin'. Om onverklaarbare redenen is deze plaatsing nooit geschied.'*

In de Amsterdamse schaakwereld was men onder de indruk van dit initiatief, getuige het verslag dat in juni 1927 verscheen in het Tijdschrift *Amsterdamsche Schaakcompetitie*: *'Op Donderdag 25 Mei (Hemelvaartsdag) vond op de Nieuwe Oosterbegraafplaats alhier een indrukwekkende plechtigheid plaats. Hier werd op het graf van de onlangs op zoo noodlottige wijze om het leven gekomen Heer J. Smit, in leven Penningmeester van de schaakclub 'De Raadsheer', een gedenksteen onthuld, welke steen was aangeschaft uit de opbrengst van het bekende 'Smit-fonds', ten bate van welk fonds door genoemde schaakclub tegen matigen prijs klokken werden beschikbaar gesteld. Na een indrukwekkenden rede door den heer Schols, Voorzitter van 'De Raadsheer', waarbij hij de groote clubliefde en het schitterende werk van den Heer Smit voor 'De Raadsheer' schilderde, werd de steen aan de familie van den overledene overgedragen. Namens de Weduwe bedankte een der familieleden voor deze warme sympathiebetuiging. Hierna voerde nog het woord de Heer S.J. Coomans, Voorzitter van den A.S.B., welke speciaal den nadruk legde, na het verlies voor de echtgenote en zoon van den overledene, op het groote verlies voor de schaakclub 'De Raadsheer', alsmede voor den A.S.B. wijl wij dergelijke actieve werkers voor een goed georganiseerd schaakleven in Amsterdam, zoo noode missen. Tevens bracht hij hulde aan het bestuur, commissie en leden van 'De Raadsheer', welke door het plaatsen van dezen steen op het graf van hun eens zoo sympathieken en ijverigen Penningmeester, blijk hebben gegeven van hun innige deelname bij dit smartelijke verlies, alsmede tot welke grootsche huldigheden een goede clubgeest en een gezonde waardering van de dikwijls zoo omvangrijke werkzaamheden van het bestuur, kan leiden. Een woord van hulde is hier wel op zijn plaats voor de schoone daad welke hier gesteld is geworden. Tenslotte betoonden vele aanwezigen hunne deelname door bloemen op het graf te leggen. De steen is zeer mooi ontworpen en uitgevoerd en vertoont een groot schaakbord waarover een raadsheer is afgebeeld, terwijl door een opengeslagen kasboek, een buidel geld, alsmede een schrijfcassette wordt aangeduid de functie welke de Heer Smit in de schaakclub vervulde.'* De gebeurtenis bleef nog lang in het geheugen gegrift van diegenen die vanaf het begin bij De Raadsheer betrokken waren. In 1947, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de club, memoreerde Ter Bruggen het voorval ter illustratie van wat hij *'de kameraadschap bij De Raadsheer'* noemde.

Het jaar 1927 was turbulent. De club bestond namelijk 5 jaar en dit diende niet onopgemerkt te blijven. Een jaar lang was een feestcommissie bezig activiteiten te organiseren en op 26 maart was het zover: er werd een receptie gehouden en een feestavond. Er werden diverse cadeaus gegeven door bevriende verenigingen: zo gaf D.O.S. een voorzittershamer (die overigens nog steeds in gebruik is) en Max Euwe (de vereniging, niet de persoon) een schaakklok. De Vereniging 'Oosterspeeltuin' gaf haar onderafdeling een beker, met als voorwaarde dat die als wisselbeker zou worden gebruikt bij een door De Raadsheer georganiseerd toernooi. Daarmee was tevens het Raadsheer-Wisselbekertoernooi geboren. Aan dat toernooi mochten teams meedoen die in de derde klasse van de Amsterdamse Schaakcompetitie speelden. In het Tijdschrift *Amsterdamsche Schaakcompetitie* van april 1927 werd door de heer Van Harten beknopt verslag gedaan van de eerste lustrumviering van De Raadsheer: *'Zaterdag 26 maart jl. vierde 'De Raadsheer' haar eerste lustrum. De heer Heym bedankte namens de feestcommissie het Bestuur voor al het goede wat de club van hen ontving, en overhandigde den Heer ter Brugge een herinneringsmedaille. Van 'Het Westen', 'D.J.Z.' (dit betekende 'De Juiste Zet', FS) en 'Ons Genoegen' waren schriftelijke felicitaties ingekomen. De Vereeniging 'Oosterspeeltuin' bood een prachtige wisselbeker aan, en complimenteerde 'De Raadsheer' o.a. met het behaalde Kampioenschap. 'Max Euwe' overhandigde een lauwertak, met verzoek deze als wisselprijs beschikbaar te stellen, waardoor het levende bewijs van vriendschap steeds levende bleef in de club. 'D.O.S.' gaf al een zeer karakteristiek cadeau, nl. een voorzittershamer in den vorm van een Raadsheer. De heer Joffer wenschte toe menig goed voorstel hiermede bekrachtigt zou worden. Namens de A.S.B. en 'De Pion' gaf de Heer Coomans in een kernachtige toespraak uiting aan de gevoelens van vriendschap en waardeering, en wenschte hij 'De Raadsheer' veel goeds toe. Van de zustersverein. 'Sempre Avanti' kreeg 'De Raadsheer' een prachtigen klok cadeau. Deze klok kan men op de gedelegeerdenvergadering bezichtigen. Bestellingen worden dan gaarne opgenomen. Prijs Fl. 7,50. Batig saldo wordt besteed aan de gedenksteen op het graf van den overleden Penningmeester de Heer Smit. De voorzitter dankte zichtbaar bewogen, voor de vele attenties. Het mandoline orkest 'Sempre Avanti' gaf schitterende muziek te hooren. Deze belanglooze medewerking wijst op een goed verhouding in de onderafdeelingen van de 'Oosterspeeltuin'. Een goed geslaagde avond was een groot succes. Even een rekensom. Vereenigingen in den Bond 17, tegenwoordig 7, rest 10 afwezig. Dit mag wel eens veranderen.'*

Dat het feest geslaagd was, blijkt wel uit de vele dankbetuigingen die de club uit liet gaan: *'Aan de volgende vereenigingen een dankschrijven gezonden voor de deelname bij de viering van ons 1ste lustrum: Ver. 'Oosterspeeltuin', Amst. Schaakbond, DOS, Max Euwe, Het Westen, Ons Huis, Boekaniers, Het Oosten, OOO ('Oefening Onder Ons', FS), de Pion, DJZ en teevens voor de volgende clubs een uitnodiging bij ingesloten tot deelname aan de 'Wisselbekerwedstrijd Het Westen, DOS, Ons Huis, Max Euwe, Boekaniers, OOO, de volgende clubs eveneens eene uitnodiging gezonden tot deelname aan den 'Wisselbekerwedstrijd' : 'Nationale', Volewijk, UD ('Utile Dulci', FS) en DVD ('Denken Voor Doen', FS). Het Muziek-Orkest Sempre Avanti een dankschrijven gezonden voor hunne attentie en voor de prachtige welwillende medewerking.'*

Later in het jaar was sprake van een zekere feestmoetheid. De secretaris noteerde in zijn jaarverslag over 1927: *'Ik memoreer hier nog even het feest van ons vijfjarig bestaan,*

waarop het ons niet aan belangstelling heeft ontbroken. Verschillende fraaie cadeaux werden ons geoffreerd, welke wij natuurlijk in dank aanvaardden. Op deze feestavond was de opkomst van de leden zeer goed, doch anders was het gesteld met ons laatste onderonsje (...) Ik raad u dan ook zoo terloops even aan om althans deze intieme avondjes niet te verzuimen, ten eerste voor Uzelf, en ten tweede om het doel niet te missen waar zij voor gegeven werden.' Het doel was uiteraard het versterken van de clubkas.

De Raadsheer had zich in die eerste vijf jaar vooral geprofileerd als een gezellige vereniging, waarin de band tussen de leden sterk was en waarbij het schaken weliswaar met veel enthousiasme werd bedreven, maar waar de prestaties toch niet het allerbelangrijkste waren. Tekenend voor de sfeer binnen De Raadsheer waren opmerkingen op ledenvergaderingen over het schaakleven en De Raadsheer in het bijzonder. Men vond het belangrijk dat De Raadsheer bij propaganda-activiteiten duidelijk liet blijken dat zij een arbeidersvereniging was. Bovendien stoorden enkele leden zich eraan dat het beroepsschaken in opmars was. Zo stelde de heer Albrink in 1927: *'Daar de schakers het spel als beroep hebben aangenomen, niet zozeer ten doel hebben dit anderen te leeren, maar wel te kunnen verdienen.'* Overigens werd tijdens dezelfde Ledenvergadering het belangrijke besluit genomen om guirlandes te bestellen voor de feestavond.

Het gezellige karakter bleef in de jaren tot 1940 behouden. De Raadsheer was vooral actief op het gebied van organisatie van vriendschappelijke wedstrijden en feestavonden. Ter opluistering van die avonden werden soms interessante ideeën geboren. Zo zou tijdens een feestavond eind 1927 ten bate van de financiering van een clubblad (zie daarvoor verderop in dit hoofdstuk) een *'gefingeerde bruid en bruidegom dien avond opluisteren'*. Tevens werden regelmatig initiatieven genomen tot het organiseren van boottochten.

Na het topjaar 1927 kwam de klad een beetje in de activiteiten van De Raadsheer. Dit had ongetwijfeld te maken met de verhuizing naar St. Bavo, en na de terugkeer naar de 'Oosterspeeltuin' met de steeds geringer wordende financiële middelen als gevolg van de crisis. De volgende jaren waren weinig feestelijk. Zo werd zelfs in 1930 besloten tot terugtrekking uit de Amsterdamse Schaakcompetitie omdat het beter zou zijn om de club eerst weer intern gezond te maken.

We maken een sprong naar 1932, waarin geklaagd wordt over de teloorgang van het enthousiasme. Zo was er weinig belangstelling tot voortzetting van de schaakrubriek in het maandblaadje van de 'Oosterspeeltuin'. Jaap Heym stelde zich in dat jaar echter beschikbaar om die draad weer op te pakken. Tijdens de Ledenvergadering van 1932 spoorde de voorzitter de leden ernstig aan toch vooral geregeld de clubavonden te bezoeken, daar zij anders zeker achteruit zouden gaan in speelsterkte. *'Daaraan voegde hij toe dat er hard gewerkt moet worden om de club- en schaakgeest te doen herleven.'* Ook financieel ging het niet voor de wind en dat had veel te maken met het gegeven dat De Raadsheer een arbeidersvereniging was en de crisis juist in die sociale laag hard toesloeg: *'Door dat de 1e penningmeester (J. van Ginkel) ons heeft meegedeeld dat in de kas geregeld daling is ontstaan, wordt er besloten geen werklozen meer in de club in te schrijven.'*

De contributie voor de werklozen blijft 10 cent per week. Tevens werd hier vastgesteld, dat elk lid 6 maanden lid moet zijn van onze club, indien hij door werkloosheid minder contributie wil betalen.' Er was nog wel ruimte om een bijdrage te geven ter bekostiging van de begrafenis van Daniël Nooteboom. Bovendien waren er plannen om het lustrum van 1932 te vieren. Er werden Lustrum-speldjes gemaakt voor 25 gulden per 50 stuks. En natuurlijk werd de jaarlijkse feestavond gehouden.

Maar in 1934 kon zelfs die feestavond niet meer gegeven worden. In die tijd schreef Jaap Heym over de toestand van de club: *'Vanwege het geringe ledental konden we dit jaar de traditie niet getrouw blijven om bij het beëindigen der competitie een feestavond te geven...De simultaan-seance door de heer Spinhoven, die wij hadden uitgenodigd, is een fiasco geworden, door de slechte opkomst van deelnemers. Door het bestuur der Vereen. 'Oosterspeeltuin' daarvoor in de gelegenheid gesteld, konden wij onze lokaliteit gedurende het afgelopen seizoen twee middagen per week beschikbaar stellen voor die schaakliefhebbers, die door de werkloosheid getroffen zijn, waardoor velen nog eenige gezellige uren hebben doorgemaakt in ons clubverband, door in wedstrijden en competities mede te spelen.'*

Vanaf 1934 ging het weer iets beter met de vereniging. De feestavonden keerden terug, de leden werden weer wat actiever en gaven zich op voor een massakamp Utrecht-Amsterdam in 1934. Er werd zowel door de leden als vanuit clubverband gedoneerd aan het fonds voor de match Euwe-Aljechin, die zoals bekend in 1935 in verschillende steden in Nederland gehouden werd. De Raadsheer was financieel echter niet bij machte om ervoor te zorgen dat beide heren een partij van de match bij de vereniging zouden spelen (zo ze dat al zou hebben gewild), zoals dat de schaakvereniging Watergraafmeer wel was gelukt. De Raadsheer werd natuurlijk wel genoemd als donateur in het officiële matchboek.

In 1935 werd besloten om zomeractiviteiten te organiseren. Dit deed De Raadsheer vanaf de jaren twintig met veel enthousiasme, bijvoorbeeld door het uitschrijven van de clubwedstrijden om de Raadsheer-wisselbeker. De Raadsheer werd echter steeds meer een 'normale' schaakvereniging, hetgeen inhoudt dat de spectaculaire eerste jaren wel voorbij waren. Er was een gestabiliseerd Raadsheer-clubleven waarin weinig verandering viel te bespeuren. Het spelpeil op de club nam wel toe, getuige het feit dat het eerste team in 1939 promoveerde naar de lokale hoofdklasse.

Het jaar 1937 verliep weer met een lustrumviering, de club was inmiddels 15 jaar oud geworden. Afgezien van het feit dat de club tien schaakklokken cadeau kreeg van de propagandacommissie en de oprichter een prachtige 'haardstoel', verliep de feestviering echter niet zo spetterend als 10 jaar eerder, integendeel, getuige de volgende passage uit het jaarverslag over 1937: *'Wij hadden ons voorgesteld, dat alle leden, voor zoover zij konden, dit 15-jarig bestaan zouden hebben meegevierd! Echter, is dit een groote teleurstelling geworden. Zeer jammer! Want een feestje hoort er nu eenmaal bij. Het was een grootsche onderneming voor 'De Raadsheer', een lustrumfeest en de receptie. Dat kostte veel geld en over de financiën voor onvoorziene uitgaven beschikt de clubkas niet. Maar het had volkomen kunnen slagen met medewerking van al onze leden en nu is het een fiasco geworden.'*

Het feest, dat werd gehouden in het gebouw 'Handwerkers Vriendenkring' en door de aanwezige leden zeer werd gewaardeerd, had nog een merkwaardige afloop. C. de Munnik schreef daarover in het jubileumnummer van 1942: *'Er was muziek, cabaret, prijsuitreiking, tombola en dans. Alleen hebben we toen, wat we in een schaakpartij een 'tactische fout' zouden noemen, gemaakt. Een der leden van de feestcommissie was op het onzalige idee gekomen een bekende suikerwerkfabriek om een bijdrage te vragen voor de tombola. Deze firma verraste ons met een groote doos kauwgummi. De gevolgen hiervan waren ons pas duidelijk, toen we de volgende morgen aan de zaal kwamen, om eenige artikelen te halen, die van de prijsuitreiking waren overgebleven. Het personeel was bezig de zaal schoon te maken en ik zal maar niet verklappen wat ze de Raadsheer toewenschten. De zaal was namelijk bezaaid met afgewerkte kauwgummi, zoodat ze geen stap konden doen zonder aan de vloer vast te kleven.'*

Incidenten zijn uit die jaren niet bekend. Wel is bekend dat Jaap Heym, die praktisch een leven lang lid is geweest van de club, in 1936 als voorzitter zijn lidmaatschap opzegde. Het is niet bekend welk conflict daaraan ten grondslag heeft gelegen. Na een gesprek met Ter Bruggen werd Jaap echter weer lid en bleef hij actief. Sporen van een conflict zijn aan te wijzen met betrekking tot een zekere heer Veffler. Deze was in de jaren dertig lid geworden en had tevens een kleine bijdrage geleverd aan het ontstaan en uitbrengen van het clubblad. Ergens moet het mis zijn gegaan want in 1936 werd in de bestuursvergadering opgemerkt: *'Een stuk wordt aan de vergadering gezonden door De Munnik, Krest en Van Hekken: 'Dit betreft ondergronds werken van verschillende leden ten nadeele van onze club. Daaruit vloeit voort dat het bestuur zich genoodzaakt ziet de schaakmiddagen te beëindigen, met ingang, de eerste maandag na de feestavond'* De heer Veffler werd vervolgens in april 1937 geroyeerd door De Raadsheer, waarna in een bestuursvergadering in dat jaar werd opgemerkt: *'Van ons ex-lid Veffler vernemen wij telkens onprettige dingen, welke ten doel hebben zoowel personen als vereeniging te kwetsen. Mocht het zich voordoen dat er op de ledenvergadering een brief door een van onze leden, afkomstig van Veffler, zou worden voorgelezen, dan zullen wij dat niet aanvaarden, tenzij Veffler zelf op de vergadering vermocht te verschijnen.'* Helaas kan niet meer achterhaald worden wat de heer Veffler op zijn kerfstok had en hoe het conflict uiteindelijk afliep.

De heer Veffler moet een uitzondering zijn geweest. Juist de onderlinge band in De Raadsheer werd van het allerhoogste belang geacht. Daarom sprak C. de Munnik in 1942 dan ook de hoop uit dat de club *'altijd mag blijven wat ze tot heden is geweest: een gezellige schaakclub, waarvan de leden als het ware door een familieband verbonden zijn.'*

We besluiten deze paragraaf met een verwijzing naar een andere vereniging. De familie Heym, zoveel zal de lezer(-es) nu wel duidelijk zijn, was bijzonder actief in De Raadsheer. Een van de familieleden, Harrie Heym, trok zich echter in de jaren dertig terug uit de club en zijn naam duikt weer op bij een andere vereniging. In Amsterdam-West had hij schaaklessen gegeven en was hij een der oprichters van V.K.S. (Verenigde Katholieke Schakers). Dit was een voorloper van het latere D.C.G., een vereniging waarmee De Raadsheer na de oorlog menigmaal de degens heeft gekruist. Zo liet de familie Heym zijn sporen in de Amsterdamse schaakwereld niet alleen bij De Raadsheer na!

Vriendschappelijke wedstrijden, simultaan etc.

De Raadsheer organiseerde in de jaren voor 1940 bijzonder veel schaak-activiteiten buiten de officiële competitie. De oprichters wisten hoe belangrijk dit was: het leverde leden en een vriendschappelijke band met andere clubs op. En was het juist niet de simultaan die de heer Slop in 1923 gaf, die de opmaat naar een solide clubleven in De Raadsheer had gevormd?

De eerste vriendschappelijke wedstrijd van De Raadsheer, voor zover nagegaan kan worden, was een teamwedstrijd tegen U.D. in het begin van 1924. De Raadsheer won met 6-3. Dat jaar werd ook een 'massakamp' georganiseerd naar aanleiding van het tweejarig bestaan. Het was een individuele wedstrijd waarin in vier groepen van vier werd gespeeld. In de eerste groep behaalde de heer Dakkus van De Raadsheer een eervolle tweede prijs.

In de loop der jaren kwamen regelmatig sterke lokale of nationale spelers simultaan geven bij De Raadsheer. Reeds in december 1923 was het de beurt aan Max Euwe. Aan de schaakredacteur van de 'Courant Het Nieuws van den Dag' werd het volgende persbericht gestuurd: *'Den 20sten December 1923 gaf den Heer Max Euwe een simultaanseance tegen 33 spelers van de schaakclub 'De Raadsheer' waarvan door den Heer Euwe 29 partijen gewonnen werd, 3 verloren en wel tegen de heeren Frank (DOS), ...? (Max Euwe) en JH Ooms (De Raadsheer) en 1 remise tegen den heer Sterk (DOS).'*

In juli 1925 gaf de heer Löhr, die in de beginjaren van de Amsterdamse Competitie (vanaf 1923) bijzonder actief was geweest, een simultaan. Hij won 14 partijen, speelde er vijf remise en verloor er één. Deze heer Löhr bleek eind 1925 ook bereid een 'theorieavond op ons nieuwe demonstratiebord' te willen geven. Als reden tot een dergelijke instructie werd gegeven tijdens een vergadering: *'Als 5e punt komt Demonstratie en Theorie. De voorzitter memoreert dat ons spel op laag pijl staat, dat er nog zeer geknoeid wordt in opening en eindspel en hij daarom den heer Loehr verzocht heeft eens een theorieavondje op ons nieuwe demonstratiebord te willen geven... De voorzitter vraagt dan voor eene goede opkomst te zorgen.'* (de incorrecte spelling van de notulen is overigens intact gelaten, FS). Of dit het geval is geweest, valt niet na te gaan maar in ieder geval werd de maker van het demonstratiebord er wel beter van. Hij *'die alle stukken gefiguurzaagd heeft'*, kreeg fl. 1,25 als dank.

Vanaf het begin werden dus ook door De Raadsheer wedstrijden georganiseerd tegen andere clubs. In 1923 werden wedstrijden tegen U.D. en D.O.S. gehouden. Begin 1925 werd de vriendschappelijke wedstrijd tegen U.D. met 7-3 gewonnen. *'Voor de winnende ploeg was door de thuisclub (U.D., FS) een zilveren medaille beschikbaar gesteld. Deze werd na afloop van den wedstrijd door den Heer Löhr aan de Raadsheer, met eenige toepasselijke woorden, uitgereikt.'* En in juli 1925 kreeg De Raadsheer een pluim in het Tijdschrift Amsterdamse Schaakcompetitie, ongetwijfeld van dezelfde heer Löhr, voor het organiseren van alweer een vriendschappelijke vierkamp: *'De tientallen De Raadsheer I, UD I, OOO II en DOS II speelden een vierkamp. Voor het hoogste uitkomende tiental werd*

door De Raadsheer een zilveren beker beschikbaar gesteld. (OOO II won, FS) De Raadsheer kan met genoegen op deze goedgeslaagden wedstrijd terug zien. Het is een verblijdend teeken, dat er nog clubs zijn, die ondanks zware competitie- en winterwedstrijden, ook de zomermaanden door het spelen van wedstrijden geregeld blijven oefenen.'

In 1925 werd andermaal gepoogd een simultaan te organiseren met Max Euwe. De prijs die hij vroeg was waarschijnlijk in twee jaar behoorlijk verhoogd want Euwe was te duur geworden. Daarom werd wederom de heer Löhr gevraagd. Die deed dat wel voor een souveniertje, *'bijv. een tabakspijp.'* Hij won in februari 1926 16 partijen, speelde er vier remise en verloor er twee. Inmiddels waren de wedstrijden tegen andere teams al een traditie aan het worden, want in mei van dat jaar werden OOO I, Het Oosten I, Het Westen I, Boekaniers I, DVD II en UD II uitgenodigd voor een vriendschappelijke wedstrijd tegen de drie teams van De Raadsheer, waarbij voor iedere groep een medaille ter beschikking werd gesteld. De Raadsheer was blijkbaar onvermoeibaar in het organiseren van dergelijke evenementen, want in de 'Amsterdamsche Schaakcompetitie' werd in 1926 een verzuchting uitgesproken: *'Het schijnt, dat men daar van 10-tallen Kampen niet spoedig teveel heeft'*. O.O.O I won de hoofdgroep, Raadsheer II de tweede groep en U.D. II won in Groep 3. De heer Löhr werd euforisch van de dadendrang van De Raadsheer: *'De Amsterdamsche schaakspelers zijn De Raadsheer dank verschuldigd, waarop zij telkenjare de competitie van een 'nagerecht' voorziet. Dergelijke wedstrijden die niet zoo zwaar worden opgevat als de ernstige wintercompetitie, zijn uitstekend geschikt om ook 's zomers de schakers voor het bord te krijgen. Dat hierdoor het clubleven en indirect de propaganda voordeel ondervindt, behoeft wel geen betoog.'* En 1926 werd afgesloten met een vriendschappelijke wedstrijd tegen Het Westen.

Inmiddels was het lustrum in 1927 gevierd en had de 'Oosterspeeltuin' een wisselbeker ter beschikking gesteld voor een door De Raadsheer uit te schrijven toernooi. De vriendschappelijke wedstrijden die de club al enige tijd in het late voorjaar organiseerde, werden aldus de wedstrijden om de Raadsheer Wisselbeker, waarvan de uitslagen werden afgedrukt in het Tijdschrift Amsterdamsche Schaakcompetitie. De eerste editie werd verspeeld als een 'afvalsysteem' (of 'knock-out'-systeem) en de winnaar werd de vereniging Max Euwe (het derde team) die in de finale D.O.S. versloeg. De Raadsheer werd in de kwartfinales uitgeschakeld.

Tevens werd in april een achtkamp georganiseerd op persoonlijke basis. Er deden vier leden van De Raadsheer mee en vier van andere verenigingen: Max Euwe, O.O.O., D.O.S., De Pion.

Het zesjarig bestaan in 1928 was aanleiding tot het organiseren van een speciale activiteit. Wederom werd Euwe gevraagd om twee simultaans te geven, maar dit vond geen doorgang (waarschijnlijk om dezelfde redenen als in 1925). Men organiseerde in plaats daarvan een gongwedstrijd en een simultaan tegen Weenink. Weenink was blijkbaar niet zo duur. In 1928 deed hij de simultaan voor *'een gegraveerde vulpenhouder'*. De Vereniging 'Oosterspeeltuin' stelde gratis een lokaaltje beschikbaar en op 18 maart won Weenink 18 partijen, speelde hij er 11 remise (waaronder tegen Loosekoot, Janacek en Schols) en verloor er drie. Ter Bruggen had goede

herinneringen aan deze simultaan: *'Wij maakten veel reclame voor een simultaan die de Heer Weenink zou geven. Dat was een onvergetelijke middag. De Heer Weenink (een zeer eenvoudig man) gaf geen simultaan maar les. Als iemand een fout maakte, legde hij uit waarom het zoo niet kon.'*

In 1928 werd uiteraard ook weer de strijd om de Raadsheer-Wisselbeker verspeeld. Een vermanend woord in het Tijdschrift Amsterdamsche Schaakcompetitie begeleidde de aankondiging in het maartnummer: *'Om de wisselbeker, in 1927 door 'de Raadsheer' beschikbaar gesteld, en waarvan thans Max Euwe III houder is, moet de strijd weer aangeboden worden door de tientallen uit de 3e Klasse A en B. In 1927 werd aan dezen strijd door slechts een 8 tal verenigingen deelgenomen, voorwaar een pover aantal, waar 12 verenigingen ingeschreven waren. Dit bedraagt thans 14. Wij hopen en verwachten nu een voltallig aantal deelnemers; niet alleen toch hebben allen kans bekerhouder te worden, doch men vergete ook niet, dat, door de wederzijdsche ontmoetingen, de vriendschapsband en het enthousiasme voor ons edel spel, zeer worden versterkt; wat en het schaken en de welvaart der Bond ten goede komt. Dus allen op ten strijde voor het bezit van den beker en ter bevordering der saamhorigheid.'* Ditmaal was het De Raadsheer zelf die met de eer streek. En ook in 1928 ontbrak de gongwedstrijd niet, hoewel daar maar *'8 van anderen clubs en niet-leden'* aan deelnamen, naast 16 Raadsheerleden.

Inmiddels was De Raadsheer naar St. Bavo verhuisd en begon de reeds beschreven tijdelijke neergang van de club. De extra activiteiten namen dan ook in aantal af. Wel werd in 1929 de Raadsheer-Wisselbekerwedstrijd gehouden, met weer De Raadsheer als winnaar. Ditmaal werd Watergraafsmeer verslagen. Van een gongwedstrijd was geen sprake meer. Toch bleek er in 1930 nog om heel wat bekens gespeeld te worden. Zo was er de wedstrijd om de lauwertak (door vereniging Max Euwe in 1927 ter beschikking gesteld), de medaillewedstrijden van De Raadsheer zelf, een vriendschappelijke wedstrijd tegen de Weesper Schaakclub, de Willekesbeker (een wedstrijd voor spelers uit het derde team), een massakamp tegen de Diamantbewerkeren en de al eerder genoemde Raadsheer-beker.

Simultaans werden echter geruime tijd niet gegeven. Daar was eenvoudig genoeg geen geld voor. Zo werd Aljechin's verzoek uit 1933 om tijdens zijn toernee in Nederland simultaan te mogen geven door het bestuur *'na eenige bespreking terzijde gelegd'* zoals dat in de notulen elegant werd geformuleerd. Waarschijnlijk had Aljechin, die toen wereldkampioen was, een exorbitant honorarium gevraagd aan de vereniging die in de crisisjaren waarschijnlijk niet eens meer het geld had om een vulpenhouder of tabakspijp aan de simultaangever te kunnen offeren. Eenzelfde verzoek van de Duitse schaakster Sonja Graff moest in hetzelfde jaar om dezelfde redenen worden afgewezen: *'Een stuk was binnengekomen van Sonja Graff voor een simultaan te komen spelen. Door de ongunstige omstandigheden der financiën kan een simultaan niet worden gehouden.'* Van de jaren dertig is met betrekking tot simultaanwedstrijden nog bekend dat de heer Spinhoven in 1934 een slecht bezochte simultaan gaf en in 1938 de heer S. van Mindeno aanbood voor 15 gulden simultaan te geven, iets waar de club blij mee was, maar het is niet bekend of het tot die simultaan

gekomen is. Wel gaven clubleden zelf nog simultaan, zoals W. Knip en Jaap Heym op 1 maart 1936.

Een andere activiteit van De Raadsheer die het vermelden waard is, was een uitstapje naar Hoorn, alwaar men tegen de plaatselijke schaakvereniging Caïssa speelde. Voor dit uitstapje waren meer gegadigden dan geld, er waren leden die de reiskosten niet op konden brengen. Daarom besloten enkele leden meerdere kaartjes te kopen, zodat iedereen mee kon doen. Theo ter Bruggen gaf deze gebeurtenis ter illustratie van de sfeer binnen De Raadsheer weer in zijn herinneringen in 1947: *'Hoe komt het dat in de Raadsheer zoo'n kameraadschap heerst? Er zoo'n familieband bestaat? Er zoo'n wil is om te winnen? Dat zijn drie vragen die je zoo maar niet kan beantwoorden. Wel heeft ondergetekende daarop aangestuurd als leider van de club, maar 1 persoon kan dat niet alleen. Daarom heeft ondergetekende er op aangedrongen een bestuur te hebben van 7 leden, dus een volledig bestuur. Met deze mensen is voornoemde begonnen familjaar om te gaan. Geen Meneer van Ginkel, maar Jaap, of van Ginkel. Daarnaast hebben we een f. en p.-commissie gekozen. Want wij waren van mening dat een ieder lid een werkend lid moet zijn... Een paar staaltjes van kameraadschap. Wij zouden een wedstrijd spelen tegen een club uit Hoorn. Maar dat viel juist in de slechte crisis-periode. Dus waren er die de reiskosten niet konden betalen. En spontaan werd toen gezegd, ze gaan mee, want we nemen een paar reiskaartjes meer.'* Het eerste bezoek was echter een sof, in de woorden van Ter Bruggen. De leden van Caïssa kwamen te laat zodat de Raadsheeren eigenlijk al weer weg moesten toen de partijen begonnen. De wedstrijd werd nog een keer herhaald in Amsterdam en werd toen gewonnen door De Raadsheer, maar een vervolg is aan die wedstrijd niet meer gegeven.

In 1936 wilde De Raadsheer eens serieus aan het spelpeil werken, en er werd een heuse schaakmeester, Michalowski, aangetrokken om een zeskamp tegen de topborden van De Raadsheer te spelen. Michalowski won die zeskamp uiteraard. Hij gaf na afloop schaaklessen aan alle leden, waarin partijen uit die zeskamp behandeld werden. Voor de Raadsheer deden J. Heym, J. Pasveer, H. Heym, F. Janacek en C. Heym mee. Of er direct verband gelegd kan worden tussen het bezoek van de heer Michalowski en de verhoging van het spelpeil, kan niet onomstotelijk aangetoond worden. De Raadsheer speelde aan het eind van de jaren dertig wel beduidend beter.

In het kader van het 15-jarig bestaan werd in 1937 een *'nederlagenwedstrijd'* gespeeld. Deze speciale toernooivorm komt niet meer voor. Het ging erom wie De Raadsheer de grootste nederlaag kon bezorgen. D.O.S., Roode Toren, Tarrasch, Nieuwendam, Watergraafsmeer en V.V.G.A. namen deel en het was uiteindelijk de Roode Toren die de grootste slachting aanrichtte en het toernooi won.

Dit overzicht wordt op passende wijze besloten. De laatste toernooiactiviteit van De Raadsheer voor 1940, betrof een *'eieren- en worstwedstrijd'*. Niet bekend is wie won en evenmin is bekend hoeveel eieren daarbij gesneuveld zijn.

De competitie van de A.S.B.

Toen De Raadsheer in 1922 werd opgericht, bestond er nog geen Amsterdamse Schaakcompetitie. Er bestond een Noord-Hollandse Bond, waaraan V.A.S. en A.S.C. verbonden waren, maar op lokaal niveau was er geen organisatie. In 1923 kwam daar verandering in. Er werd een Amsterdamse Schaakcompetitie georganiseerd met tien verenigingen. Dit samenwerkingsverband was de voorloper van de Amsterdamsche Schaakbond, die in 1928 werd opgericht en tot 1969 bestond (de laatste vijftien jaar als 'wilde bond').

De Raadsheer nam vanaf het allereerste seizoen deel aan deze nieuwe competitie. In het eerste seizoen kwam De Raadsheer met twee tientallen uit. Het eerste team debuteerde in de derde klasse en won zijn eerste wedstrijd van Het Oosten II met de klinkende cijfers 8-2. Het tweede begon zijn competitie in de vierde klasse omgekeerd evenredig. D.O.S. IV droogde Raadsheer II af met 8 1/2-1 1/2. In dat eerste seizoen eindigde het eerste team op de vierde plaats, achter Max Euwe II, U.D. I en D.O.S. III en voor Le Vaingueur I en Het Oosten II.

De Raadsheer wilde echter hogerop, het eerste team moest en zou in de tweede klasse uit gaan komen. Er gebeurde iets dat nu niet meer zou kunnen. Men daagde eenvoudigweg een team uit een hogere klasse uit en de winnaar zou in die hogere klasse uitkomen. In de woorden van Ter Bruggen verliep een en ander als volgt: *'Wij hebben toen een plan opgevat om in een hooger klas uit te komen. Een wedstrijd aangevraagd met SIN II (Schaken Is Nuttig, FS) die geweigerd werd met verzagte omstandigheden. Toen zijn wij naar OOO II gegaan die niet bang was. De uitslag was bevredigend. Wij wonnen met 5 1/2 - 4 1/2. Toen bij OOO en wonnen met 7 1/2 - 1 1/2 dus nog beter !'* Hoe het ook zij, in het seizoen 1924-1925 kwam De Raadsheer I uit in de tweede klasse van de Amsterdamse Schaakcompetitie. Naast dit eerste externe succes in de geschiedenis van De Raadsheer, kon ook een tweede heuglijke gebeurtenis plaatsvinden. De vereniging had eindelijk genoeg leden gekregen om een derde team in te kunnen schrijven.

De volgende seizoenen brachten geen kampioenschappen, wel zat De Raadsheer vaak in de subtop. De Raadsheer was een gewaardeerde tegenstander, getuige een opmerking over de tweede Klasse in 1926 in het Tijdschrift voor de Amsterdamsche Schaakcompetitie: *'Op Tavenu volgt De Raadsheer, welke club niet alleen als faire tegenstander, doch ook wegens de prettige geest, welke onder hare leden heerscht, gaarne als tegenstander gezocht werd.'*

Het eerste kampioenschap werd, passend genoeg, in het lustrumjaar 1927 behaald door het tweede, dat nog steeds in de vierde klasse vertoefde. *'28 feb. Raadsheer II is kampioen !!! Hoera, driewerf'*, juichte Ter Bruggen in zijn dagboek. Ook het Tijdschrift voor de Amsterdamsche Schaakcompetitie liet zich niet onbetuigd: *'In het orgaan der 'Oosterspeeltuin' van Februari 1927, lezen wij een interessant artikel van de hand des heeren Schols, de zoo ijverige secretaris, over het ontstaan en verder verloop van 'De Raadsheer.'* Na moeitevolle jaren, van teleurstelling en vernieuwde hoop, als gevolg van onverflauwde

propaganda, boekt deze Vereeniging haar eerste succes door dat het 2e tental de Kampioenstitel behaalde. Voorwaar een passende hulde aan het Bestuur voor haar streven. Van de combinatie Ter Bruggen-Schols en overige bestuursleden, kan De Raadsheer nog veel verwachten voor haar bloei; en de Bond voor de propaganda van het schaakspel. Het strekke ten voorbeeld.'

Blijkens een overzicht waarin alle teamresultaten per club zijn gecumuleerd, bezette De Raadsheer een tweede plaats in Amsterdam met 29 matchpunten uit 21 wedstrijden, een bordsaldo 115,5-89,5 en een scorepercentage van 56%. Het ging dus extern helemaal niet slecht, alleen de kampioenschappen ontbraken. Hoe die aan de neus van Raadsheer I voorbijging in het seizoen 1927-1928 werd beschreven in het Tijdschrift voor de Amsterdamsche Schaakcompetitie: *'In Groep B zag De Raadsheer I kans, door alle wedstrijden te winnen, zich nummer een te plaatsen, met een pracht-score van 41 voor en 19 punten tegen. Jammer dat deze sympathieke club in de beslissingsronde zozeer het onderspit moest delven tegen Max Euwe II. Dat echter het serieuze schaken en het veelvuldig organiseeren van wedstrijden, zooals in De Raadsheer gebeurt, zijn invloed wel doet gelden, blijkt toch duidelijk uit haar ononderbroken overwinningen-reeks. Raadsheeren neemt dezen raad van mij aan, laat den moed niet zakken, doch gaat op de ingeslagen weg voort. Organiseert zoveel in Uw vermogen is schaakwedstrijden, daarmede Uw eigen gelederen versterkend en tevens de propaganda voor het spel bevorderend. Laat de tweede plaats in het totaal klassement U een troost zijn en tevens een aanmoediging, gij kunt er met recht trotsch op zijn!'*

Met sympathie win je echter nog geen kampioenschap. Op 19 februari 1930 werd nog een andere tactiek toegepast. Ter Bruggen noteerde naar aanleiding van de wedstrijd S.I.N. I - Raadsheer II het volgende: *'Ik wil hierbij nog opmerken dat de beslissende partij werd gespeeld aan bord drie door de heer Daens. Dat is natuurlijk niet het opmerkelijke wel dat op 19 feb. de heer Daens niet gekomen was en wij ook geen invaller in zijn plaats konden zetten. Reglementair zou SIN deze partij dus hebben kunnen opeischen en dus ook de winst voor zijn tental. De leider van SIN den heer Diderick was echter van meening dat het reglement voor de bond was en niet de bond voor het reglement! Bravo SIN!! Wie zwijgt daar behalve Max Euwe?'*. Het had echter weinig zin, het tweede werd geen kampioen en even later in het jaar noteerde hij: *'Onze resultaten in de A.S.B. Zoals u wel zult merken zijn deze verre van schitterend; dat komt echter niet door ons slechte spel maar alleen door het slechte opkomen.'*

De Raadsheer besloot in dat jaar zelfs tot terugtrekking uit de A.S.B. Daar waren twee redenen voor: de slechte opkomst bij teamwedstrijden en het beleid van de A.S.B.: *'Voorgesteld wordt om niet deel te nemen aan wedstrijden van de A.S.B. omdat 'een gezellig verloop niet gegarandeerd is' en omdat het beter is om 'onze club eerst van binnen uit weer sterker te maken en zodoende niet veel avonden voor wedstrijden te missen.'* Er wordt vaak onvolledig opgekomen. *Besloten wordt om dit jaar niet mee te doen.'* Deze afwezigheid duurde echter maar een jaar. In het seizoen 1931-1932 werd weer deelgenomen met drie tientallen.

Hoe de externe competitie werd beleefd in de jaren dertig, wordt geïllustreerd door het volgende rijm, dat geschreven werd naar aanleiding van een uitwedstrijd van het eerste team tegen Nieuwendam:

*'Per fiets, bus en boot
Zo kwamen wij van de andere kant.
Van de grote sloot
Storm en regen
Anders kwamen wij er niet tegen
Zo kwamen wij in Nieuwendam
Wij dachten dat daar geen eind aan kwam.
Van ons eerste waren er negen.
Wij kwamen daar ook nog,
Vier van ons tweede tegen.
Aan en uit ging daar het licht.
Die keet was ook niet tocht dicht.
Toen wij begonnen, was het meer dan tijd
Het eerste bord won na harde strijd.
De invaller gaf acht !
En sleepte een punt in de wacht
Drie, vier, zeven, tien en vijf
Hielden hun partner met remise van het lijf.
Maar het zesde bord, o, je,
Die bracht een nul mee.
Het achtste bord, waar zat zijn verstand,
Verloor in een gewonnen stand.
Wij wonnen met een punt verschil.
Als De Raadsheer maar wil.
(Een dwarskijker).'*

In de jaren dertig werd De Raadsheer langzamerhand sterker. Niet alleen steeg het ledental dusdanig dat aan het einde van dat decennium met vier teams aan de externe competitie kon worden deelgenomen, de speelsterkte nam ook toe. De gevolgen bleven niet uit: in 1936 mocht het tweede team de primeur van een kampioenschap voor zich opeisen. Het werd eerste in de tweede klasse van de A.S.B. en promoveerde. Als klap op de vuurpijl mocht het eerste meedoen aan de promotiewedstrijden naar de Extra Klasse, de toenmalige hoogste klasse van de A.S.B. De laatste prestatie was eigenlijk het gevolg van een reglementair probleem. De Raadsheer I was tweede geworden op een half bordpunt van De Pion I. Doch tegen een uitslag van een wedstrijd van De Pion was een protest ingediend. In de tussentijd moesten er echter wel promotiewedstrijden met o.a. de kampioen van de parallelklasse worden gespeeld. Doordat het protest nog niet was behandeld, mocht De Raadsheer in die promotiewedstrijden uitkomen. Het team greep die kans op promotie uiteindelijk niet.

Voor het eerste team bleef het daarna zaak om te bewijzen dat ze echt sterker waren dan hun collega's in het tweede team. De Raadsheer I deed dan ook verwoede pogingen om in de Extra Klasse te komen. In 1938 lukte het bijna. Het eerste team won weliswaar de eerste klasse D maar kon in de promotiewedstrijden geen vuist maken. Het jaar daarop was het echter wel raak. Wederom won De Raadsheer I zijn poule en ditmaal verliepen de promotiewedstrijden wel goed. Ondanks het feit dat de beslissingswedstrijd om het algehele kampioenschap van de eerste klasse met de schrikbarende cijfers 1 1/2 - 8 1/2 tegen V.V.G.A. verloren ging, mocht men het volgende jaar wel in de zo begeerde Extra Klasse uitkomen. Bovendien behaalde De Raadsheer nog een kampioenschap: het was vanaf 1938 mogelijk geweest om met vier teams uit te komen en het vierde team maakte in 1939 het feest compleet door zijn groep in de vierde klasse te winnen.

De stijgende lijn werd echter onderbroken door de mobilisatie en de daaropvolgende oorlog. In het seizoen 1939-1940 kon De Raadsheer met slechts drie teams uitkomen. Het eerste kon slechts een jaar genieten van het spelen in de hoogste klasse van een normale competitie. In 1940-1941 begon de Noodcompetitie van de A.S.B. waarin De Raadsheer tot 1943 uitkwam met drie teams.

Jeugdschaak

De Raadsheer vond eigenlijk zijn oorsprong in het contact van een enthousiasteling met een Speeltuivereniging in verband met jeugdschaak-lessen. In de jaren twintig verzorgde Ter Bruggen iedere zaterdagmiddag een schaakactiviteit voor de jeugd in de 'Oosterspeeltuin'.

De band van De Raadsheer met het jeugdschaak was echter even pril als kortstondig. Ter Bruggen was waarschijnlijk de enige motor achter deze activiteit en halverwege de jaren twintig stopte hij er mee. Bij de 'harde kern' van De Raadsheer was er blijkbaar weinig animo om dit tijd- en energieverblindende werk voort te zetten. Dit valt althans af te leiden uit het stuk dat Jaap Heym n.a.v. het 50-jarig jubileum in 1972 wijdde aan de jeugdschaakactiviteiten van Ter Bruggen: *'Er wordt nu veel gedaan aan en voor het jeugdschaak. Als ik dit zo lees in de maandbladen van de S.G.A. en van de K.N.S.B., kom ik steeds meer tot de conclusie dat jij eigenlijk voor ca. 50 jaren terug de grondlegger bent geweest van dit jeugdschaak. Er werd, omdat het een speeltuinvereniging was, veel gedaan voor de jeugd, schilderen, figuurzagen en jij was het die elke zaterdagmiddag de jeugd op bezoek kreeg om hen vertrouwd te maken met het edele schaakspel. Persoonlijk heb ik je daar nooit mee geholpen, ofschoon ik wel vele malen ben komen kijken op die middagen. Mijn temperament was daar minder geschikt voor, want wat ik al niet meemaakte en zag gebeuren, zou velen van ons razend maken. Het gebeurde vaak dat, na een uur les, de jeugd zich met elkaar ging meten. Na enige tijd begonnen de ernst en de belangstelling te verflauwen en dan herinnerde iemand zich dat Pietje aan de andere kant van de zaal, diep in gepeins natuurlijk, nog een kleinigheid tegoed had voor een onhebbelijkheid op straat en prompt vloog er een witte koningin door de lucht en kwam terecht op het peinzende hoofd van boosdoener Pietje. Als Piet ontdekt had waar het projectiel vandaan gekomen was, tien tegen een dat hij in een onbewaakt ogenblik van zijn tegenstander hem een zwarte koning naar het hoofd slingerde. Het bleef daar niet bij, want*

gooien en smijten werkt erg aanstekelijk en weldra deden meer jongens aan de strijd mee. Met een gemoedelijkheid die mij verbaasde, ving je deze gevechten op, liet alle stukken in de dozen doen en de volgende zaterdagmiddag begon het lesgeven van voren af aan.'

In 1925 deed de toenmalige secretaris Schols nog een poging om een jeugdschaakvereniging op te zetten. Zijn brief was gericht aan de 'Oosterspeeltuin' en aan buurtverenigingen en verraadt dat hij schaken een bijzonder pedagogisch verantwoorde activiteit achtte: *'En dit kan ik u verzekeren, waarde lezer(-es) dat het voor de ontwikkeling der hersenen onze jeugd eene enorme waarde heeft. Juist die kalme, rustige geestesstrijd geeft hun het noodige wat zij op hun verdere levensbaan zoo hard nodig hebben, een gezond ontwikkeld stel hersenen, dus kan ik het niet warm genoeg aanbevelen om dit punt eens aan eene ernstige bespreking te willen onderwerpen.'*

Deze ernstige bespreking is er misschien wel geweest maar er kwam niets concreets uit voort. De jeugdschaakactiviteiten van De Raadsheer waren een vroegtijdige dood gestorven. Toen een bestuurslid in juli 1931 met het frisse idee kwam om *'de jongens van de 'Oosterspeeltuin' op te leiden zodat er toevoer vanuit de jeugd is'*, luidde het enigszins vermoeid klinkende antwoord van Ter Bruggen dat hij *'iets dergelijks al meer gedaan had, doch zonder blijvend resultaat.'*

Daarna valt er van jeugdschaakactiviteiten bij De Raadsheer voor 1940 niets meer te bespeuren.

Het Clubblad

Een regelmatig terugkerend onderwerp van gesprek was het al dan niet uitbrengen van een eigen clubblad. Diverse keren werden pogingen ondernomen maar pas aan het einde van de jaren dertig bleek een stap in die richting succesvol te zijn.

In 1925 waren er in Amsterdam maar twee schaakverenigingen die een eigen clubblad uitgaven. Dat waren U.D. en D.V.D. Blijkbaar gegrepen door het vooruitstrevende idee van deze verenigingen, wilde De Raadsheer er ook één. Althans, in de archieven valt terug te vinden dat in november en december maandblaadjes van De Raadsheer verstrekt werden. Dit was helaas een incidentele gebeurtenis. In de jaren twintig bleven de pogingen in de goede bedoelingen steken.

In maart 1927 vatte het bestuur opnieuw het plan op om een clubblad van de grond te krijgen. Geld was natuurlijk het grootste probleem en een typische Raadsheer-oplossing voor dit probleem werd uitgeprobeerd: het organiseren van een feestavond. Er werd zelfs al tien gulden uit de kas gereserveerd om een en ander kracht bij te zetten. Hoewel het plan tot een feestavond al in juli van dat jaar was geopperd, bleek die in oktober nog steeds niet geweest te zijn. In die maand werd besloten dat de al hierboven genoemde *'gefingeerde bruid en bruidegom dien avond opluisteren.'* Voor zo ver nagegaan kan worden is dit fictieve huwelijk nooit doorgedaan en het kindje (een clubblad) dus ook niet gebaard.

In de daaropvolgende jaren, waarin het met De Raadsheer niet best ging, beperkte men zich weer tot onregelmatige bijdragen in het blaadje van de Vereniging 'Oosterspeeltuin'.

De discussie rond het uitbrengen van een clubblad werd pas eind 1935 tijdens een bestuursvergadering nieuw leven ingeblazen. *'Een clubblad zal voor onze club ook wel wenselijk zijn, dat is nu zoo langzamerhand mode geworden. Het grote bezwaar is een stenselmachine. Hoe moet het bedrag bijeengebracht worden? Misschien door het vervallen van de prijzen? In elk geval zal contact gezocht worden met de VOS.'* Vanaf dit moment was het clubblad weer een belangrijk thema en men ging erop uit om de allereerste benodigheden, een stencilmachine en een schrijfmachine te bemachtigen. Het was echter, zoals hierboven al beschreven, crisistijd en geld was niet of nauwelijks voorhanden. Wel werd in de jaarvergadering van februari 1936 besloten dat het bestuur een stencilmachine mocht kopen, zodra dit mogelijk zou zijn.

In dat jaar werd het clubblad gerealiseerd. Het bleek mogelijk om een maandblad uit te brengen. Er waren nog wel af en toe redactionele problemen, zoals tijdens een bestuursvergadering in dat jaar werd vastgesteld: *'De redactie laat te wenschen over. Zoo bijv. liet De Munnik een stuk plaatsen dat geen juiste copie is van zijn ingezonden stuk. Knip ging niet accoord met een zinsnede. De Munnik heeft beweerd dat er meer aan mankeerde. Knip wenscht een commissie benoemd te zien die de ingekomen stukken controleert. Er zijn echter nog meer grieven tegen hem, zooals contributieschuld en het voeren van een ondergrondsche actie tegen onze club.'*

In de jaren na 1936 waren Harrie Heym, Veffler, Ter Bruggen, Knip en Cor Heym de drijvende krachten achter het maandblad. Laatstgenoemde beschreef het ontstaan en het reilen en zeilen van het clubblad in het jubileumnummer van 1942 (het oudste clubblad dat nog in het archief bewaard is gebleven): *'Reeds lang waren De Raadsheeren het er over eens dat wij een eigen clubblad moesten hebben. Na veel wikken en wegen kwamen wij er dan toe om ons ex-lid W. Knip te belasten met het aanschaffen van een stencilmachine. Dat was in het jaar 1935. De moeilijkheid was echter nog het gemis van een schrijfmachine, want de financiën lieten niet toe dat deze ook meteen aangeschaft kon worden. Zoo goed en kwaad het ging heeft Knip de eerste blaadjes in elkaar 'gedraaid'. Lang heeft hij echter de Redactie niet beheerd, aangezien hij spoedig de club verliet. Als verzorger van ons blaadje trad toen op het ex-lid H. Heym. Met vele moeilijkheden heeft hij te kampen gehad, door het gemis van een schrijfmachine. De Speeltuinvereniging V.O.S., waar wij toen ons clublokaal hadden, stond verscheidene malen haar machine af om het blaadje te typen. De Heer Veffler, die toen ook lid was, verzorgde veelal het typewerk, bijgestaan door de heer H. Heym. Een kantoorklerk heeft ook wel eens het blaadje getikt, tegen vergoeding van een pakje sigaren. Dit waren dan de eerste schreden van ons Maandblad, zij het dan ook dat we zeer afhankelijk waren van anderen. Dit werd ons zoo te machtig, zoodat de Redacteur de opdracht kreeg om naar een schrijfmachine uit te zien. Het mocht geen nieuwe zijn, want dat kon de kas niet dragen. H. Heym ging er herhaaldelijk op uit om een geschikte machine te vinden, wat hem dan ook eindelijk gelukte. Nu moest de penningmeester geraadpleegd worden en na veel gepraat gelukte het hem dan te bewegen tot aankoop van het instrument. Nu was alles compleet, doch ondanks dat verscheen het blaadje toch niet geregeld wat in hoofdzaak te wijten was aan de vele werkzaamheden van*

den Redacteur. Daarom werd dan ook besloten dat werk aan een ander over te dragen, die daar meer tijd voor had. Als verzorgers werden aangewezen de heeren Th. ter Bruggen en C.E. Heym. Laatstgenoemde verzorgde het typewerk, terwijl Ter Bruggen het blaadje afdruckte. Van toen af kwam er meer regel. Het blad verscheen nu haast altijd op tijd. Ter Bruggen was toen nog wedstrijdleider en maakte terecht bezwaar dat het hem te moeilijk werd dat allemaal bij te houden, om welke reden dat ook ondergeteekende het stencilwerk op zich nam, en tot op heden nog het redacteurschap voert. Echter door omstandigheden kon ons blad de laatste tijd niet meer verschijnen. Echter hoop ik na ons jubileum hieraan weer te beginnen, zij het dan in bescheiden omvang.'

Het is niet bekend of tijdens de oorlog, na het verschijnen van het jubileumnummer, nog een clubblad is uitgekomen.

Crisistijd

Zoals hiervoor al beschreven, werd De Raadsheer meer dan gemiddeld getroffen door de economische crisis in de jaren dertig. De club nam initiatieven om iets voor de werkloze leden te doen. De Vereniging 'Oosterspeeltuin' stelde twee keer per week (maandag en woensdag) een zaal beschikbaar voor De Raadsheer om daar schaakmiddagen voor werklozen te houden. Dit heeft de club drie jaar lang gedaan. In het jubileumnummer uit 1942 schrijft C. de Munnik onder andere over deze werklozenmiddagen: *'In het winterseizoen 1933-1934 bezocht ik regelmatig de werklozenmiddagen, georganiseerd door De Raadsheeren. Toen in het voorjaar deze bijeenkomsten werden stopgezet, noodigde de toenmalige voorzitter J. Heym mij uit, de clubavond eens te bezoeken. Aan deze uitnodiging gaf ik gaarne gehoor, want het schaakspel had voor mij een groote bekooring gekregen.'*

Hoe de crisis op de club en haar leden drukte, valt te lezen in het jaarverslag van Jaap Heym over 1934: *'Het afgelopen jaar is zonder bijzondere voorvallen en veranderingen verlopen. Het ledental is behoudens een kleine stijging vrijwel op peil gebleven. Een goede propaganda voor onze vereeniging in het komende jaar, door de leden, onder schaakliefhebbers zou geen kwaad doen, daar de club nog steeds niet haar ledental heeft herwonnen van eenige jaren terug. Dat dit te wijten is voor een groot deel aan de werkloosheid die steeds heerscht, is zeker. Velen willen lid worden, doch durven dit om financieele redenen niet aan. Als we bedenken dat de club toch al voor een 50% uit werkloze leden bestaat, dan begrijpt men wel dat het moeilijk is deze staande te houden. Er zijn wel eens momenten geweest vooral in de zomermaanden, dat we dachten: 'De club heeft zijn langsten tijd gehad'. Gelukkig echter kwam er steeds weer opleving in de gelederen alhoewel het lang niet is dat wat wij wenschen. We tellen momenteel ong. 27 leden, donatie-leden meegerekend. Willen we in 't komende seizoen met een flinke ploeg voor de dag komen, moet dit toch minstens stijgen tot een 40-tal.'*

H. Heym schreef het jaarverslag over 1935 en de toon was niet veel anders: *'Het moge waar zijn dat ook 'De Raadsheer' van de crisis veel te lijden heeft gehad doordat vele harer leden werkloos zijn waardoor de uitgaven voor elk zoo'n lid groter is dan de contributie (afgezien nog van zaalkosten en schaakmateriaal) toch kunnen wij met tevredenheid op het afgelopen jaar terugzien. Met veel overleg en voorzichtig handelen hebben we de club voor een*

lege kas kunnen vrijwaren. Daarbij dient gezegd dat er enkele leden zijn die een kleine vrijwillige bijdrage voor de kas hebben geoffreerd. Men ziet alweer, met goeden wil is nog heel veel te bereiken. Daarbij is het zeer merkwaardig dat het aantal leden en donateurs niet vermindert maar veeleer langzaam aan vermeerdert. Met dat al blijkt wel dat er een goede sfeer in de club aanwezig is en dat is toch het fundament voor elke vereniging. We hebben zelfs een zeer leerrijke schaakrubriek geredigeerd door onzen Voorz. J. Heym in het maandblaadje van VOS. Zij die zich wilden bekwamen in theorie getoetst aan den praktijk hebben hieruit een gezonden schaakgeest kunnen opdoen. Daarnaast is er onze bibliotheek waaronder zich prachtige schaakwerken bevinden. We kunnen ook bogen op een puik eerste tiental waaronder zeer sterke schaakspelers. Hiermee wordt bedoeld dat wij wat spelpeil betreft voor bijna alle schaakclubs niet onder doen. Voorwaar voor de minder sterke leden een prachtige gelegenheid zich verder te bekwamen. Daarbij heeft de VOS zoals voorige jaren werkloze schakers in de gelegenheid gesteld twee middagen per week te kunnen schaken. Er wordt nog steeds gezellig gespeeld. Onenigheid of iets dergelijks de schaakclub betreffende heeft niet plaats gevonden.'

Nog aan het einde van 1935 werd aangegeven dat de kas zodanig leeg was geraakt dat het noodzakelijk was geworden om werklozen het maandblaadje der N.S.B. (dit is de Nederlandse Schaakbond, dat toen nog net niet het predikaat Koninklijk had gekregen) zelf te laten betalen. De club kon dat niet meer trekken. In 1936 kreeg het bestuur nog het volgende verzoek: *'Een lid dat momenteel van elke steun ontheven is, verzoekt, zoolang deze toestand blijvende is, hem te ontslaan van contributiebetaling. Na eenig beraad, kan hem dat niet geweigerd worden.'*

In 1937 bleek de contributie voor werklozen nog even hoog te zijn als in 1931: 10 cent per week. Normale leden betaalden in 1937 25 cent per week.

De eerste twintig jaar in dichtvorm

Tot nu toe zijn de eerste 20 jaar van het bestaan van De Raadsheer beschreven. Maar wat vond de oprichter zelf van die eerste periode? Dat verwoordde hij in dichtvorm ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan in 1942 aldus :

*'Met veertien jongens van de korfbalclub 'Swift'
Werd 2 februari '22 een schaakclub opgericht.
Tot ieders verbazing en aller vermaak
Speelde slechts één van hen reeds schaak.
Er werd die avond veel besproken
En aan critiek heeft 't niet ontbroken,
Over de vraag hoe de club zou heeten
Werd ook zeer veel tijd versleten;
De een zei dit, de ander dat weer
En tenslotte heette de club 'De Raadsheer'.*

*Maar toen de zon ging schijnen in 't lokaal
Smolten de korfballers weg allemaal.
Alleen Van Swol bleef mij ter zij
En er kwamen weer een paar anderen bij,
Dat waren mensen met pit
Van Ginkel, Bauer, de Keijzer en Smit.*

*We hadden nog van alles nodig,
Ook leden waren niet overbodig,
Er werd van alles verzonnen
Toen zijn we met een simultaan begonnen;
Die werd gegeven door onzen vriend Slop
En daarna ging het stevig bergop.*

*Wat later werd opgericht de A.S.B.
Wij deden toen met twee tientallen mee.
Het ledental groeide steeds meer aan
Zodat we in '24 met 3 tientallen de competitie in konden gaan.
Het tweede tental werd in '26 kampioen,
Dat wilde zij de club bij het eerste lustrum cadeau doen.*

*Het ledental liep maar steeds toe,
De secretaris werd van het inschrijven niet moe.
Met vier tientallen wel te verstaan,
Zijn we in '28 de competitie ingegaan.
Maar het volgende jaar (gij moet niet schimpen)
Moesten wij tot drie tientallen in gaan krimpen.
We verloren toen leden tot onze spijt;
Want 'Pech' zat toen bij ons in de schuit.*

*Maar in '31 ging de club weer vooruit,
Want 'Pech' had ons weer verlaten,
We hadden hem eindelijk in de gaten.
En toen we ook St. Bavo verlieten
Lieten we hem daar lekker schieten.*

*Ons tweede lustrum of tienjarig bestaan
Is zonder kampioenschap voorbij gegaan.
Zoo gingen we verder ongestoord
Tot '37 kalmpjes voort.
Het derde lustrum was toen een feit
Het tweede werkte met noeste vlijt
Aan een kampioenschap en kwam net op tijd.*

*Het tweede stond toen zoo hoog op schragen
Dat zij zich door het eerste uit liet dagen,
En het eerste, nijdig als een kat
Stopte het tweede met 7-3 in het vat.
Door dezen wedstrijd terdege gestaald
Hebben zij in '38 het kampioenschap behaald.*

*Toen hebben zij niet meer gefaald
En dit nog een paar maal herhaald,
In '39 gaf 'De Raadsheer' van kwaliteit blijk;
Want toen waren we twee kampioenen rijk !*

*En de twintigste van de tweeden,
Ik schrijf dit niet zonder reden,
Het was 's nachts om twaalf uur,
Stond het vierde vol vuur,
In de straat genaamd naar de Moerdijk,
Met de woorden: We zijn het kampioenschap rijk !
En in dat jaar, kwam het eerste zoowaar,
In de Hoofdklasse, met veel geploeter en gebaar.*

*Toen kwamen er weer rare tijden,
Alle clubs zouden er onder lijden,
De een was hier, de ander daar gestorven,
Maar ook dit kwam de club te boven.
En nu RAADSHEEREN, hum hum,
We staan nu voor ons vierde lustrum.'*

Oorlogstijd en een nieuw begin

Over de oorlogstijd is in de Raadsheerarchieven weinig meer aanwezig. Het al eerder gememoreerde jubileumblad, het gedeelte van het Dagboek van Theo ter Bruggen dat in die tijd is geschreven en een contributieboek zijn de enige overgebleven stukken. Toch bieden zij genoeg om stil te kunnen staan bij die donkere tijd.

Reeds in 1940 bleek het al moeilijk om een normaal clubleven vol te houden, want in het Tijdschrift van de (dan weer niet Koninklijke) Nederlandse Schaakbond van oktober werd een artikel geschreven waarin de problemen met het verloop van het clubleven omschreven werden. Er moest geschaakt worden achter zwart papier vanwege de verduistering en er reden 's avonds geen trams meer. Dit waren problemen van de schaakverenigingen die nog enigszins konden functioneren. Reeds vanaf eind 1940 duiken er iedere maand mededelingen op over het ontbinden van schaakclubs of, al of niet noodzakelijk, opzeggen van het lidmaatschap door schaakverenigingen. De Raadsheer bleef echter de hele oorlog bestaan.

De Amsterdamse Schaakbond schreef een zogeheten Noodcompetitie uit, waarvan Ter Bruggen opmerkte dat De Raadsheer er met weinig geestdrift aan meedeed. Toch nam De Raadsheer blijkbaar deel, en wel in de Hoofdklasse. Voorzover wij kunnen nagaan speelde De Raadsheer mee tot en met 1943. In dat laatste seizoen namen ook Watergraafmeer, V.V.G.A., De Pion, Weenink, Het Westen, Het Oosten en U.D. deel. De Raadsheer verloor in het laatste seizoen praktisch alles.

In november 1940 bleek het doek voor de clubavond van De Raadsheer al te vallen. De club deelde mee dat het voortaan op zondagochtend van tien uur tot half twee ging spelen. De donderdagavond werd noodgedwongen vaarwel gezegd.

Men probeerde de banden met de nog functionerende schaakverenigingen in stand te houden en daarom deed de club in oktober 1940 mee aan een massakamp bij E.N.P.S., alwaar de club door de gastheer met 13-7 werd verslagen. In April 1941 organiseerde de schaakvereniging nog een consultatiewedstrijd, waarbij men met koppels tegen elkaar speelde. De winnaars waren G. Telleman en G. Walraad.

De Raadsheer probeerde nog zoveel mogelijk actief te zijn. En zo werd onder moeilijke omstandigheden nog gelegenheid gevonden om het 20-jarig jubileum te vieren. Naar aanleiding van dit jubileum werd een speciaal clubblad vervaardigd. Daarin schreef Ter Bruggen onder andere over de mobilisatie- en oorlogstijd: *'Toen kwam de mobilisatie en verscheidene leden moesten opkomen om het vaderland te dienen. Er werd toen een noodcompetitie ingesteld want meerdere clubs zaten toen met hun leden te kampen. Deze competitie verliep ook al zonder geestdrift. De jaarlijkse prijsdeeling, die voorheen altijd een extra avond was, had nu op een Zondagmiddag een kalm verloop. Er valt nog te vermelden dat wij naar het Schaakhuis zijn verhuisd. De oorlog is een feit geworden en dit drukt op alle schakers en toen de straten verduisterd werden, kwamen 's avonds haast geen schakers meer. En daar ik ook niet meer kon, werd De Munnik wedstrijdleider. Op een vergadering is toen een commissie benoemd, om wat meer leven in de brouwerij te brengen.*

Deze commissie heeft al goed gedaan. Zij hebben een consultatiewedstrijd georganiseerd, die onder leiding van De Munnik een goed verloop had. En zoo zijn wij aan ons vierde lustrum gekomen. Dit zal echter wel een kalm verloop hebben.'

Het jubileum werd aangekleed met een receptie op 8 februari 1942 en een vierkampentoernooi in mei en juni van dat jaar. Tijdens de receptie kwamen gelukwensen van U.D., Het Schaakhuis, E.N.P.S., Tarrasch, Het Westen, de A.S.B., D.V.S., V.V.G.A., Het Oosten, Réti, Eureka, Tuindorp Oostzaan, Lasker, Nieuwendam, D.S.T.O. en Het Zuiden. Bij die gelegenheid werd Ter Bruggen benoemd tot erevoorzitter.

Winnaars van het jubileum-vierkamp-toernooi werden F.L. Wackers in Ere groep A en J.C. Apking in Ere groep B. Het bleek de laatste extra activiteit van De Raadsheer in de oorlog te zijn. Reeds in het jubileumnummer werd vermeld dat het uitbrengen van een clubblad *'nu helaas verboden'* was.

Tevens vermeldde Ter Bruggen in zijn Dagboek *'dat er felicitaties waren ontvangen van de ex-leden Belinfante en Polak'*. De heer Polak speelde in 1941 nog voor het eerste team. Hij was na de oorlog gelukkig weer op de ledenlijst te vinden. De heer Belinfante echter niet meer. Deze ex-voorzitter en ex-clubkampioen, die bij zijn afscheid als voorzitter in 1939 nog een schilderij als dank voor bewezen diensten aangeboden had gekregen (ook zijn vrouw spande zich in voor de club d.m.v. aankopen van prijzen e.d.), werd het enige ons bekende directe oorlogsslachtoffer bij De Raadsheer. In 'Partij Verloren', van Eggink en Schelfhout, Amsterdam 1947 (een boek waarin de oorlogsslachtoffers onder joodse schakers werden herdacht en vermeld), werd hij als volgt gememoreerd: *'BELINFANTE, Jacob, was conciërge aan het theater Carré moest in September 1941 de club verlaten. Van hem en de zijnen werd nooit meer iets vernomen.'* De heer Belinfante was echter blijkbaar nog wel in staat geweest De Raadsheer in 1942 te feliciteren met haar jubileum.

Uit het jubileumnummer in 1942 bleek overigens ook dat in de club elementen aanwezig waren die de bezetter welgezind waren. Zo schreef de voorzitter, H. v.d. Dungen, naar aanleiding van het jubileum onder andere het volgende: *'Mijn medebestuurders zeg ik hartelijk dank voor de prettige samenwerking. Al gaat het niet altijd in elk opzicht naar ieders genoegen, laten we denken dat we allen mensen zijn en bovendien, de tijden zijn moeilijk en werken min of meer op ieders geestesgesteldheid in.'*

Gegevens over De Raadsheer in oorlogstijd na 1942 ontbreken vrijwel geheel. De club nam, zoals al eerder gezegd, wel deel aan de Noodcompetitie in het seizoen 1942-1943, maar dat is praktisch alles. Wel is er in het Raadsheer-archief nog een contributieboek aanwezig, waarin wekelijks de betalingen werden bijgehouden. Daaruit valt af te lezen dat de club gedurende de hele oorlog heeft bestaan, maar dat de opkomst na augustus 1944 praktisch nihil moet zijn geweest.

Ter Bruggen schreef later over de oorlog kort het volgende: *'Maar ik meen toch goed te doen om tezamen met onze trouwe kern even terug te gaan naar die oorlogsjaren, om nog eens*

onze gesprekken op die clubavonden, toen wij om 10 uur reeds weer moesten opbreken, in onze herinnering terug te roepen. We spraken toen over die gezellige tijd van ver voor den oorlog en verschillende voorbeelden lieten ons het verschil zien van zoo'n clubavond in bezettingstijd of van daarvoor. We voelden toen zoo goed wat we als club moesten missen.'

'De oorlog is afgelopen! Nu beginnen we weer opnieuw', schreef Ter Bruggen opgelucht op 5 mei 1945. De Raadsheer had de oorlog doorstaan en er kon een nieuw begin gemaakt worden met de club. De opkomst op de eerste clubavonden na 5 mei 1945 was heel hoog. Het bleek dat vele Raadsheer-leden in oorlogstijd hun club niet hadden vergeten.

Het eerste bestuursbesluit na de oorlog betrof de voorzitter die tijdens de bezetting positief tegenover de bezetter stond. Ter Bruggen noteerde: *'Onze voorzitter den Heer v.d. Dungen werd geroijeerd wegens zijn pro Duitsen houding.'*

De Raadsheer pikte bijzonder snel de draad weer op. Vier weken na het einde van de bezetting werd een simultaan georganiseerd met als simultaangever Theo van Scheltinga. Een maand later, op 6 juli, werd een massakamp tegen U.D. gehouden. De uitslag was 15-4 in het voordeel van De Raadsheer. Op 23 juli hield De Raadsheer een zeskampentoernooi waaraan 54 spelers deelnamen. Winnaar van Groep A werd de heer Swaneveld.

In de herfst begon het eerste 'normale' externe seizoen in jaren. Daarmee besluiten we het overzicht van de wederwaardigheden van De Raadsheer in het eerste kwart eeuw van haar bestaan.

Raadsheren over De Raadsheer

Vrijdagochtend bestaat niet

Ik zou nooit meer schaken. Daarvan was ik zo'n 14 jaar geleden van overtuigd. Na mijn verhuizing naar Amsterdam en mijn kortstondig lidmaatschap van één van Amsterdams sterkste clubs, was ik tot de conclusie gekomen dat deze stad dermate boeiend was dat het zonde zou zijn om minstens eens per week in een ongezellig zaaltje vol met (meestal) mannen mijn hoofd te breken over een spel dat ik toch nooit zou beheersen. Schaken deed ik ook niet meer, totdat toenmalig Raadsheerlid Eric van den Busken (wie kent hem niet?) op het onzalige idee kwam om mij te vragen eens mee te gaan naar die schaakclub. Nadat ik mij ervan had vergewist de regels van het spel te beheersen, stemde ik toe en op een donderdagavond ging ik naar een sporthal in Oost om voor het eerst sinds tijden weer eens te gaan schaken.

Sindsdien schak ik om lid te zijn van De Raadsheer. Ik ontdekte al snel dat de club draaide om heel andere dingen dan schaksterkte. De club organiseerde een aardig aantal dagtoernooien, die door bestuursleden Jacques van der Burg en Theo Breidenbach werden georganiseerd. Op die toernooien ging het niet echt alleen om goed schaken, er waren ook verrassingsprijzen. De club organiseerde zelfs evenementen die helemaal niets met schaken te maken hadden: zeilen, fietsen, tennis enz. Al snel liep ik rond in een 'Raadsheer-sweater' en kreeg ik een spoedcursus kroegbezoek.

Tijdens een van die kroegbezoeken (het zal wel na een toernooi zijn geweest, ik kan mij dat niet meer herinneren) stond ik met Theo te praten, waarna ik bestuurslid werd (ik herinner mij niet meer of en hoe hij het mij gevraagd heeft).

Ik werd penningmeester: gebrek aan boekhoudkundig inzicht en ervaring was blijkbaar geen enkel bezwaar.

Penningmeester zijn van De Raadsheer was een zware baan. Neem nu het jubileumjaar 1987. Ik kreeg van de ijverige jubileumcommissie een plastic zak met bonnetjes en dat was hun verantwoording. Mij werd nog succes gewenst met het opstellen van het overzicht en dat was het. Het jubileum zelf was trouwens een groot succes, wie herinnert zich niet het Nivon-gebouwtje en het optreden van Eric Fraikin? Maar penningmeester? Nou nee. Secretaris was een betere baan. Van de eerste bestuursvergaderingen is mij bijgebleven dat een groot deel altijd over de leden zelf ging: wie ziek was, wie een tijdje niet geweest was etc. Dat is nog steeds zo.

Het toernooi in Gent is welhaast een bedevaartsoord geworden voor een behoorlijk aantal Raadsheren. Dat het toernooi in Gent gespeeld wordt in een eeuwenoude abdij is niet de oorzaak van het feit dat dit een bedevaartsoord is, het ligt meer aan de Gentse Feesten. Natuurlijk is in het voorjaar de meest gestelde vraag: ga jij nog naar Gent?

De Raadsheer is ook een handige verhuishulp. Toen ik vier jaar geleden verhuisde, werd ik geholpen door zes leden van De Raadsheer. De Raadsheer Verhuisdienst is vaker in actie gekomen. Dit is maar een klein voorbeeld van de sociale band tussen de leden.

En tenslotte: de laatste elf jaar heb ik eigenlijk geen vrijdagochtend meer bewust meegemaakt.

Frans Smit

Partijen uit de jaren twintig

De volgende partijen komen op één na uit het tijdschrift 'Amsterdamsche Schaakcompetite' dat van 1924 tot 1929 bestond. In dit tijdschrift werden veel partijen uit de competitie gepubliceerd en geanalyseerd. Dit met veel enthousiasme gemaakte blad verdween in 1928. De opmerkingen bij de partijen in het tijdschrift zijn integraal overgenomen. De onderstaande partijen geven een indruk van wat de speelsterkte bij De Raadsheer in de beginjaren was, en wat men bij de redactie van het tijdschrift ervan vond.

C. Heym- J.W. Hunia

Juli 1924

1. **e2-e4, e7-e5** 2. **Pg1-f3, Pb8-c6** 3. **Lf1-c4, Lf8-c5** 4. **c2-c3,...** De scherpste voortzetting ook Pc3, d3 of 0-0 wordt hier gespeeld. 4. ..., **Pg8-f6** 5. **d2-d4, e5xd4** 6. **c3xd4, Lc5-b4+** 7. **Lc1-d2,...** In plaats van den tekstzet wordt hier veelal Pc3 aangewend, met het vervolg 7. ..., Pe4: 8 0-0, Lc3: de Möller aanval, waarin wit voor zijn materieele achterstand een geweldige attaque krijgt. Is men als zwartspeler niet met de finesses van deze speelwijze op de hoogte, dan doet men het beste na Pc3 met d6 voor te zetten, indien men geen ontijdigen dood wil sterven. 7. ..., **Dd8-e7** Gebruikelijk is hier 7 Ld2+ 8. Pbd2 d5 9 ed5: Pd5: 10 Db3, Pce7 11 0-0, 0-0 met gelijk spel 8. **e4-e5, d7-d5** 9. **Lc4-b5, Lc8-d7** Sterker is 9. ..., 0-0 gevolg door Lg4 of Pe4 10. **O-O, Pf6-e4** 11. **Tf1-e1,...** Hier had Pc3 de voorkeur verdiend, teneinde op het zwakke punt d5 druk uit te oefenen, afruil op c3 zou slechts de witte pionnenstelling versterkt hebben. 11. ..., **Pe4xd2** ? Waarom dit sterk geposteerde paard tegen den slecht geplaatste loper afgeruild, zwart had beter kunnen rocheeren. 12. **Pb1xd2, Ld7-g4** 13. **Te1-e3, Lb4xd2** 14. **Dd1xd2, Lg4xf3** 15. **Te3xf3, O-O** Eindelijk 16. **Tf3-g3, De7-e6** 17. **Dd2-g5, g7-g6** 18. **Dg5-h6, f7-f5** Hier was Pd4: foutief geweest wegens Th3. De tekstzet is wegens den dreigenden aanval op h7 noodzakelijk, geeft echter wit een gedekten vrij pion op e5 19. **Tg3-h3, Tf8-f7** 20. **Ta1-d1, Pc6-b4** 21. **a2-a3, a7-a6** 22. **Lb5-d3, ...** Hier verdiende La4 de voorkeur 22. ... **Pb4xd3** 23. **Td1xd3, c7-c5** 24. **d4xc5, De6xe5** 25 **Td3-g3??, ...** Wit schijnt te vergeten, dat Zwart ook mat mag geven, als hij er de kans toe krijgt. **De5-e1 mat**

C. Walstra-Van 't Hul

DVD II - RAADSHEER III

April 1925

1. **e2-e4, e7-e5** 2. **Pg1-f3, Pb8-c6** 3. **Lf1-b5, Pg8-f6** 4. **O-O, d7-d6** 5. **d2-d4, Lc8-d7** De bekende Steinitz' variant 6. **Pb1-c3, a7-a6** ? Hier moest Le7 volgen 7. **Lb5xc6, Ld7xc6** 8. **d4xe5, Pf6xe4** Zwart verkeert in moeilijkheden. Er dreigt pionverlies 9. **e5xd6, Pe4xc3** 10. **Tf1-e1+,...** Nu is wit de kluts kwijt. Eerst bc3: en dan Te1 gaf de beste stelling. 10. ...., **Pc3-e4** 11. **Pf3-g5, Lf8xd6** 12. **Pg5xe4, O-O** 13. **Pe4xd6, Dd8xd6** 14. **Dd1xd6, c7xd6** 15. **Lc1-f4, Ta8-d8** 16. **Ta1-d1, d6-d5** Wit staat iets beter, doch de loopers van ongelijke kleur geven alle kans op remise 17. **b2-b3, b7-b5** 18. **Td1-d2, ...** Wit had misschien meer kansen door 18. **Te7, Te8** 19. **Tc7** 18. ..., **Tf8-e8** ! 19. **Te1-d1, h7-h6**

20. **h2-h4, Te8-e4** 21. **g2-g3, Td8-e8** 22. **Lf4-e3, f7-f6** 23. **Td2-d3, g7-g5**
 24. **h4xg5, f6xg5** 25. **Td3-c3, d5-d4** Een valletje, waar wit inloopt.
 26. **Td1xd4?**, ... Beter was Tc6: de3: wat remise waarborgde. 26. ..., **Te4xd4**
 27. **Le3xd4, Te8-e1+ 0-1**

H. Heym - Gyliaamse

De Raadsheer-DOS

Juli 1925

1. **e2-e4, e7-e5** 2. **d2-d4, e5xd4** 3. **Dd1xd4, Pb8-c6** 4. **Dd4-e3**, ... Afkomstig van Stamma. De zet werd het eerst onderzocht door L. Paulsen, naar wien deze speelwijze ook werd genoemd. De bedoeling is de dame naar g3 te spelen, om van daaruit de koningsvleugel te bedreigen. Het middengambiet komt weinig meer voor, daar zwart zonder moeite gelijk spel kan krijgen. Buiten den tekstzet komen nog in aanmerking Da4 of Dd1. 4. ..., **d7-d6** Volgens Schlechter (Belguer 8ste druk) verdient het aanbeveling eerst met g6 en Lg7 voort te zetten teneinde zich de mogelijkheid voor te behouden om d5 te spelen. 5. **Pb1-c3, Pg8-f6** 6. **Lf1-d3, Lf8-e7** Deze looper had zwart op g7 beter diensten kunnen bewijzen. 7. **De3-g3, Pf6-h5** ? Onnoodig, 0-0 was beter. 8. **Dg3-f3, Ph5-f6** 9. **h2-h3, O-O** Zwart kon hier door Pe5 den aanvalsløoper afruilen, moet het centrum dan echter aan wit overlaten. 10. **Pg1-e2, Lc8-e6** 11. **Lc1-f4, Pc6-e5** 12. **Lf4xe5, d6xe5** 13. **O-O-O, c7-c6** 14. **g2-g4, h7-h6** 15. **Df3-g3, Pf6-h7** ? Waarschijnlijk als valstrik bedoeld. Zwart werpt echter door deze zet de partij ineens weg. Juist was Da5 om den aanval op zijn koningsvleugel met een tegenaanval op de witte damevleugel te beantwoorden. 16. **Dg3xe5, Le7-d6** 17. **De5-d4, Ld6-f4+** 18. **Kc1-b1**,... Had zwart hier misschien op Pf4: gerekend ? 18. ..., **Dd8xd4** 19. **Pe2xd4, a7-a5** 20. **Pc3-e2, Lf4-e5** 21. **f2-f4, Le5xd4** 22. **Pe2xd4, Ta8-d8** 23. **e4-e5, g7-g6** ? Op Td4: was natuurlijk Lh7+ gevolgd. De tekstzet is eveneens fout. Zwart moest Tfe8 spelen om het paard over f8 weder in het spel te brengen. 24. **Ld3xg6, Le6xa2+** 25. **Kb1xa2, f7xg6** 26. **Pd4-e6, Td8xd1** 27. **Th1xd1, Tf8-f7** De toren moest op de 8e lijn blijven, nu worden alle figuren pat gezet, en kan wit winnen zooals hij wil. 28. **Td1-d8+, Ph7-f8** 29. **Ka2-b3, b7-b5** 30. **c2-c4, a5-a4+** 31. **Kb3-b4, g6-g5** 32. **f4-f5, h6-h5** 33. **Td8xf8+**, ... Het eenvoudigste 33. ..., **Tf7xf8** 34. **Pe6xf8, Kg8xf8** 35. **g4xh5, b5xc4** 36. **Kb4xc4, 1-0**

L. de Vries-H. Krüse

De Raadsheer - DVD

Juni 1926

1. **d2-d4, d7-d5** 2. **Pg1-f3, Pg8-f6** 3. **c2-c4, e7-e6** 4. **Pb1-c3, Pb8-c6** Tegen de geest van de opening. De zet kan alleen geschieden wanneer c5 reeds gespeeld is 5. **Lc1-g5, Lf8-e7** 6. **e2-e3, O-O** 7. **Dd1-c2, b7-b6** 8. **c4xd5, e6xd5** 9. **Lf1-d3**, ... Ongunstig, zwart heeft nu de gelegenheid, zijn paard voor den looper te geven, waardoor wit's aanvalskansen op den Koningsvleugel vrijwel verloren zijn. 9. ..., **Pc6-b4!** 10. **Dc2-d2, Pb4xd3+** 11. **Dd2xd3, h7-h6** 12. **Lg5xf6, Le7xf6** 13. **h2-h3, Dd8-d7** De voorkeur verdiende Le6, benevens Tc8 en c5. 14. **O-O, a7-a5** Deze voortzetting werd reeds met Dd7 voorbereid, er dreigt nu La6. De dreiging is echter gemakkelijk te pareeren, en de zwarte damevleugel wordt er door het opspeelen van de a-pion niet sterker op

15. Tf1-e1, Lc8-a6 16. Dd3-d2, Tf8-e8 17. Ta1-c1, c7-c6 18. Dd2-c2, b6-b5
 19. e3-e4 !,.. Zeer goed, wit dreigt door e5 in het voordeel te komen 19. ..., Lf6-g5 Het is zelden goed, zonder noodzaak afstand te doen van de beide loopers. De looper kon zonder bezwaar teruggetrokken worden. 20. Pf3xg5, h6xg5 21. e4xd5, c6xd5 22. Te1xe8+, Ta8xe8 23. Dc2-d3, Dd7-e6 Hier verdiende Te6 de voorkeur. De tekstzet verliest een pion. 24. Pc3xb5, Te8-c8 25. Tc1xc8+, De6xc8 26. b2-b3, Dc8-c1+ 27. Kg1-h2, Dc1-e1 28. a2-a4,.. Een tegengeschenk. Er was geen bezwaar tegen f3. 28. ..., De1xf2 29. Dd3-g3, Df2-f6 30. Dg3-b8+, Kg8-h7 31. Db8-c7, La6xb5 ? Dit is het einde. Door indifferente zetten te maken, kan zwart zijn tegenstander voor een lastige opgave stellen. Zoo kon bijv. a5 niet genomen worden, wegens eeuwig schaak. 32. a4xb5 Zwart geeft op, daar de pion steeds dame wordt.1-0

T.Postema - C.E. Heym

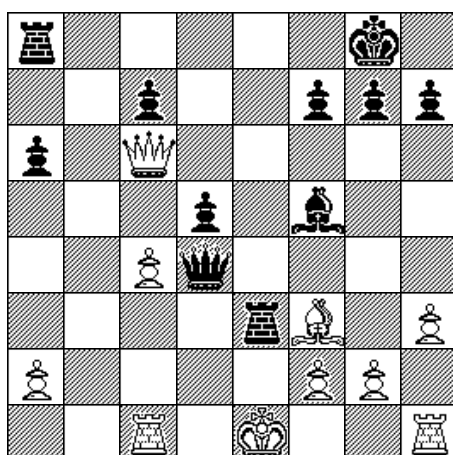
Oktober 1926

1. d2-d4, e7-e6 2. e2-e3, d7-d5 3. c2-c4, Pg8-f6 4. Pb1-c3, a7-a6 5. c4xd5, ... de moeilijkheid voor zwart in deze opening is steeds de vraag, hoe hij zijn damelooper kan ontwikkelen. Door cd5: te spelen, lost wit deze moeilijkheid voor zijn tegenstander op. De tekstzet komt veel voor in de Tarrasch' variant, waarin dan 3..., c5 wordt gespeeld, wit isoleert dan door dc5: en cd5: de zwarte d-pion, waarna zwart wel zijn figuren vrij kan uitbrengen, doch wit met alle macht op de verovering van d5 uitgaat. In deze stelling was geen aanleiding tot den afruil. 5..., e6xd5 6. h2-h3, Lc8-f5 7. Pg1-f3, Lf8-b4

8. Dd1-a4+, Pb8-c6 9. Pf3-e5,.. Een voor de hand liggende aanvalszet, welke echter geen voordeel oplevert. Goed was Ld2. 9..., Pf6-e4 10. Pe5xc6, Lb4xc3+ 11. b2xc3, Dd8-d7 na Pc3:, Pd8:+, Pa4:, Pb7 kon zwart opgeven. De tekstzet is de eenige, welke het stuk zonder materiaal nadeel terugwint. 12. Da4-b3,.. Lb5, Pc3! ware voor wit verderfelijk. 12. ..., b7xc6 13. Lc1-a3, Pe4-d6

14. La3xd6, ... uit welke overweging wit afstand doet van de beide loopers, is niet te zien. Hij moest met Le2 benevens 0-0 zijn ontwikkeling voleindigen

14. ..., Dd7xd6 15. Ta1-c1, O-O 16. Db3-a4,.. Wit verliest teveel tijd. Het beste was nog steeds Le2. Wilde wit echter op aanval spelen, dan kon hij dit met c4 doen 16. ..., Tf8-e8 17. c3-c4, Dd6-f4 18. Lf1-e2, Df4-e4 19. Le2-f3 ?, De4xd4 20. Da4xc6?,... Nu was het de hoogste tijd om te rocheeren. Blijkbaar heeft wit aan het nu volgende offer geen aandacht geschonken. 20.. ...Te8xe3+ !

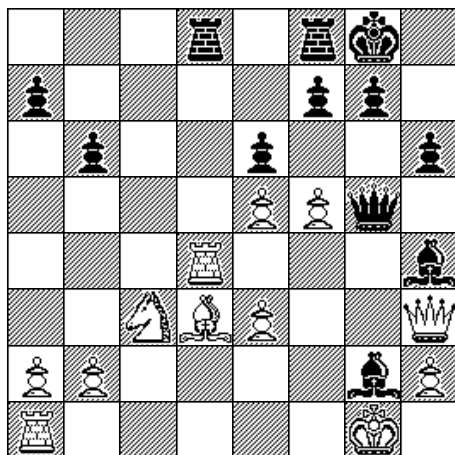

21. **f2xe3**,... Neemt wit het offer niet aan, dan volgt na **Kf1**, **Tae8** met overwegend spel
21. ... Dd4xe3+ **22. Lf3-e2**, **Ta8-e8** Ziet er zeer overtuigend uit, doch is niet het beste,
daar het tegenoffer **De8:+**, **De8:**, **0-0** wit nog remisekansen laat. Zwart kan nl. na **0-0**
niet **De2:** spelen, daar hierop **Tfe1** volgt, en zwart moet de dame terug offeren. Het
sterkste voor zwart was **22. ...Dc1+** **23 Kf2**, **Df4+** enz. **23. Ke1-f1**, ... Nu heeft wit geen
kans meer
23. ..., **De3xe2+** **24. Kf1-g1**, **De2-e3+** **25. Kg1-h2**, **De3-f4+** **26. Kh2-g1**, ... of **g3**, **Df2** mat
26. ..., **Df4xc1+** **0-1**

F. Sokol- F. Janacek
Raadsheer intern
November 1926

1. d2-d4, **Pg8-f6** **2. c2-c4**, **e7-e6** **3. Lc1-g5**, **d7-d6** Scherper is **c5** **4. e2-e3**,
Pb8-d7 **5. f2-f4**, **c7-c6** **6. Pb1-c3**, **Lf8-e7** **7. Lf1-d3**, **h7-h6** **8. Lg5-h4**, **d6-d5**
9. Pg1-f3, ... De partij is nu in een soort damegambiet met **c6** verdediging overgegaan
9. ..., **Pf6-g4** **10. Lh4-f2**,... beter is **Le7:** benevens **De2** en evt. **Pe5** **10....**, **Dd8-b6** **11. Dd1-**
e2, **Pg4xf2** **12. De2xf2**,... Ook **Kf2:** was zeer goed speelbaar **12. ...**, **Db6-d8** **13. O-O**,
b7-b6 **14. Df2-g3**, **O-O** **15. Pf3-e5**, **Lc8-b7** **16. c4xd5**, **c6xd5** **17. f4-f5**, **Pd7xe5** **18.d4xe5**,
Le7-h4 **19. Dg3-g4**,... Tempoverlies, wit moest dadelijk **Dh3** spelen **19. ...**, **Dd8-g5** **20.**
Dg4-h3, ... Ruilt wit de dames, dan komt zwart wegens de zwakte van **e3** spoedig in
het voordeel **20. ...**, **Ta8-d8** **21. Tf1-f4**, **d5-d4 !** **22. Tf4xd4 ?**,... Het enigste was nog **Pe4**,
hoewel zwart ook dan beter staat **22. ... Lb7xg2 !**

Een mooie zet, welke zwart winnend spel geeft **23. Dh3xh4**, **Dg5xe3+**
24. Kg1xg2, **Td8xd4** **25. Dh4-g3**, **De3xd3** **26. f5-f6**, **Dd3xg3+** **27. Kg2xg3**, **g7xf6** **28.**
e5xf6, **Kg8-h7** **0-1** De partij is, in aanmerking genomen, dat beide spelers het
schaakspel pas sedert een jaar beoefenen, door wit vrij goed, en door zwart uitstekend
gespeeld.

De volgende partij komt als enige in dit hoofdstuk niet uit het tijdschrift
'Amsterdamsche Schaakcompetitie' en laat zien waar Theo ter Bruggen als schaker
sterk in was: tactische verwickelingen. Zijn tegenstander maakt het hem in deze partij
echter wel makkelijk...

Theo ter Bruggen- de heer Zadek
17 december 1927

1. e2-e4, d7-d6 2. d2-d4, Pg8-f6 3. Lf1-d3, g7-g6 4. c2-c3, Lf8-g7 5. f2-f4,
Pb8-c6 6. Pg1-f3, e7-e5 ? 7. d4-d5, Pc6-e7 8. f4xe5, d6xe5 9. Pf3xe5, Pf6xd5
10. Pe5xf7, Ke8xf7 11. e4xd5, Pe7xd5 12. O-O+, Pd5-f6 13. Ld3-c4+, Lc8-e6 14.
Lc4xe6+, Kf7xe6 15. Dd1-e2+, Ke6-f7 16. De2-c4+, Kf7-f8 17. Lc1-e3,
b7-b6 18. Pb1-d2, c7-c5 19. Pd2-e4, Dd8-e7 20. Le3-g5, De7-f7 21. Dc4-d3,
c5-c4 22. Dd3-d6+, Df7-e7 23. Dd6-f4, Kf8-f7 24. Pe4-d6+ 1-0

De volgende wedstrijd, waarin Raadsheer-lid Loosekoot het onderspit delft, levert een prijs op. Die is niet voor een van de spelers (hetgeen wellicht begrijpelijk is), maar voor degene die de analyse verzorgt. De prijs is uitgelooft door de Amsterdamse Schaakbond en de prijswinnaar tooit zich met het pseudoniem 'Mona'. De analyses van hem of haar zijn hier bijgevoegd.

Van der Vegte- Loosekoot
gespeeld in 1927

1. e2-e4, Pg8-f6 2. d2-d3, ... Voorzichtig en veilig. Wit verschaft hiermede echter zwart geen moeilijkheden met de opening. Beter was e5 of Pc3.

2...., d7-d5 3. e4xd5, Pf6xd5 4. c2-c3, Wit speelt erg terughoudend.

4...., Pb8-c6 5. d3-d4, Lc8-f5 Het zwarte spel speelt zich vanzelf. Reeds 3 officieren ontwikkeld, terwijl wit er nog geen enkele in het spel gebracht heeft. De eerste regels van het schaakspel luiden toch: zooveel mogelijk de officieren het veld in, en niet met pionnen te schuiven tijd verloren te laten gaan. 6. Pb1-a3, ... Nog het beste, alhoewel het vreemd lijkt, paarden aan de rand van het bord. Na Pa3 met Pc4 en Pg1-f3 oefent wit druk op e5 uit. Op veld c2 staat het paard ook goed, daar het vandaar direct via e3 de koningsvleugel kan bereiken. Na Ld3-g6 (Ld3: brengt wit's dame in het spel), Lg5-e7; Le7:-De7:;0-0, 0-0; enz. heeft wit nog altijd moeilijkheden met de ontwikkeling van Pb1, daar Pd2 of Pa3 (wegens Pe3:) verhinderd wordt.

6...., e7-e6 7. Pg1-f3, ... Slecht is Pc4 of c2! 7...., Lf8xa3 8. b2xa3, Pd5xc3

9. Dd1-d2, ... Db3 is niet goed wegens:

a) Pd4:-Dc3; Pc2+

b) Pd4;Pd4:-Dd4;Le3(Lb2?-De4+ met 0-0-0 en De1) De5; Db7:?-Pd5; Da8:+-Ke7; Dh8:-Da1:+; Ke2-Pc3+; Kf3-Dd1+; Kf4-Dg4+ en De4 of na Da1:+; Ke2-Pc3+; Kd2-Dc1 en d1+ of na Da1+; Kd2-Db3+; Kd1-Lc2+; Kc1-Lb3+; Kb1-Dc2 en Da2+ of na Lc2+; Ke2-Dd3+; Kf3-Ld1+ enz. of na Dc3+; Ke2-Lg4+; f3-De3:+; Kd1-Pc3+; Kc2-Lf5+; Kb3 (Kb2-Pd1 met Dc1) Pd5+; Ka4 (Kb2-Dc3) Lc2+ met Db6+ of Kc4-Dc3+; Kb4-a6+; Ka6: (Ka4-Pb6) Dc6+; Ka7 (Ka5-Db6) en Lc2) Db6+; Ka8-c5 en Pc7.

9...., Pc3-d5 10. Lc1-b2, O-O 11. Ta1-c1, Pd5-e7 Met welk doel? Het paard staat op d5 goed. Beter Te8 of Dd7 12. Lf1-d3, Lf5xd3 13. Dd2xd3, Pe7-g6 Waarom niet e5! (Pg5?-Pg6) 14. Dd3-c3 !, ... Nu dreigt wit door d5 een stuk te winnen. 14...., Pg6-f4 ? Noodzakelijk was hier Df6 15. d4-d5, Pf4-d3+ ? Zwart kon zich nog door f6 redden, bijv. f6; dc6: (Pg5?-Dd5:) Pd3+ met Pc1:

16. Dc3xd3, Dd8xd5 **17. Dd3-c3, f7-f6** e5 is beter, daar wit niet nemen kan wegens Pe5:-Pe5;; De5:-Te8. f4 gaat ook niet wegens Pd3+ en Pb2: **18. O-O, Dd5xa2** Getuigt van moed **19. Pf3-g5, ...** Tempoverlies. **19...., Da2-d5**
20. Pg5-f3, Dd5-d7 Nog steeds is e5 beter **21. Tc1-d1, Dd7-f7** **22. Td1-d3, h7-h6** Hier moest Tad8 geschieden, om wit te beletten, na Tfd1 of d7 te komen. **23. Tf1-d1, Pc6-e5** ? Dit verliest snel. Nog steeds kon Tad8; bijv. Td8:-Td8;; Td8:-Pd8;, waarna zwart nog goed spel had. **24. Pf3xe5, f6xe5**
25. Td3-f3, ... Natuurlijk niet De5: wegens Df2: en Df1. **25...., Df7-h5**
26. Td1-d3, c7-c6 **27. Dc3-b3, ...** Beter dan De5 **27...., Tf8xf3** **28. Td3xf3, Dh5-e8** **29. Lb2xe5, De8-d7** **30. Tf3-g3, g7-g5** **31. Db3-c2, Dd7-h7** **32. Dc2-d1, Dh7-g6**
33. Tf3-d3, Dg6-e8? Hier moest Tf8 geschieden. Nu is het uit, want na Td7 heeft zwart geen verdediging meer voor Tg7+ of Dd3. Wit heeft het slot goed gespeeld, doch de opening zwak, terwijl zwart daarentegen de opening uitstekend behandeld heeft, doch het midden- en eindspel slap.

Het maken van het clubblad

Eric Mol

Als ik in mijn Raadsheer-archief duik, en vooral in dat gedeelte waarin ik alle verschenen clubbladen vanaf mijn toetreden tot De Raadsheer heb opgeslagen, gaat er een wereld van nostalgie bij me open. Nostalgie? Zeker in deze tijd van computers, floppy's en laserprinters! Ik blader door de gestencilde, gefotokopieerde en zelfs gecalligrafeerde exemplaren, al of niet voorzien van een omslag, en zie ruim 37 jaar Raadsheergeschiedenis aan me voorbijtrekken.

Een clubblad. Een hobby van een schrijfgek? Een afwijking van een schaakfanaat?

Het oudste exemplaar dat voor me ligt, dateert van november 1959. Een keurige grijze kaft - buitenop o.a. de vermelding dat G. van Heffen voorzitter is en W.Tiepel secretaris - omhult de gestencilde teksten. De omslag wordt opgesierd door een schaakbord waarop een Raadsheer met zegevierend gebaar een bevaandelde lans omhoog heft, terwijl hij met de andere hand het vijanden afwerende schild aan de voet houdt. Een duidelijke aanwijzing welke vereniging het clubblad vertegenwoordigt.

Tot 1962 verschenen er tien clubbladen. Met een paar maanden tussenruimte dus. Het was dan ook voor die tijd een schier onmenselijke klus. Dat heb ik me dus niet gerealiseerd toen ik, samen met Adrie Kranenburg, in oktober 1963 een eerste ongenummerd nummer het licht deed zien. Het eerste van de reeks die tot op heden verschijnt.

Secretaris Tiepel meldde in zijn 'Nieuws van de secretaris': *'Ik wil tevens van de mogelijkheid gebruik maken om de heren E.Mol en A.Kranenburg mijn erkentelijkheid te betuigen bij het tot stand komen van dit club-blad. Het zal veel tijd en moeite kosten om een geregelde verschijning te handhaven en ik doe dan ook een dringend beroep op U om genoemde heren zoveel mogelijk bij te staan (kopij, etc.).'* Het beroep op de leden om kopij in te leveren is de bekende kreet die door de jaren heen, tot op de dag van vandaag, door de elkaar opvolgende redacteuren is geslaakt, al of niet in krasse bewoordingen...

Een uitdaging

Kranenburg en ik begonnen dus, nietsvermoedend, aan een taak. Gerard van Heffen schreef als voorzitter het openingswoord: *'Daar is het dan: het nieuwe clubblad. Bescheiden van omvang, maar ongetwijfeld een belangrijk middel tot het versterken van het verenigingsleven van De Raadsheer. We wensen de samenstellers veel succes met deze 'klus' en hopen nog vele malen met het club-blad in de hand van de schaak-avond naar huis te gaan.'*

Het eerste clubblad, uit oktober 1963, was dus ongenummerd. Alle daarop volgende uitgaven tot en met die van september 1964 eveneens. Er zijn er in dat jaar acht verschenen, eigenlijk een jaargang vormend.

Toen leek het ons een uitdaging om te zien, ondanks alle perikelen en tegenslagen, hoe lang we het volhielden en hadden we de moed om het clubblad een nummer te geven. Dús volgde in oktober 1964 officieel: 2e jaargang, no.1, oktober 1964. Waarmee de reeks die jarenlang verscheen tot op het huidige van Bernard van Sterkenburg, zijn definitieve start kreeg.

Perikelen? Het blad werd gestencild. Professioneel, op het bedrijf waar ik samen met Gerard van Heffen werkte en waar Gerard 'iets te zeggen' had. Maar voordat het stencil er was! Kranenburg had een zogenaamde 'brede' typemachine op de kop getikt. De stencils konden er dwars in, zodat het formaat per bladzijde een half A-viertje was, als dat iets zegt. Dat deden we dus ook elke woensdagavond voordat het clubblad moest verschijnen. We begonnen bij Kranenburg thuis om acht uur in de avond, probeerden uit de geschreven teksten -secretarisstukken, verslagen van interne en externe competities, partijbesprekingen met onleesbare en foutieve zinnen, en wat verder 'op de redactietafel' verscheen - wijs te worden en vulden een gebrek aan kopij op met een ter plekke bedachte anekdote die precies in het gat moest passen... En zo verstreek de avond en een deel van de nacht en fietste ik om 3 uur in de ochtend met de getypte stencils naar huis om ze de volgende dag aan de stencildame te kunnen toevertrouwen.

Naar de zolderkamer...

Eind 1968 kreeg Kranenburg via zijn bedrijf een aantrekkelijke positie aangeboden in Noord-Brabant en zo verhuisde de halve redactie richting carnaval en dacht de andere helft - 'Ik', zei de gek, in dit geval - toch maar door te gaan. De nachten werden nog korter. Voor mij echter waren de stencilfaciliteiten, zoals hiervoor door mij geschetst, vervallen doordat ik veranderde van betrekking.

De omstandigheden waren dus totaal gewijzigd. Geen redactiemaatje meer en geen stencilmachine... Echter! In 1967 werden we uit het Amsterdamse Schaakhuis verdreven en trokken wij in bij de buurtvereniging 'Reigersburg' in het zogenaamde Jeruzalem, bezijden de Kruislaan. En Reigersburg bracht redding: op het zoldertje stond een elektrisch aan te drijven stencilmachine waarop de buurtvereniging haar blad vervaardigde.

Van die machine mochten we gebruik maken, met inbegrip van papier en inkt. Op de donderdagavond vóór het schaken, om zeven uur, werd de machine aangezet en werden de stencils afgedraaid. De vellen werden gesorteerd, 'verzameld' zoals dat in het vak heet, vervolgens geniet door een paar vrijwilligers en voorzien van een fraaie kaft die ons lid André Korn als typograaf bij zijn baas wist te 'versieren'. Ik zal de lezer de verhalen over de inktzwarte handen die ik opliep en waarmee ik daarna de schaakstukken moest hanteren, maar besparen...

Een nieuwe redacteur, een nieuw concept

Zo verscheen het clubblad, met hangen en wurgen, toch met vrij grote regelmaat. Mijn laatste nummer als clubbladredacteur verscheen als 16de jaargang no. 5 in april 1979. Een nieuwe redacteur, vol enthousiasme en ideeën diende zich aan: Jacques van der Burg.

Een nieuw concept, een nieuwe visie, een nieuwe uitvoering: een gefotokopieerd clubblad. Dat bood mogelijkheden tot getekende illustraties, typografische grappen en diagrammen. Jacques voerde de redactie t/m jaargang 20, no. 1, augustus 1982, waarna Menno van Boven hem opvolgde om het tot 1988 vol te houden. Vervolgens was Tom Kroes de 'gelukkige'. Maar deze werd nog gelukkiger via een vriendin in het Vlaanderenland, reisde haar achterna en droeg de zaak per april 1991, 29ste jaargang no. 5, over aan Luc Scheepmaker.

Wederom kreeg het blad nieuwe impulsen, een veranderde opmaak en werd het een steeds beter gezicht van onze vereniging. De voortschrijdende techniek had duidelijk zijn invloed. Tot en met de 34ste jaargang had Luc het clubblad onder zijn hoede. Het zogenaamde nulnummer van Jaargang 34, verschijnende in augustus 1996 was het laatste produkt van zijn hand.

En nu voert Bernard van Sterkenburg de redactionele pen. Zoals bij al zijn voorgangers speelt de persoonlijke visie, een eigen inbreng, een grote rol in het bepalen van uiterlijk en inhoud van ons cluborgaan.

Een document

Vele redacteuren hebben hun beste krachten gewijd aan zoiets onmisbaars, een niet-weg-denkbare fenomeen als een verenigingsorgaan. Vele leden ook hebben door de jaren heen hun bijdragen geleverd, op welk gebied en hoe dan ook. Luimig, serieus, debatterend, klagend, juichend, verslaggevend, gekscherend...

Zij allen hebben een document geschapen dat de geschiedenis van onze club De Raadsheer heeft vastgelegd. Ik spreek de wens uit dat ook de komende levensjaren van onze club hun weerslag zullen vinden in ons onvolprezen clubblad!

Raadsheren over De Raadsheer

Een vaag mengsel van alcohol en schaken.
Bernard van Sterkenburg

Drie maal Theo ter Bruggen

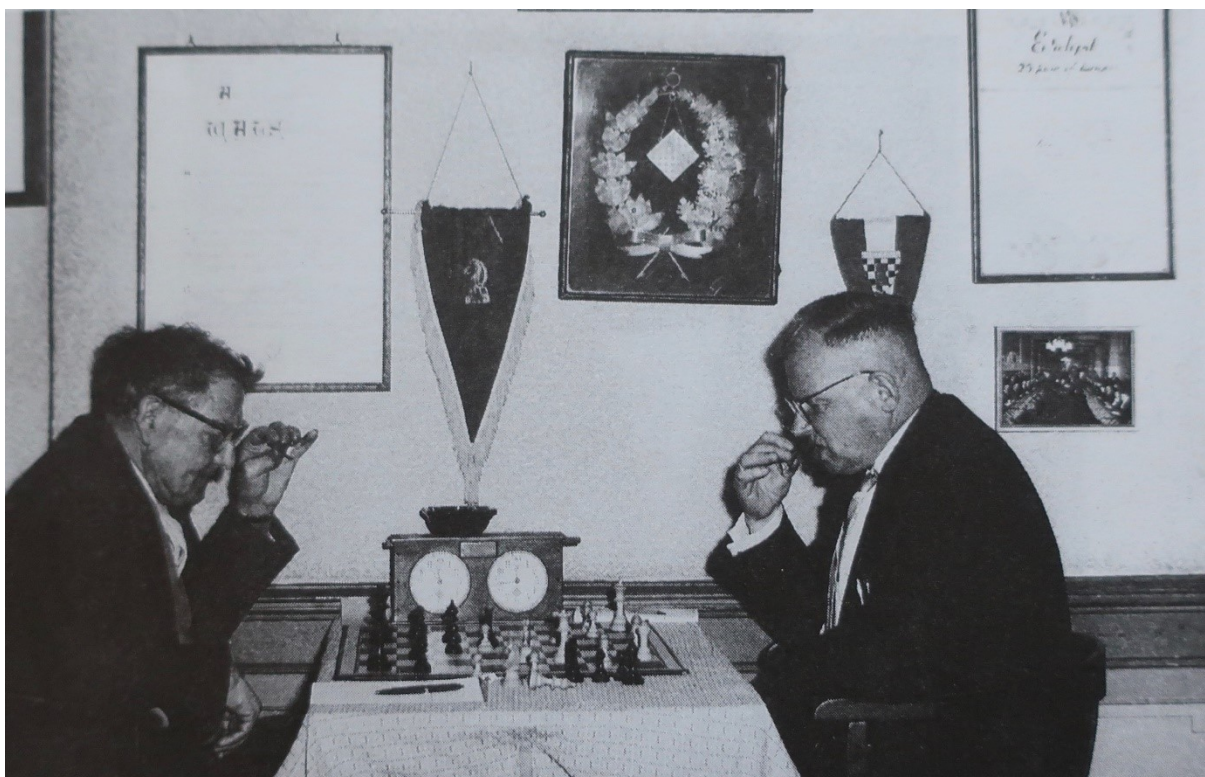

Linksonder: Arend van der Wal, rechtsonder: H. Hogenes, rechtsonder: J. Schoenmeyer

Uiterst rechts: L. Vrees

Theo ter Bruggen (links) speelt tegen E. van Ingen

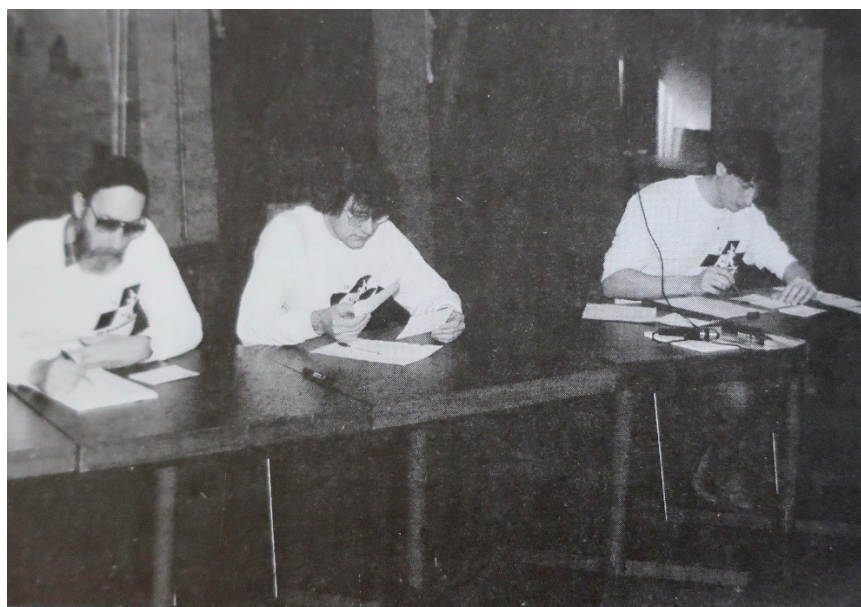
Midden: Gerard van Heffen

Eric Mol spreekt de leden toe bij het 50-jarig jubileum, L. Vrees kijkt toe

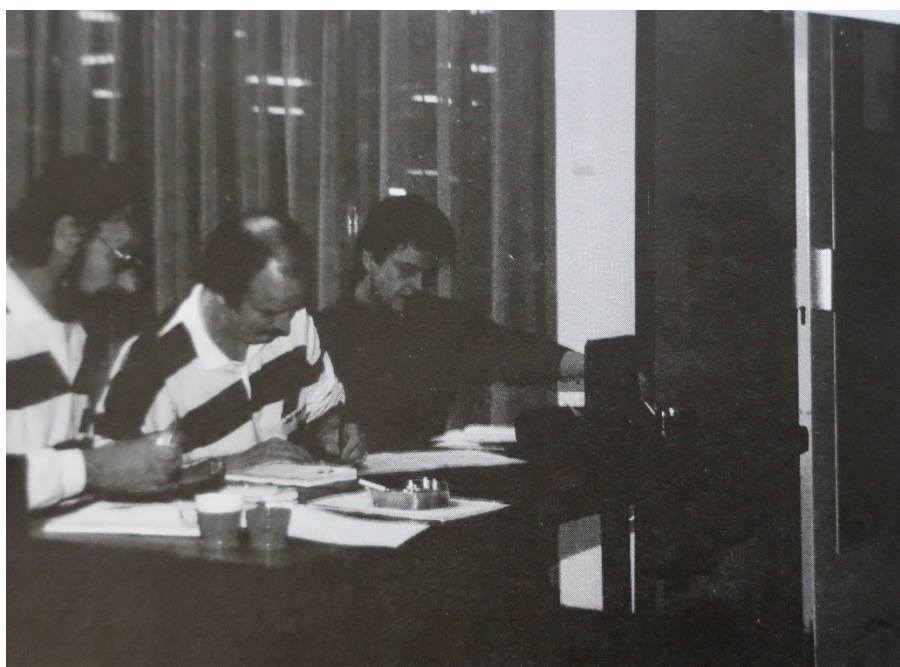
Botwinnik geeft simultaan. Tweede van links: Wim Tiepel.

Toernooi-inschrijvers 1: Jacques van der Burg, Ronald Post en Theo Breidenbach

Toernooi-inschrijvers 2: André Korn en Ton Reijntjes

Toernooi-inschrijvers 3: Jacques van der Burg, Allart de Haart en Frans Smit

Toernooi-inschrijvers 4: Gerie Opgenhaffen, Jacques van der Burg

Het Raadsheer-viertallentoernooi met voor De Raadsheer in actie (v.l.n.r.): Jeroen Groot, Jacques van der Burg, Henny Wasmoeth en Peter Bosschieter.

De jaren 1956-1972

De eerste periode van een organisatie of vereniging is meestal tumultueus: de oprichtingsjaren, de integratie in het clubleven, de 'mannen van het eerste uur', geven een kleurrijk beeld. Bij De Raadsheer geldt daarenboven dat de historie van haar beginjaren ook een mooie weerspiegeling is van de geschiedenis van de buurt waarin ze gevestigd was, alsmede van de ontwikkeling van de sociale verbreiding van de schaaksport. Oprichtingsjaren, crisis en oorlog gaven de geschiedenis van de club een zeer levendig, hoewel niet altijd even opwekkend, beeld.

De daaropvolgende periode is niet minder interessant maar ze dient vanuit een ander perspectief bekeken te worden. De Raadsheer was een gewaardeerd onderdeel van het Amsterdamse schaakleven geworden. Het werd steeds meer een 'gewone' vereniging, waarin het 'gewone' clubleven de boventoon voerde. Wat dat betreft weerspiegelt de club het rustiger vaarwater waarin het schaakleven (afgezien van wat conflicten m.b.t. de Amsterdamse Schaakbond) ging verkeren.

Dit wil niet zeggen dat er niets kleurrijks gebeurde. De verhalen zijn echter meer gericht op het schaakleven binnen De Raadsheer zelf. Gelukkig zijn er ook over deze periode genoeg bronnen overgebleven (m.u.v. de periode 1947-1951) en zijn vanaf 1956 praktisch alle clubbladen aanwezig in het clubarchief. Die jaren worden hier beschreven aan de hand van die clubbladen.

Bij de ingang van het jubileumjaar 1957 blikte voorzitter Sterk als volgt op het voorgaande jaar terug: *'De interne competitie werd beëindigd in een situatie, die niet alle Raadsheren kon bevredigen. Men steke echter de hand in eigen boezem en dan vindt men de oorzaak. De 'zomer', d.w.z. het tijdvak Juni, Juli en Augustus stond voor de deur, d.w.z. komkommertijd in het clubleven van een schaakvereniging. Gelukkig was daar de heer Vrees, die een grote ledenwerf-actie begon, hetwelk circa 20 z.g. thuisshakers op onze clubavonden bracht, waarvoor vier zeskampen om kleine prijzen werden georganiseerd. Een aantal van deze spelers bleken echter helaas niet opgewassen tegen de moeilijkheden, zoals notatie en klok, welke het clubschaken in de aanvang biedt. Een redelijk aantal kwam echter onze gelederen versterken en een woord van dank voor de buitengewone prettige manier waarop de heer Vrees dit heeft verricht, is zeker op z'n plaats. Voor de Raadsheren werd eveneens een zomercompetitie georganiseerd, waaraan eveneens kleine prijzen waren verbonden (...) Inmiddels had zich een belangrijke gebeurtenis aan de Raadsheer-hemel voorgedaan. Het bestuur van de schaakvereniging 'De Rochade' trad met ons in overleg om de liquidatie van hun vereniging en aansluiting bij ons te overwegen. Na enkele besprekingen was deze zaak een feit en kon 'De Raadsheer' zich gelukkig prijzen met de aanwinst van een stevig aantal goede en enthousiaste schakers, hetgeen veel beloofde voor onze resultaten in de komende A.S.B. competitie, waarmee we in October zijn gestart en wel met vier tientallen, waarvan de resultaten tot op heden niet zodanig zijn dat er reden is om erover naar huis te schrijven. We hadden ons echt iets meer voorgesteld.'*

Zoals uit dit citaat blijkt, was de Raadsheer tijdens het 'schisma' in de Amsterdamse schaakwereld trouw gebleven aan de Amsterdamse Schaakbond. De vereniging De

Rochade, die ook in het Amsterdams Schaakhuis speelde en waarmee het niet goed ging, was opgegaan in De Raadsheer. Het was verder zaak om leden te werven. Vooral de heer Vrees bleek in dat laatste zeer actief, waardoor de teruggang in de vroege jaren vijftig een halt werd toegeroepen. *'Wie een lid wint voor De Raadsheer, stijgt in ons aanzien, keer op keer!'* was dan ook de aansporing die in het clubblad werd afgedrukt.

Over het opgaan van 'De Rochade' in De Raadsheer, schreef W. Glasius (de voorzitter van die club) het volgende: *'Gaarne maak ik van de gelegenheid gebruik om als nieuwbakken Raadsheer in de pen te klimmen en U uit naam van alle nieuwe leden te bedanken voor de prettige en sympathieke wijze waarop wij zijn opgenomen in Uw schaakvereniging, waarbij vooral het gebaar enkele der onzen op te nemen in het bestuur ons tot grote tevredenheid stemt. Voor de goede orde lijkt het mij echter dienstig, temeer daar ook enkele oud-Rochadeleden, die van onze aansluiting nog niets weten, een resumé te geven over de gang van zaken. Door verschillende omstandigheden was het bestuur van De Rochade besloten niet langer op de oude voet door te gaan, doch te trachten zich bij een sterke en gedegen vereniging aan te sluiten. Zij meenden op deze wijze enkele moeilijkheden in de toekomst te voorkomen en de belangen van de leden het beste te dienen. Heden is dit besluit een feit, de schaakvereniging De Rochade bestaat niet meer. Alle leden, een enkele uitgezonderd hebben zich bij De Raadsheer aangesloten. Dit was geen onbezonnen daad, doch een ernstig overwogen besluit, hetwelk in vergadering met algemene stemmen is aanvaard en ik geef U de verzekering dat we ons al helemaal thuis voelen. Nu wij eindelijk toch de goede weg zijn ingeslagen, wil ik daar gaarne mee doorgaan en U allen opwekken ons voorbeeld te volgen. Komt U donderdag eens kijken in ons clublokaal (Henri Polaklaan) en U vindt dan niet alleen oude bekenden, maar een sterke club van schaakliefhebbers in een grote zaal, waarmede het prettig is de koning te laten sneuvelen en die U lidmaatschap zeker waard is.'*

In 1956 werd een zomercompetitie gehouden. Wedstrijdleider L. Vrees deed daarover als volgt verslag: *'Er werd mij gevraagd, schrijft U een stukje over de zomer en mijn antwoord was erg kort. De zomer was bijzonder slecht. Basta. Neen, ik bedoel iets over de zomercompetitie, als je tenminste begrijpt wat ik bedoel (hm). Betreffende de zomercompetitie ben ik niet ontevreden, deze is zeer prettig geweest, gezien de gemaakte propaganda kwamen er ca. 20 personen zich aanmelden om bij De Raadsheer hun krachten te meten met andere thuischakers. Thuischakers zijn in de regel gemoedelijke schakers, zij nemen het niet zo precies. Het schaken met gebruik van een klok of hun partij te noteren is lastig. Het liefst spelen zij een partij zonder die moeilijkheden en als hun tegenstander 4 of 5 stukken meer heeft, dat mag de pret niet drukken. Zolang de koning nog op het bord is, is de zaak niet verloren. Ook het rocheren en het enpassant slaan is abakadabra. Jammer blijft het dat de meeste thuischakers de genoemde moeilijkheden niet willen overwinnen en dan ook vlug het bijltje erbij neerleggen. Maar ook zijn er thuischakers die juist alles willen weten van het schaakspel (...) Onderling hebben zij een competitie gespeeld (enkele ronden) waaruit is gebleken dat de heren Mittelstadt en Zwart minstens de kwaliteiten bezitten van een sterke derde klasser en zich vermoedelijk ook wel in de tweede klasse kunnen handhaven. De heer Koene loopt met een dik schaakboek in zijn hand en heeft plannen om een geduchte tegenstander te worden. De heer Hagenaar blijkt een vechter tot het bittere einde te zijn en te geven wat in zijn vermogen ligt. De heren Meyer en Slor hebben veel plezier in het clubschaken, terwijl mev. Rück een zeer hoorbare zucht slaakt wanneer op geheimzinnige manier haar dame van het bord verdwijnt. Van de junioren Van der*

Laak en Gerolt verwachten wij veel. Ze zijn nog jong en kunnen zeer bruikbare krachten worden voor De Raadsheer. Al met al is gebleken dat de zomercompetitie niet vruchteloos is geweest, acht nieuwe leden is het resultaat (...) De overige leden speelden eveneens een competitie met inzet voor iedere wedstrijd F. 0,10. De hieraan verbonden kleine prijsjes werden op de j.l. gehouden vergadering uitgereikt. Het grootste nieuws in de zomer was ongetwijfeld de aanwinst van een groot aantal leden van de voormalige schaakvereniging De Rochade, zodat m.i. De Raadsheer nog nooit zo een goede zomer heeft gehad (...).'

Het feestelijk ingekleurde jubileumnummer van het clubblad, 22ste jaargang (de herkomst van deze jaargangtelling is mij onduidelijk), februari 1957, werd o.a. gevuld met stukjes van leden betreffende de wijze waarop zij in aanraking waren gekomen met het schaken. Het blad opent echter met wijze woorden van voorzitter Sterk, waaruit blijkt dat De Raadsheer nog steeds haar oorspronkelijke missie trachtte uit te dragen: *'De Raadsheer viert haar 7e lustrum. Op zichzelf natuurlijk geen wereldschokkend feit, doch in engere zin verheugt het ons en allen die het wel menen met De Raadsheer toch uitermate, want geboren door het initiatief van een enkeling, heeft De Raadsheer gedurende deze 35 jaar haar bescheiden plaats in het hoofdstedelijke verenigingsleven op waardige wijze gediend. T.a.v. het schaakleven heeft De Raadsheer haar missie vervuld door de gewone man in de gelegenheid te stellen om op prettige wijze een hoogstaande sport te beoefenen. Voor velen is toch de Donderdagavond de avond van de week, waarbij in geconcentreerde aandacht voor het heil van 'the king' de dagelijkse beslommeringen en zorgen voor enkele uren worden vergeten. Bovendien is het een alleszins verantwoorde vrijetijdsbesteding, omdat het de hersens scherpt en ons noopt tot logisch denken en initiatief nemen. Het is daarom zeker niet te overmoedig te gewagen dat de Raadsheer naast ontspanning, ook een culturele taak vervult. Het bestuur heeft gemeend, dit lustrum op een bescheiden, doch passende wijze te moeten vieren. Door een daartoe ingestelde commissie, die met grote energie aan het werk is gegaan en daarbij geen moeite gespaard heeft, is een programma samengesteld, waarbij het accent is gelegd op de belangen van de leden (...).'*

En waaruit bestond dat feestprogramma? Ook dat vermeldt het jubileumnummer:

'Feestavond ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan op zondagavond 3 maart 1957 met het CABARETGEZELSCHAP:

DE COMEDIANTEN

Medewerkende: Duo Dé & Dé

*Twee jongens en 1 gitaar
Martie van Galen
Ko van Proosdij
Wim Brouwer*

*Programma: Het duo Dé & Dé (accordions)
Hondje te koop (sketch)
Twee jongens en 1 gitaar
De Pantoffelheld (sketch)*

PAUZE

*Meneer Dingemans (sketch)
Het duo Dé & Dé
Opa is jarig (sketch)
Twee jongens en 1 gitaar
Met huiselijk verkeer (sketch)*

Hierna dansen tot 23.- uur, waar tussen door (vlot) de prijzen van de jubileumvierkampen worden uitgedeeld.'

Temidden van de feestvreugde klonken er ook bezorgde stemmen omtrent de gang van zaken in de A.S.B.-competitie, alwaar De Raadsheer in de hoofdklasse vertegenwoordigd was. Wedstrijdleader Schoenmaker liet een geluid horen dat ook heden ten dage soms actueel is: *'De laatste tijd wil het niet vlotten in de A.S.B.-competitie en dat is natuurlijk een ieder opgevallen. Hoe komt dat nu? zult u zich wel hebben afgevraagd, spelen wij zo slecht of zijn onze tegenstanders zo sterk? Ik voor mij meen van niet, maar ik geloof eerder, dat we net dat duwtje te kort komen om de partij, waarin we goed staan, tot winst te brengen. Zeer veel partijen heb ik al verloren zien gaan, die glad gewonnen stonden en ikzelf heb dat ook ervaren, dat op het moment van winst, een gordijn over het bord zakte en ik totaal niets meer zag en jammerlijk werd opgerold. Zeer jammer, maar helaas waar en vele zullen dan ook misschien de moed verliezen, maar dat is niet nodig. Zeer zeker niet als we het van voorbijgaande aard beschouwen, geloof ik, dat betere resultaten te verwachten zijn. Maar bij dat alles dringt zich het vraagstuk naar voren van de goede en gezellige clubgeest en teamspirit. Indien we dit als primair beschouwen met uitschakeling van alle persoonlijke belangetjes, dan geloof ik, dat we stellig op de goede weg zijn en zullen de resultaten ook niet uitblijven. Dat wil dus zeggen, dat men bij een uitwedstrijd verschijnt en de heer Mittertreiner niet behoeft te zoeken naar reserves en de teamleader niet met lange nek behoeft te kijken of we er allemaal zijn. Dit feit beseffen, kweekt teamgeest die goud waard is en de historie van De Raadsheer heeft dat bewezen.'*

Ook het volgende woord van voorzitter Sterk in het decembernummer van 1957 doet vermoeden dat er sindsdien op vele gebieden toch niet veel veranderd is: *'De competitie is begonnen. Zowel de rooster als de A.S.B. competitie draaien reeds op volle toeren. In de A.S.B. heeft ieder tiental reeds zijn eerste en terwijl U dit leest, waarschijnlijk zijn tweede wedstrijd reeds achter de rug. Vier tientallen van goede kwaliteit, die, indien de strijdlust en teamgeest getoond op de eerste ontmoetingen zich in stijgende lijn voortzet, toch zeer hoopvolle perspectieven biedt. Vooral ons eerste tiental zou ik willen aansporen: toont Uw uiterste kunnen, want in de verte lonkt opnieuw de hoofdklasse. Bereidt U voor op al Uw wedstrijden en indien mogelijk, verzuim nooit en kom op tijd, opdat de homogeniteit van het team zo sterk mogelijk wordt. Wat de interne competitie betreft, ook hier zou ik U willen vragen: Kom regelmatig en indien U verhinderd bent, waarschuw dan even Uw teamleider. Hij rekent anders op U en U vergemakkelijkt zijn vrijwillige taak die toch heus geen sinecure is. Ook zou ik U willen vragen: tracht afgebroken partijen zoveel mogelijk te vermijden, door zo vroeg mogelijk te beginnen. Mocht een teamleider niet of eerst later kunnen komen, laat hij dit even mededelen aan de wedstrijdleider, opdat deze maatregelen kan treffen, dat een ander in de betreffende groep zijn taak overneemt. Laten we het dan ook nog eens in gedachten houden, dat het wel een oude, maar toch heel goede gewoonte is in De Raadsheer dat de witspeler alvorens naar huis te gaan de stukken controleert, in de doos doet en bord, klok en stukken op de aangegeven plaats in de materiaalkast zet. Op deze wijze kunnen we de heren materiaalcommissarissen tonen, dat we de fraaie wijze, waarop ze de kast in orde hebben gebracht, waarderen.'*

Het januarinumnummer van 1958 bevatte een kort verslag van het traditionele kerstoernooi: *'In totaal deden er 39 leden mee aan ons jaarlijks Kersttoernooi, waarvan er 4 niet zijn opgekomen en 4 anderen wel, die niet geregistreerd waren. Het zijn partijen geworden van 25 min., dus totaal 50 min. De stemming was geanimeerd en gemoedelijk, dat bleek uit de wijzigingen door mij aangebracht, gezien de persoonsverwisseling in de groepen. Hoewel in het algemeen de voorliefde voor vluggertjes niet groot is, vind ik zo'n algemene 'een-avond' competitie zeer belangrijk. Om ongeveer half twaalf was de bijeenkomst ten einde, met voor vele het probleem, hoe ze de vettigheid, die de worst vertoonde, konden bestrijden tijdens de rit huiswaarts. Het was een avond gebaseerd op 'gelijke leden-gelijke rookworsten.'*

In 1958 werd ook het initiatief genomen tot een heus 5-jarenplan door een commissie, bestaande uit Uneken jr., Van Wilsum en Mittertreiner. In het clubblad van maart laat de voorzitter weinig heel van de suggesties. Een greep uit het betreffende artikel: *'Oprichting van een toneelgroep: Welja, misschien had men ook nog gedacht aan een naaikransje. Vergeten de heren dat de standing van de schaakvereniging als zodanig volkomen teniet gedaan wordt. Tenslotte is een schaakvereniging een sportvereniging.(...) Een dagje uit met een bus, wellicht compleet met feestneus en toeter? Dacht de commissie werkelijk dat zoiets bevorderlijk zou zijn voor de geest en sfeer in De Raadsheer? Integendeel. Beseft men dat De Raadsheer samengesteld is uit mensen van allerlei geloof en politieke overtuigingen en in leeftijd variëren van 17 tot 70 jaar. Deze verschillen kunnen aan het schaakbord overbrugd zijn, maar daarbuiten moeten ze onherroepelijk tot uiting komen, en dan is het reisje niet meer iets dat bindt, doch dat verscheurt (...) Het oprichten van een schaakafdeling voor dames en jeugd. Wat de dames betreft kan ik kort zijn. Zij hebben in het algemeen geen interesse omdat het schaakspel*

hun te passief (sic) voorkomt. Dit verschijnsel heb ik waar kunnen nemen, zelfs bij vrouwen welke door hun ega's regelmatig worden geconfronteerd met dit spel. De jeugd dan soms? Wanneer moeten die dan spelen? Ook op donderdag tussen 8 en 12 uur. Geen verstandige ouder die zulks accepteert. Terecht heeft het bondsbestuur de zaterdagmiddag gekozen. Gaat U maar eens kijken in het Max Euwe Schaakhuis. De jeugd staat heus niet in de rij om binnen te komen.' Veel is naar aanleiding van de plannen van de commissie dus niet veranderd.

Juli 1959 gaf het verheugende bericht dat het eerste na een korte absentie weer terug was gekeerd naar de hoogste klasse van de A.S.B., de hoofdklasse: *'We kunnen dus met recht zeggen: het eerste is weer thuis'*, juichte de wedstrijdleader. Inmiddels was het bestuur sterk gewijzigd. Sterk, Ter Bruggen, Glasius, C. Heym en Vrees stelden zich en masse niet meer herkiesbaar. Voor hen kwamen de volgende Raadsheren in de plaats: Van Heffen, Tiepel, Pieters, Uneken sr. en Kranenburg. De club was nog steeds in staat om vier tientallen extern te laten spelen, hoewel dat in het seizoen 1959/1960 terugliep tot drie. De Raadsheer nam actief deel aan ledenwerfcampagnes van de A.S.B., hetgeen regelmatig nieuwe leden opleverde. In 1960 werd echter besloten om de zomercompetities niet meer te handhaven. Wedstrijdleader Kranenburg schreef: *'Na een zeer druk en zwaar winterprogramma en het in October weer aan te vangen seizoen lijkt het het beste deze zomermaanden zo rustig mogelijk door te brengen. De al zo dikwijls samengestelde zomercompetities, die ieder jaar weer een groot fiasco bleken te zijn, verdienen geen navolging. Rust na gedane arbeid en het verzamelen van verse krachten en frisse ideeën moet voor deze zomer ons devies zijn.'*

Vanaf 1959 werd het clubblad mede gevuld door Wim Tiepel, die als secretaris zeer actief bleek te zijn. Zijn initiatieven tot verhoging van het spelpeil bleken echter niet altijd even succesvol: *'Op het publicatiebord heeft U kunnen lezen, dat U voor geen geld een partijen-parade in de vorm van een boekje gegoten van M. Tal kunt kopen. Het valt mij tegen, dat ik er geen enkele reactie op gekregen heb. Niet één opgave. Bestaat onze vereniging uit louter praktijk spelers die geen belang bij zeer mooie partijen van grootmeesters hebben? Of en dat laatste zal ik maar aannemen, is er een oververzadiging van schaaktheorie en lektuur? Uit eigen ervaring kan ik U verzekeren, dat het beslist de moeite waard is, om de huidige wereldkampioen eens op de korrel te nemen. Doet Uw voordeel ermee.'* Over dezelfde Tiepel en over de ons eveneens bekende Arend van der Wal schreef wedstrijdleader Kranenburg in december 1960: *'Groep I is uitgebreid met de spelers Tiepel en van der Wal. Beide nog jeugdige spelers, waarvan we zeker verwachten dat zij zich behoorlijk zullen weren.'*

Uit de clubbladen uit die jaren krijgt men de indruk dat na de opleving rond 1957, het met De Raadsheer begin jaren zestig minder gaat. Zo vermeldt het clubblad n.a.v. de ledenvergadering in maart 1961: *'...verschillende leden hebben in het afgelopen jaar bedankt als lid van De Raadsheer, hier staat tegenover, dat we verschillende nieuwe leden mochten noteren, maar het resultaat is dat we terugliepen van 45 leden in het vorige jaar tot 38 thans, op papier althans, in werkelijkheid zijn er enkele leden meer.'* Maar er werden al wel voorbereidingen getroffen tot viering van het 40-jarig jubileum, zoals in juli 1961 wordt aangekondigd: *'Aan het 40-jarig jubileum van De Raadsheer wordt door Bestuur en feestcommissie gestaag gewerkt. De data voor het één en ander zijn reeds bepaald en ook ongeveer de kosten, welke een dergelijke viering met zich meebrengt. Tot groot genoegen van*

de penningmeester, mocht hij constateren dat ons 'spaarpotje' welke trouw iedere avond bij hem op tafel staat, steeds voller wordt, doch mijne heren, er is meer nodig. Zonder onszelf aan overdrijving schuldig te maken, mag gerust gezegd worden, dat het spaarpotje mag gaan barsten. Het initiatief van de heer Kranenburg toejuichend om foto's te maken en de winst in het potje te deponeren, kan ik u vertellen dat er meer van dergelijke ideeën op U losgelaten worden o.a. verloting van b.v. pakjes sigaretten à 10 cent per lot. U ziet, voor de prijs behoeft U het echt niet te laten en vele kleintjes maken een grote pot!

Van de jubileumactiviteiten in 1962 is niet veel bewaard gebleven maar gelukkig bevat het archief nog wel het jubileumnummer. Daarin wordt wederom het begin van de vereniging beschreven, alsmede enkele herinneringen van actieve leden en leden die vanaf het begin bij de club waren. Zo schrijft C. Heym: *'Hoe snel vliegt de tijd. Wat is een jaar, een lustrum. Het eerste lustrum van onze vereniging staat mij nog duidelijk voor de geest. De feestcommissie bestond toen uit de heren H. Heym, H. de Keijzer en mijn persoontje. Het ging toen ook heel anders dan tegenwoordig, de tijd van radio, televisie en bandrecorders. De mensen kreeg je toen nog al gemakkelijk voor gezellige avondjes en zo meer. De opbrengst was bestemd voor de viering van het eerste lustrum en dat liep nogal aardig op. We hadden een groepje gevormd dat leuke toneelstukjes instudeerde die goed in de smaak vielen. Er werd gedanst, gezongen, het was altijd een vrolijke boel. Eén keer hebben we in grote angst gezeten, omdat zo'n gezellige bijeenkomst een mislukking dreigde te worden. Wat was het geval? We zaten zonder muziek. Eén onzer had op zich genomen voor een paar muzikanten te zorgen en dit had hij door een misverstand niet gedaan. En daar zaten we. Goede raad was duur. Gelukkig had ik een paar kennissen, die ook aanwezig waren en op de piano nogal thuis waren. Zij stelden zich ter beschikking en zowaar kregen we nog assistentie van een drummer. Dit zijn zo van die dingen die men wel eens meemaakt, moeilijkheden die toch weer opgelost worden, waarvan de Raadsheer in zijn 40-jarig bestaan kan meepraten. Hoe dikwijls was het niet een dubbeltje op zijn kant, als we nog met een paar leden achter de borden zaten. Menigmaal dachten we dat het gebeurd was met de vereniging, doch telkens weer kwam er een oplossing, waardoor we weer nieuwe moed kregen, dankzij het energieke optreden van enkele onzer leden en vooral van onze oprichter, de heer ter Bruggen, die nooit de moed liet zakken en altijd vol optimisme was voor de toekomst en een grote stimulans was en nog is, om de club in stand te houden en een gezonde geest te scheppen.'*

Na een verhandeling van Botwinnik over *'Mensen en machines aan het schaakbord'*, besluit het jubileumnummer met een terugblik van de heer Mittertreiner, jarenlang wedstrijdleader van De Raadsheer: *'In 1946 kwam ik voor het eerst bij 'De Raadsheer' binnenzeilen om eens een kijkje te nemen. Dat kijkje is me toentertijd zo goed bevallen, dat ik mij nog diezelfde avond als lid opgaf en sindsdien de schaaksport ben blijven beoefenen. Ik kan zeggen: 'Ik heb De Raadsheer het grootste gemaakt!'* Niet om mezelf een pluim op de hoed te steken, maar louter toeval was het om, toen ik tot De Raadsheer toetrad als 68ste lid te worden ingeschreven, een aantal leden, wat nadien nooit meer is gehaald. Als U mij vraagt, welk schaakevenement staat U in deze 16 jaar nog het meest voor de geest, dan is mijn antwoord teleurstellend en deprimerend, n.l. de avond in begin 195..? toen ik met de heer de Wrede (thans lid van Dr. E. Lasker) 33 stuks '5-minuten' partijen heb gespeeld, terwijl van De Raadsheer verder geen lid aanwezig was. Aan het einde van de avond zei de Wrede zijn lidmaatschap bij mij op en ik kon niet opzeggen, omdat er niemand bij was, waarbij ik dat kon doen. De dagen

die op deze avond volgde, is er heel wat gepraat geworden, maar de Raadsheer bestaat nog. Of De Raadsheer een eeuwig bestaande vereniging zal blijven, ligt niet aan het huidige of een komend bestuur, maar aan U, de leden, aan Uw opkomst op de clubavonden. Als U ervoor zorgt, dat er nooit meer zo'n zwarte bladzijde in de Raadsheer geschiedenis zal voorkomen, zal De Raadsheer nog vele jaren bestaan en ik geloof wel dat dat ons aller wens is. Ik feliciteer het bestuur, maar vooral onze oprichter, de heer Th. ter Bruggen, met het 40-jarig bestaan van onze vereniging en hoop, dat de Raadsheer nog vele jaren de trekpleister zal zijn voor vele schaakliefhebbers om hen op donderdagavond in de Henri Polaklaan vele ontspannende uren te bezorgen.'

Het clubblad verdwijnt een jaar uit beeld om in oktober 1963 weer opnieuw te verschijnen. Vanaf dat moment is het ononderbroken verschenen tot in de huidige tijd. De inhoud bestond uit: mededelingen van de secretaris, verslagen van de interne en de externe competitie, zowaar een partijbespreking (iets dat in het verenigingsorgaan van deze schaakclub nooit echt regel is geworden, waarom zou je ook mensen van een schaakclub vervelen met schaakpartijen?) en een column-achtige bijdrage van Eric Mol, die niet zijn laatste bleek te zijn.

In het novembernummer stelde secretaris Tiepel dat de doelstelling van De Raadsheer was om wederom een ledental van 50 te bereiken: *'Een klein rekensommetje heeft U inmiddels wel geleerd, dat het ledental bij 36 is blijven staan. Het is zo'n beetje de grens waaromheen wij de laatste jaren zweven. Niet bepaald teleurstellend, maar ook niet bevredigend. Persoonlijk heb ik altijd gestreefd naar een ledental van rond of boven de 50. Met het huidige ledental dus een verschil van 14 man. Waarom zouden die er niet bij kunnen komen? Laten wij eens veronderstellen, dat van onze 36 leden, er 28 elk een lid aanwerven en dat er daarvan 14 zullen slagen. Dan zouden wij precies daar zijn waar ik wezen wil!'*

De oproep tot ledenwerving ging in hetzelfde nummer vergezeld van een oproep tot het inleveren van kopij en wel in dichtvorm, van de hand van niemand minder dan de oprichter zelf: *'Met een zekere genoegdoening heb ik het clubblad ontvangen. Dit houdt ons op de hoogte van onze clubbelangen en brengt meer harmonie in onze vereniging. Het moet maar dikwijls uitkomen, zult u zeggen, maar ... dat ligt toch ook aan de leden. Copij moet er komen!! Dit doet mij denken aan de eerste uitgave van ons clubblad, dat toentertijd onder redactie stond van de heer Snip. Om de leden aan te sporen tot het schrijven van stukjes, maakte ik daar een gedicht op. Hoe het gedicht precies luidde is me ontschoten, doch ik wil proberen een nieuwe te maken. Hier is het:*

*Gij heeft allen wel even tijd
De radio en televisie ten spijt,
Om voor het clubblad copij te maken.
Laat al het andere maar even staken.
Zaterdag is een mooie dag,
Dat U van Uw vrouw wel even schrijven mag.
Schrijf dan vlug een hele vel
En geef dit dan aan Tiepel.'*

De redactie reageerde als volgt: *'Kopij is welkom maar het hoeft niet in dichtvorm.'* Het Kerstnummer van 1963 bevatte daarop de volgende ontboezeming van redacteur Kranenburg: *'EN TOEN ... toen stond het in ons clubblad! 'Kopij gevraagd!'. Vanaf dat moment had mijn brievenbus geen deel van rust meer. Als een lawine van sneeuw en ijs golfde de kopij mijn gang binnen. Voor jaren en jaren aan maandblaadjes. Eerst stapelde ik mijn woonkamer vol, toen alle kasten, daarna gang, douche en keuken. Ik was nu gekomen aan mijn slaapkamer en kreeg het er benauwd van. Maar toen ... toen werd ik gelukkig wakker...!'*

Hoewel het met de hoeveelheden kopij wel meeviel, bleek Eric Mol zijn verhalen regelmatig in te leveren. Eén van die verhalen valt hier nu integraal te lezen (november 1963): *' De psychologie speelt in het schaakleven een belangrijke rol. Mijn vriend Q. is een meesterlijk bespeler van de tere zielesnaren zijner tegenstanders. Weet hij in de rechtszaal procureurs plat te praten en lastige getuigen als gammele wrakken in de getuigenbank achter te laten - zijn tegenstanders op de 64 velden poogt hij koekjes van ditzelfde soort deeg te bakken... Zijn paard met ezelsoren was het zorgvuldig voorbereide en fijnzinnig getimede element, dat hij de laatste keer in het spel bracht. Het verwoestte, het moet gezegd, mijn moreel. Ik was danig geschokt. Ik heb echter tijd gehad om mijn gedeukte zelfvertrouwen op te lappen - en zelfs was ik zover gekomen, dat ik het plan opgevat had om een slag voor te zijn en zelf de hamer te zijn in plaats van het brok ijzer, waarop de klappen vallen... Moest ik afwachten of het Mr. Q. behaagde voor nieuwe knaffecten op het psychologisch front te zorgen? Nee! Driewerf nee !! En daarom: TEN AANVAL !!! Het voornemen om mijn belager op eigen terrein slag te leveren bezielde me toen ik me kortelings weer op weg begaf om in ons stamcafé de stand in de koude oorlog op 1-1 te brengen. Ik koos daartoe een vroeg tijdstip. Ik inspecteerde de voorraad stukken en borden vooraf zeer zorgvuldig en zocht het materiaal uit, dat voor mijn operatie geschikt leek en waarmee ik Mr. Q. slopen zou. Met een slag zou ik dat niet kunnen: ik kende de taaie volharding en pantserachtige onverstoortbaarheid van Q., aangeleerd in talloze duels met openbare aanklagers, te goed. Maar ik rekende erop, na slopende afmatting de strijd in mijn voordeel te beslissen. Gespannen tot het uiterste zat ik achter het bord en wachtte op de komst van Mr. Q., die ik nu eens even geestelijk uiteenrafelen zou... En hij kwam, en hij zag, en...De vochtigheidsgraad in ons stamcafé was hoog. Koffiedampen en biernevels waren daaraan debet. Het kon dan ook niet uitblijven, dat de langs de muur uitgestalde speelborden door het vocht aangetast werden. Ik had het meest kromgetrokken bord uitgezocht. De bolste zijde had ik aan mijn kant gelegd, zodat het bord 'afhelde' in de richting van mijn tegenstander. Ik wist hoe ik zou winnen. Mr. Q. is uiterst gevoelig, ik schreef dat reeds, en ik zou daarvan listig gebruik maken. Hij zou zijn stukken als vermoeide marathonlopers tegen de helling op moeten laten klauteren. Zij zouden steeds weer teruggeslagen worden door mijn officieren, die bovenop de bordbult het gevechtsterrein konden overzien en mijn pionnen als goed getrainde tirailleurs voorwaarts, naar lager gelegen oorden zouden commanderen - met promotie in het vooruitzicht voor diegenen die behouden de overzijde zouden bereiken... Mr. Q. verscheen. We tossten. Hij lootte de witte stukken... De witte stukken, die vol zelfvertrouwen aan mijn kant op het hoger gelegen deel van het bord stonden opgesteld. 'Draaien maar, he?', opperde Mr. Q. vriendschappelijk. En daadkrachtig als hij was, greep hij reeds het bord en draaide de witte stukken - met het terreinvoordeel - naar zich toe, voor ik in de fatale wending kon ingrijpen... Met klamme hand deed ik de eerste tegenzet - tegen de helling op! Ach, waarom verder verteld? Mijn dame bewoog zich met knikkende knieën over de velden, mijn paarden strompelden struikelend rond en beten snel in het zand, en mijn raadsheren gaven tegenstrijdige adviezen.*

Het was een chaos. Ik werd verpletterd. Het Veni, Vidi, Vici waarmee Caesar zijn overwinning op de koning van Pontus meldde, en dat ik thuis gerepeteerd had om het zegevierend door onze schaaktempel te laten schallen, werd vervangen door het Acta est Fabula, de laatste woorden van keizer Augustus op diens sterfbed - 'Het spel is afgelopen!'. Vermoeid legde mijn koning zich om, hij stond alleen, en hij was het strijden moe... verschrikkelijk moe ...'

De club was in 1964 aan zijn zoveelste ledenwerfactie toe, daar het ledental eerder dreigde te dalen dan dat het een stijgende trend vertoonde. Dit keer, in maart 1964, ging de actie als volgt: *'Spelregels: het nieuwe lid moet minstens zes weken lid zijn. Prijsjes: Na deze zes weken krijgt de aanbrenger van het nieuwe lid een pocketboek naar keuze, of een boekenbon ter waarde van fl. 2,50.'* Ook ditmaal leverde de actie geen spectaculaire toename op.

Het seizoen 1963/1964 werd echter wel met goed nieuws afgesloten, het eerste team werd namelijk kampioen en kon andermaal zijn opwachting maken in de hoofdklasse der A.S.B. Het mei-nummer bevatte het volgende verslag: *'Vlaggen, bloemen, politie, hoge doppen... Ik keek mijn ogen uit. Ellebogend had ik me een weg gebaad door de opdringerige mensenmassa, die de straat omzoomde. Extra politie versterkingen, gemotoriseerd en te paard, tot aan de verkeershelicopters toe, waren opgetrommeld om het verkeer in goede banen te leiden. Een zenuwachtige spanning had mens en dier in zijn greep. Het podium voor het Amsterdams Schaakhuis was feestelijk versierd, Schaakhuisheer Röhring rende bedrijvig heen en weer om nog de laatste kratten bier veilig in huis te loodsden. Hooggehoede lieden zweetten en wachtten, cameralieden van de NTS en reporters van enige omroepzuilen streden om de beste plaatsen. De stoet zou nu toch snel moeten komen; het tijdschema was reeds een half uur overschreden. Men werd ongeduldig. Het gezang 'Geen nullen maar matten', afgewisseld door 'Citroen, Citroen ...' vulde de lucht en maakte vele kelen rijp voor de frisse dronk, die gratis aan alle belangstellenden zou worden uitgereikt... En zo brak het grote moment aan! Voorafgegaan door politie te paard, onder instemmend gebrul van de Artiestijgers, kwam de feestelijke stoet de hoek om. Mensen drongen op, iedereen riep hoera!, iedereen vroeg om handtekeningen, men drukte handen, men hief het glas, strooide confetti en knalde met voetzoekers en zevenklappers. Langzaam maar zeker vorderde de stoet en naderde zij het schaakhuis. Ik kon nu de personen onderscheiden, die in de eerste open landauer plaats hadden genomen. Ik zag Pieters, gearmd met Van Wilsum juichend handen drukken, waarbij de laatste krampachtige pogingen deed met een kanopeddel de knollen voor de koets tot spoed aan te sporen, terwijl Pieters een enorme brandkast onder de linkerarm droeg om de gratis vertering voor de leden te kunnen betalen. De gebroeders Heym dansten arm in arm op de bok in het rond, Jaap met een grote toeter (overgehouden van Koninginnedag) in zijn hand en Cor met een enorme krans van vers banket (merk Rück!) om de hals. Tiepel bevolkte de tweede koets, met een verzameling veroverde koninginnen om zich heen, die hem vlijtig over de bol streken, terwijl in het derde rijtuig Zegwaard en Mittertreiner, uitbundig als ze beiden altijd zijn, elkaar zingend om de nek hingen onder het glunderend oog van van Kranenburg, die een drie meter hoog scorebord torste. Van der Wal, een monsterachtige sigaar (merk Van Ingen) tussen de vastberaden kaken en Schoenmeyer, die kwistig toffies strooide naar het enthousiaste publiek, maakten de tien vol... Langzaam naderden de wagens het Schaakhuis. Daar werden de Heym's al van de bok getrokken en juichend gejonast. Dat was het sein tot een algemene uitbarsting van extase die uitmondde in een luidkeels 'Lang leve De Raadsheer' en een niet minder*

trionfantelijk 'Citroen, citroen, me bennen kampioen!'. Redevoeringen, toasten, gejuich, vuurpijlen. En plotseling begon het te regenen, en mijn kop werd kletsnat en ik maaide met mijn armen in het rond om het hemelwater af te weren. Het was te mooi, het mocht niet eindigen. Maar mijn vrouw, met een teil water in haar hand, zei: 'Vooruit luilak, zou je niet eens opstaan, het is Moederdag!'. Ik verrees. Mijn koningin had geroepen, en zij beheerste die dag alle lijnen van het veld. Ik smeerde beschuit en zette thee, thee met citroen, want DE RAADSHEER IS KAMPIOEN !!! 2e Tientaller.'

Aan het einde van 1965 leken de magere jaren van de club weer achter de rug te zijn. Er werd een ledental van 43 genoteerd. De verhoging van de zaalhuur met 10% lag daarentegen zwaar op de maag. Daarnaast was het clubblad in gevaar omdat de in gebruik zijnde stencilmachine niet meer beschikbaar was. Dat laatste werd echter door een initiatief vanuit de leden opgevangen. In januari 1965 werd verslag gedaan van de jaarlijkse massakamp tussen De Raadsheer en Het Oosten, die dit keer door De Raadsheer met de verwoestende cijfers 16,5-3,5 werd gewonnen: *'Zoals nog in iedere ontmoeting gebeurd is, speelde ook nu een ieder weer met het grootste plezier zijn partij. Ongeacht de prettige sfeer, die er steeds weer heerst, dient deze ontmoeting toch op een andere leest geschoeid te worden. De uitslag liegt er niet om. Het wedstrijdelement moet, om deze ontmoetingen een lang leven te verzekeren, niet verloren gaan. Daarom zou het de moeite waard zijn om in overweging te nemen om bij de eerstvolgende ontmoeting wat meer sterkere spelers buiten schot te houden. De krachtsverhouding zou dan meer in evenwicht zijn. Wie dan uiteindelijk de beker wint is in feite van minder belang. Van meer belang is, dat er gevochten wordt met de wetenschap, dat beide verenigingen nu gelijke kansen hebben en dat is te verkiezen boven deze exorbitante uitslagen. Maar voor alles is van belang het instandhouden van de vriendschappelijke band, die nu al heel wat tientallen jaartjes tussen onze verenigingen bestaat. Tot volgend jaar!'*

Deze geest van oprecht amateurisme ging zoals altijd gepaard met een grote clubliefde bij op zijn minst de 'harde kern', zoals valt te lezen in februari 1965: *'Nu de jaarvergadering niet meer samenvalt met de februari maand, waarin De Raadsheer is opgericht, valt de verjaardag in een periode waarin men de geboortedag van onze club zou kunnen vergeten. Niet echter de ereleden, die donderdag 11 februari jl. alle leden verrasten met een verjaardagstractatie van twee consumpties plus versnapering. Bij monde van J. Heym, die mede namens de andere ereleden C. Heym, Vrees en Ter Bruggen sprak, werd op waardige wijze aandacht besteed aan de oprichtingsdatum van onze vereniging. Hij wenste onze club veel kracht toe en hoopte, dat zij mag groeien en bloeien gedurende nog vele jaren. Voorzitter Van Heffen dankte de ereleden voor hun bijzondere geste en wenste de ereleden nog vele jaartjes schaakvreugde in De Raadsheer toe. De stemming op deze avond was nog plezieriger als anders en het heeft ertoe bijgedragen de geest in de club en de liefde voor de club te versterken.'*

In mei 1965 viel de volgende klacht van de wedstrijdleider te lezen: *'Moeders pappot??? Zeer tot onze spijt hebben wij moeten constateren, dat de laatste clubavonden uiterst schaars bezocht werden. Het is erg als op een avond, waarop buiten de interne competitie om geen enkele partij gespeeld wordt, te moeten bemerken dat voor een groep met 14 spelers slechts twee partijen konden doorgaan. De overige spelers zaten kennelijk bij moeder thuis... Mochten deze spelers vergeten zijn op welke avond De Raadsheer speelt, dan willen wij dit graag nog eens*

bekend maken: DONDERDAGAVOND VAN 8 TOT 12 UUR !!! Na deze bekendmaking nemen wij aan, dat a.s. donderdagavond ons clublokaal tot berstens toe gevuld is. De wedstrijdleader.' De interne competitie werd destijds gespeeld met een systeem van parallelgroepen, waarna men zich kon kwalificeren voor de eindronde.

Een andere bron van zorg bleek de behuizing te zijn, gevreesd werd dat het Amsterdamse Schaakhuis aan de Henri Polaklaan gesloten moest worden uit geldgebrek. Gelukkig bleek in het blad van maart 1966 dat het (nog) niet zover was: *'Het koffieloze tijdperk is voorbij, er is geveerd, gewit, gemeten en getimmerd en de schaakzaal ziet er uit als nieuw! Op de Stichtingsvergadering van 1 februari jl., waar ook de Raadsheer-afgevaardigden Van Heffen, Tiepel en Hogenes aanwezig waren, werd een en ander nader uiteengezet. Op onze ledenvergadering van 3 februari bracht ons bestuur verslag uit en lanceerde voorstellen om ook in de toekomst een gezond beheer van het Schaakhuis te garanderen. Het resultaat van een en ander is inmiddels dus, dat we een schaakhome hebben, waar we ons thuisvoelen en dat een waardig bezit van het Amsterdamse schaakleven genoemd kan worden.'* Het was een periode waar geld ook op een ander vlak speelde, namelijk m.b.t. het fonds ter viering van het 45-jarig jubileum. De volgende oproep valt in hetzelfde blad te lezen: *'De ZILVERVLOOT voer uit... De buitengewone ledenvergadering van 3 februari werd nog buitengewoner door de spontane giften, die door enkele veteranen werden toegezegd voor het weldra te vormen JUBILEUM-FONDS dat volgend jaar bij het 45-jarig bestaan aangesproken moet kunnen worden. De heren Vrees, Pasma, Ter Bruggen zegden ieder VIJFENTWINTIG GULDEN toe, terwijl de heer De Soet eveneens een bijdrage in het vooruitzicht stelde. En dat allemaal zonder Mies Bouwman, maar wel dankzij de actie OPEN HET SCHAAKHUIS...!'*

Het afscheid van K.W. Pieters, een aantal jaren lang een actief en sterk lid, ging gepaard met een afscheidswoord in mei 1966, waaruit de clubgeest andermaal tot uiting kwam: *'Het is in het algemeen soms moeilijk om bij een afscheid een juiste formulering te vinden om een woord van dank te brengen. U zult zich afvragen: waarom een woord van dank? Ik zal trachten dit nader te omschrijven. Jaren geleden, toen bij mij de behoefte aanwezig was om deel te nemen aan het schaken in georganiseerd verband, was een advertentie van 'De Raadsheer' in De Echo aanleiding om een bezoek te brengen aan het perceel Henri Polaklaan 14. De eerste indruk was uitermate gunstig te noemen. In het bijzonder viel mij op: de gemoedelijkheid die ertoe bijdroeg om mij als nieuweling op het zo noodzakelijke gemak te stellen. Deze inleiding tot een leerzame schaakperiode staat mij nog helder voor de geest en is voor mij zeer belangrijk te noemen. Het is dit aspect van 'De Raadsheer', dat iedere speler zich noemt 'ambassadeur' van 'De Raadsheer' en met alle bescheidenheid tracht 'De Raadsheer' te maken wat het nu is: een vriendenkring van schakers. Wie zal niet beamen, dat in een tijd, waarin het dagelijks leven met soms nerveuze spanningen aanleiding geeft tot een behoefte aan ontspanning, 'De Raadsheer' die ontspanning altijd geboden heeft? Daarvoor dank ik U allen. Het ga U goed!'*

Het seizoen gaf een daling van het ledental te zien, in november 1966 werd in het clubblad een oproep gedaan om *'ons nu te bezinnen op het laatste cijfer: 34'*. De club speelde met 3 tientallen in de A.S.B.-competitie. Het ledental zakte verder naar 32 in januari 1967. Het negende lustrum in februari 1967 werd bescheiden gevierd: *'Het was*

een leuke en zeer gewaardeerde geste van de ere-leden en veteranen om ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van De Raadsheer een bescheiden feestelijkheid te organiseren. De heer J. Heym voerde kort het woord. Hij keek even terug in het verleden, maar blikte ook in de toekomst en wenste De Raadsheer dat het 10e lustrum, het 50-jarig bestaan, door vele huidige en ook door nieuwe leden in hetzelfde Schaakhuis zou worden gevierd. Voorzitter Van Heffen sprak een dankwoord en wenste de club een gezond en lang leven toe. De gratis koffie met tractatie maakte de vreugde compleet!

De vereniging kreeg in 1967 een zware klap te verwerken toen bleek dat het Amsterdams Schaakhuis zou ophouden te bestaan. In maart 1967 viel het volgende relaas van voorzitter Gerard van Heffen te lezen: *'Ik heb nog nooit zo in mijn hemd gestaan... Op een vergadering van de Stichting 'Het Amsterdams Schaakhuis', gehouden op 10 maart jl, deelde de heer Smit, voorzitter van Bestuur van de Stichting, aan de verzamelde vertegenwoordigers van schaak- en damverenigingen mede, dat door het bestuur de huur van het Amsterdams Schaakhuis per 1 september 1967 is opgezegd. Kort gezegd: alle verenigingen - ook De Raadsheer - staan op straat. Het vertrouwen, dat de verenigingen vorig jaar aan de plannen van het bestuur hadden geschonken, werd beschaamd. Als reden werd opgegeven de niet op te lossen financiële moeilijkheden, speciaal van de kapitaal-voorziening, nodig om de schulden die zijn ontstaan door de restauratie, te voldoen. Indien inderdaad geen oplossing mogelijk was, dan zouden we ons zonder morren bij het genomen besluit hebben neer te leggen. Op de vergadering bleek echter duidelijk, dat het bestuur van de Stichting niet alles heeft gedaan om het betreffende kleine bedrag van ca. fl. 5000,- bij elkaar te krijgen, en dat dit bestuur onder voorbijzien van de belangen van de onderhuurders besprekingen is aangegaan met de huiseigenaar en de zaak voor dertig zilverlingen heeft verkocht... Dit alles gebeurde zonder de Commissie van Toezicht in het besluit te kennen, laat staan te horen. Het allerminste wat hiervan te zeggen valt, is dat het Stichtingsbestuur incompetent is gebleken en dat het verder een minachting aan de dag gelegd heeft voor de verschillende verenigingen en voor de Commissie van Toezicht, welke zonder voorbeeld is. Ikzelf heb het volste vertrouwen gehad, speciaal in de heer Smit. Ik heb echt vertrouwd, dat de mooie woorden, gesproken over 'Ons unieke Schaakhuis' gemeend werden en gedragen werden door de wil om voor het behoud van het Schaakhuis iets te doen. Er is niets gedaan! Aangeboden hulp werd opzij gewuifd, de zaak werd - in het geheim - verkocht...! Ik heb de zaak van het Schaakhuis altijd met klem in onze vereniging verdedigd, ik heb het bestuur van de Stichting verdedigd. Nu sta ik in mijn hemd, maar erger, nog veel erger: De Raadsheer zit zonder schaakhuis en zonder zaal.'*

Er werd snel begonnen met het zoeken naar een andere zaal. Deze zaal bleek gebouw 'Reigersburg' te zijn, gelegen aan de Bakhuis Roozeboomstraat in Watergraafsmeer. Tot in de jaren tachtig zou De Raadsheer daar blijven spelen. De overgang naar het nieuwe lokaal deed de daling van het ledental echter niet kenteren: in oktober 1967 zakte het tijdelijk tot onder de 30. De clubavond was op woensdag (dit kon niet anders want de zaal van Reigersburg was op donderdagavond in gebruik door een volksdansgroep) en ook dat bleek de opkomst niet te stimuleren: *'En nu de droefenis van woensdagavond 20 september jl. In grote massa's waren de Raadsheeren aanwezig bij de wedstrijd ... AJAX-Real Madrid. Ik hoop van harte, dat onze jongens een uitgedokterde variant zullen hebben tegen de Spanjaarden en daarmee zullen winnen. De Raadsheer verliest echter:*

de 20ste waren er zes leden aanwezig en wel mevr. Rück en de heren Koertse, Staneke, Waslander, Michel en ondergetekende (W. Tiepel).'

Begin 1968 bleek dat de overgang naar het nieuwe clubhuis inderdaad geen verbetering qua ledental inhield: *'Nu wij het nieuwe jaar weer wat gewend zijn en het saldo van de achter ons liggende feestdagen opmaken, is het voor mij duidelijk geworden dat De Raadsheer met een nadelig saldo 1968 is ingegaan. Ik mag wel stellen, ettelijke bedankjes te hebben ontvangen (...) Het een en ander neemt niet weg, dat we zes leden verloren hebben en ons ledental daarmee op 28 is gekomen. Hiermede is nu wel gebleken, dat er wat dient te gebeuren, en dat wel op zeer korte termijn.'* In deze moeilijke tijden waren er echter ook leden die de handen uit de mouwen wilden steken. Zo lezen we in het maartnummer van 1968: *'Het zal velen reeds zijn opgevallen dat onze schaakborden grotendeels in een nieuw kleed zijn gestoken, d.w.z. dat er 'nieuwe velden' op zijn aangebracht en dat de borden ook verder zijn verstevigd. Hiervoor willen we graag even ons lid, de heer Van Wilsum, in het zonnetje zetten, die de borden tot deze gedaanteoverwisseling heeft weten te brengen.'*

Het meinummer van 1968 bevatte een verslag wat het bestuur wilde gaan doen om de situatie van de vereniging te verbeteren: *'Allereerst dan is er het contact geweest met het hoofdbestuur van Reigersburg. De heer Mol en ondergetekende (W. Tiepel, FS) hebben de huidige situatie zo volledig mogelijk uiteengezet en met blijdschap constateerden wij niet alleen begrip van de zijde van het hoofdbestuur, doch ook een duidelijke drang om actief wat te gaan doen voor ons aller Raadsheer, die - en dat mag wel heel duidelijk gesteld worden - in de betrekkelijk korte tijd, dat we nu in Reigersburg spelen als een volwaardig partner gezien wordt. Actief wordt er nu gewerkt aan een andere speelavond, naar wij van harte hopen de donderdagavond, en regelmatig word ik op de hoogte gehouden (...) Naast de heer Schaap zijn in de werkgroep de volgende heren opgenomen: L.S.P. Vrees, J. Heym, J. van Wilsum, J. Schoenmaker, E. van Ingen. Vanzelfsprekend heeft ook het voltallige bestuur aandeel in deze campagne, die we ons ten doel gesteld hebben. Een voorbereidende vergadering voor werkverdeling is geweest, evenals een contact om gegevens uit te wisselen van hetgeen er tot op heden gedaan is. De heer Schaap heeft twee winkels bereid gevonden, ons etalageruimte ter beschikking te stellen. Alle overige heren hebben zich belast met huisbezoek aan oud-leden. Er zal worden getracht een artikel geplaatst te krijgen in De Echo, het Wierings Weekblad, het Reigertje, Wijkcentrum 'Watergraafsmeer' en 'Muiderpoort'. Naast dit alles zal er een brief opgesteld worden, die huis-aan-huis bezorgd wordt in de directe omgeving van ons spellokaal.'*

Het eerste tiental kon echter geen positieve duit in het zakje doen. In het seizoen 1967-1968 degradeerde het uit de Overgangsklasse: *'Het is nog maar 4 jaar geleden, dat wij naar de Hoofdklasse promoveerden en wij kunnen zeggen, dat wij er met ere stand gehouden hebben. We weten ook wat we waard zijn en dat is ook de garantie, samen met de vechtlust, die we toch wel weten op te brengen, om na het volgende seizoen weer in de Hoofdklasse terug te keren.'* In ieder geval kon het eerste het vanaf juli 1968 het gelukkig weer op de vertrouwde donderdagavond proberen.

Seizoen 1968-1969 startte met twee clubkampioenen: W. Tiepel en J. Heym. In het septemhernummer viel te lezen hoe daarnaast de activiteiten verliepen m.b.t. ledenwerving: *'Na deze ledenstand, die nu de 34 heeft bereikt, even een algemeen praatje*

tussendoor. De ledencampagne draait nu op volle toeren. In twee etalages staat nu de uitnodiging om toch vooral te gaan schaken in De Raadsheer, omdat ... enfin, u kunt het zelf wel invullen. Daarnaast gelooft het bestuur, dat we onze Raadsheer in een wat bredere gezichtshoek moeten uitzetten dan alleen in en langs gebaande wegen. Er is dan ook een uitdaging onderweg naar de Koninklijke Marechaussee. Wie durft nu nog te beweren dat De Raadsheer geen strijd lust hebben?.' De strijd lust ging in het clubblad gepaard met wat raadgevingen ter afleiding van de tegenstander: 'Zo kunt u, wanneer u rookt, door kringetjes over het bord te blazen het zicht verminderen, terwijl de rook bovendien in uw tegenstanders ogen zal komen en hem aan het hoesten zal zetten. Als u uw hoofd in uw handen laat rusten, zorg er dan voor dat uw ellebogen zich voortdurend op de hoeken van het bord bevinden en enkele belangrijke velden bedekken. Wanneer het wat later op de avond wordt, wieg dan langzaam op uw stoel heen en weer met uw duimen achter uw vestzakjes, alsof u zeggen wilt: 'Waarom geef je nog niet op, sufferd?'. Tenslotte is er nog een maatregel waard om vermeld te worden. Hoewel hij niet vaak voorkomt en dan ook louter op toeval berust, doet deze niet onder voor alle reeds eerder genoemde. Het is het doen van een goede zet...'

In oktober 1968 liet A. Kranenburg een bedankje afdrucken in het clubblad: *'Mede namens mijn echtgenote bedank ik bestuur en leden voor het schitterende schilderij dat ik bij mijn (officieuze) afscheid als lid van De Raadsheer kreeg aangeboden. Ook mijn benoeming als erelid heeft mij bijzonder getroffen. Het spijt mij bijzonder over een kleine twee maanden definitief afscheid te moeten nemen van een vereniging die mij bijzonder na aan het hart ligt.'* De warmte die De Raadsheer uitstraalde bleek ook in het clublokaal Reigerburg aanwezig te zijn: *'Nu de winter zijn intrede weer gedaan heeft, komen vele Raadsheer leden handwrijvend het clublokaal binnen. Dat wrijven is echter niet beslist noodzakelijk, want bij het binnenkomen slaat een behaaglijke warmte u tegemoet. Sinds enige tijd blijft de verwarming op een laag pitje staan en hoeft alleen maar even hoog gezet te worden om een goed verwarmd lokaal te garanderen. De kou krijgt geen kans meer op donderdagavond en het komt de sfeer nog eens extra ten goede.'*

De winter bracht naast een warm clublokaal ook een hoger ledental: in februari 1969 kon gemeld worden dat het ledental 35 bedroeg, dat aantal werd in de loop van het jaar steeds hoger, zodat in december 1969 de stand op 40 was gekomen, een aantal dat de club in jaren niet gekend had. De daaropvolgende jaren zou het ledental zich tussen 35 en 40 stabiliseren.

Het jaar 1971 gaf de voorbereidingen te zien voor het 50-jarig jubileum. Het maartnummer in 1971 had de volgende verrassing in petto: *'Het is ons gelukt om bij de aanvang van ons jubileumjaar de toezegging te verkrijgen dat de oud-wereldkampioen M.M. Botwinnik tijdens een kort bezoek aan Nederland een simultaanseance bij De Raadsheer zal geven. Deze séance vindt plaats in het kader van het onlangs gesloten cultureel verdrag tussen Nederland en de USSR en de definitieve afspraken hiervoor zijn zeer onlangs gemaakt. Vandaar ook dat wij U langs deze weg moeten uitnodigen voor deze unieke gebeurtenis in het leven van onze club.'*

In het jubileumjaar 1971-1972 begon De Raadsheer aan de externe competitie in de eerste klasse. Het eerste team was wederom gedegradeerd uit de Overgangsklasse

van de S.G.A. Clubkampioen was A. van der Wal, die Portegies onttroonde. De bekercompetitie werd gewonnen door A. Korn. Deze competitie werd wegens gebrek aan belangstelling afgeschaft maar enkele jaren later zou die opgevolgd worden door de Raadsheer-Cup, die nog steeds gehouden wordt. Het jubileum werd gevierd met een receptie, een feestavond, bovengenoemde simultaan en een jubileumuitgave van het clubblad. Hoogtepunt was het feit dat oprichter Theo ter Bruggen van Wethouder Verhey van Sportzaken de gouden speld van de gemeente Amsterdam overhandigd kreeg. De feestcommissie kreeg een pluim van voorzitter Tiepel: *'Met trots en dankbaarheid kunnen we terugzien op het vele werk, dat de feestcommissie in onderling samenspel en goede harmonie heeft verzet. Uit hetgeen ik van onze gasten tijdens de receptie mocht vernemen, bleek overduidelijk dat men deze receptie onderging als bijzonder prettig, sfeer- en in een stijl, De Raadsheer waardig. De namen van de heren die de jubileumcommissie vormden, die dit alles bewerkstelligd hebben en die u allen ongetwijfeld kent, wil ik u zeer beslist niet onthouden. Het zijn de heren J. de Groot, H. Hogenes, A. Korn, C. Schaap, G. Tetteroo, G.J. Tetteroo en het geheel onder het bezielende voorzitterschap van de heer L. Schoenmeyer. Heren, heel veel dank, namens bestuur en leden, voor al hetgeen u gepresteerd heeft voor een waardige viering van het 50-jarig bestaan van ons aller Raadsheer. ook wil ik een woord van dank richten aan het adres van de heer G. van Heffen, die zijn rol van ceremoniemeester zo voortreffelijk vervuld heeft.'*

Naast een terugblik in de geschiedenis van De Raadsheer viel in het seizoen 1971-1972 een jong geluid te beluisteren: er werd namelijk weer getracht een jeugdschaakafdeling op te richten. Initiatiefnemer was G. Tetteroo, die in juni 1972 het volgende in het clubblad wist te melden: *'Het jeugdschaak is bezig een succes te gaan worden. Mochten wij op de eerste avond zo'n zes jongelui ontvangen, na de mededeling in Het Reigertje kwamen er al gauw meer binnen zodat wij nu een totaal van 16 leden hebben, waaronder vijf meisjes. Dit is bijzonder leuk omdat het damesschaak niet zo populair is. Nadat de heren Lesmeister, Schaap en ondergetekende zo'n twee maanden bezig zijn geweest, is er al duidelijk onderscheid te maken. Er zit wat tussen waarvan je kunt zeggen: dat kan wat worden. (...) Wij hopen, dat U niet te veel last zult ondervinden van al die kinderen, maar u moet maar zo denken: deze jeugd kan belangrijk zijn voor onze schaakvereniging.'*

En met die hoopvolle woorden besluit ik het overzicht van de jaren tot 1972, gezien door de ogen van diegenen die er in het clubblad verslag van hebben gedaan.

Raadsheren over De Raadsheer

De spanning. Elke donderdagavond opnieuw. Het afwisselend zicht op de poorten van hemel en hel. Bekroond met trillende trots-kijk mamma zonder handen! Of met vrome vredigheid- er zij Recht, er zij Onrecht. Of met wrede wroeging-Marlon Brando, murmelend: "The horror, the horror..." En dwars hierdoorheen nog de verwarrende vraag: was het verdiend? Kortom, de ontspanning. Elke donderdagavond opnieuw.

Frans Altena

De Raadsheer 75 jaar jong!

Wim Tiepel

Al begin 1993 vroeg onze secretaris, Frans Smit, mijn gedachten te laten gaan over een stukje waarin het 75-jarig bestaan van de Raadsheer aan de orde zou komen. Daar heb ik nogal wat tijd voor uitgetrokken. Nu is het moment daar om wat op papier te zetten, al ligt de viering van dat heugelijk feit nog drie jaar in het verschiet. Ik ben niet van plan om over mezelf te gaan praten. Iedereen weet nu wel over mijn wel en wee bij de Raadsheer. Dat is meer wel dan wee. Dat laatste gebeurde alleen wanneer ik niet voor 'mijn kluppie' een winstpunt kon noteren. Maar goed, De Raadsheer 75 jaar!

Ik feliciteer bestuur en Raadsvrouwen en -heren van harte met deze mijlpaal in de geschiedenis van de Raadsheer. Op naar de honderd jaar en dan dezelfde Raadsheer zoals die nu is! Een club om meer dan trots op te zijn.

Welaan, een terugblik in de geschiedenis van de Raadsheer. Ik wil erg graag mensen de revue laten passeren die veel voor de Raadsheer hebben betekend. Vanzelfsprekend begin ik met de oprichter van de Raadsheer: de heer Theo ter Bruggen. Waar de club ontstond en hoe is iedereen wel bekend. Ook het aantal leden. Ik meen acht wel geteld. Wie was Theo ter Bruggen? Een man met een grote voorliefde voor het schaken. Daar had hij zoveel plezier in, dat hij het wilde uitdragen en wel naar het 'volk'. Ik praat nu over 1922. Zelf ben ik van de jaargang 1929 en vanuit mijn jeugd weet ik hoe de verhoudingen toen lagen. Er lag een wereld van verschil tussen Jan met de pet en de man met de witte boord. Schaken was voor de witte boord en vooral voor intellectuelen: doktoren, advocaten en notabelen.

Schaken zou voor de arbeider veel te moeilijk zijn. Theo ter Bruggen was het daar terecht niet mee eens en startte de Raadsheer op. In mijn ogen was Theo ter Bruggen een man met een grote inzet en doorzettingsvermogen om in die jaren waarin een dubbeltje wat waard was, toch zijn doelstelling vast te houden om een schaakclub voor iedereen, ongeacht rang en stand, draaiende te houden. Ik bewonder hem en paar dat aan een diep respect. Hij was vele jaren een voorzitter die anderen kon inspireren.

Zelfs in de meest donkere jaren van de tweede wereldoorlog, waarin wij joodse leden verloren door de fascistten, wist hij de Raadsheer draaiende te houden. Dat kan alleen maar grote bewondering afdwingen, zo die er al niet spontaan is. Zeer terecht werd hij tijdens de viering van ons 50-jarig bestaan onderscheiden door het stadsbestuur. Hij kreeg het Gouden Onderscheidingsteken van Verdienste, uitgereikt door wethouder Verhey (naar wie later de de Wethouder Verhey-Sporthal werd vernoemd). Met die onderscheiding was hij erg blij en terecht trots. Theo ter Bruggen was een man wiens naam indirekt genoemd wordt wanneer men 'Raadsheer' zegt! Vanaf deze plaats dank ik hem voor hetgeen hij ons achterliet: De Raadsheer zoals die hem voor ogen moet hebben gestaan. Theo ter Bruggen overleed op 2 juli 1973, 84 jaar oud.

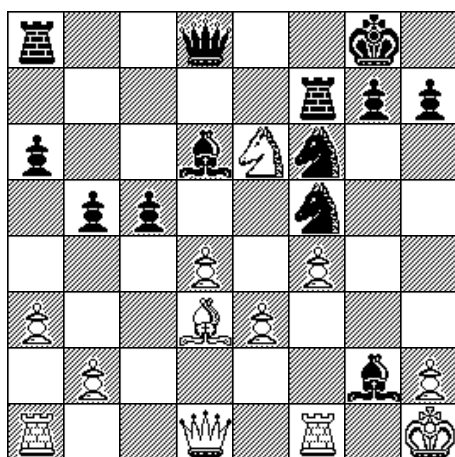

Hij was en is onze enige ere-voorzitter en dat moet, naar mijn mening, zo blijven. De herinnering aan hem wordt levend gehouden door de Theo Ter Bruggen-bekers, die hij aan de club schonk en ieder jaar als wisselbeker fungeren. Aan Theo ter Bruggen: onze dank voor uw geschenk dat in de lengte der jaren De Raadsheer zal blijven heten.

Aansluitend op het bovenstaande moet ook vermeld worden dat Ter Bruggen in zijn jonge jaren een voortreffelijk schaker was. Daarom volgt hier een partij die hij speelde op 19 september 1933 (64 jaar geleden!) tegen de toen zeer bekende W.A.T. Schelfhout, die zich tot de toenmalige Nederlandse top mocht rekenen.

Wit: W.A.T.Schelfhout
Zwart: Theo ter Bruggen

1. f2-f4 , Pb8-c6; 2. Pg1-f3, d7-d5; 3. d2-d4, Pg8-f6; 4. Pb1-d2, e7-e6;
5. c2-c4, d5xc4; 6. Pd2xc4, b7-b5; 7. Pc4-e5,Lc8-b7; 8. e2-e3, a7-a6;
9. a2-a3, Lf8-d6; 10. Lf1-d3 , Pc6-e7; 11. 0-0, c7-c5; 12. Pf3-g5, 0-0;
13. Kg1-h1, Pe7-f5; 14. Pe5xf7, Tf8xf7; 15. Pg5xe6, Lb7xg2+;

16. Kh1xg2, Pf5-h4+; 17. Kg2-h1, Dd8-c8; 18. Pe6-g5, Dc8-b7+; 19. e3-e4, h7-h6
20. Pg5xf7, Pf6xe4; 21. Kh1-g1, Pe4-g5; 22. Dd1-g4, Pg5-f3+; 23. Kg1-f2, Db7xf7;
24. Ld3-c4, c5xd4; 25. e3xd4, Ld6xf4; 26. Ld4xg7 , Lf4-g5;

Wit gaf op.

Ter Bruggen's capaciteiten op het tactische vlak waren van dermate kwaliteit dat vele Raadsheren, waaronder ondergetekende, in hem zijn meerdere moesten erkennen op de 64 velden. Op hoge leeftijd speelde Theo ter Bruggen nog goede partijen. Dit alles zijn herinneringen aan een man die altijd prettig zullen zijn.

Na Theo ter Bruggen namen andere Raadsheerleden het voortouw in handen. Maar het moet gezegd worden, dat Theo ter Bruggen zolang hij leefde, altijd een toezien oog hield, geen jaarvergadering oversloeg en zijn zegje deed, betrokken als hij was bij het reilen en zeilen van zijn club.

Het lijkt mij verstandig om Raadsheerleden de revue te laten passeren aan de hand van het aantal lidmaatschapsjaren. Hoewel ik de beschikking heb over heel oude clubbladen, zal ik toch vaak op mijn geheugen moeten afgaan en daar begint ook mijn probleem. Na veertig dienstjaren bij de Raadsheer wil er wel wat ontglippen. Maar de 'oude garde' zal mijn geheugen opfrissen als ik daarom vraag. Wie staat mij, naast Theo ter Bruggen nog fris in gedachten? Dat is niet moeilijk. De heer L.Vrees was heel lang een zeer betrokken lid van de Raadsheer. Zolang ik hem heb gekend, was hij de mentor van de club. Nieuwe leden ving hij op en hij deed dat voortreffelijk. De altijd aanwezige drempelvrees was binnen een half uur verdwenen. Attent, rustig en relativerend stelde hij de mensen op hun gemak en liet zijn schaakavond lopen om met de nieuwkomer te praten en een spelletje te spelen om diens spelkracht in te schatten. Hij zat er zelden naast. Aan de heer L.Vrees hadden wij vele nieuwe leden te danken. Misschien zijn er leden die door toedoen van de heer Vrees lid zijn geworden. De Raadsheer is hem veel dank verschuldigd voor hetgeen hij voor de club betekend heeft.

Dan komen de gebroeders Jaap en Cor Heym. Cor Heym was 72 jaar oud toen hij overleed in 1978. Hij was toen 55 jaar lid van de Raadsheer. Hij had de naam een remisekoning te zijn. Het was uitermate moeilijk van hem te winnen. Hij was een rustig en zeer kalm mens, die meer dan dertig jaar secretaris is geweest. Van hem nam ik het secretariaat over waaraan hij enorm veel tijd had besteed. Voor zijn verdiensten voor de club werd hij tot ere-lid benoemd. Een onderscheiding die hij hogelijk op prijs stelde, maar die bescheiden werd geaccepteerd, hetgeen geheel bij zijn persoon paste, minzaam mens als hij was.

Zijn broer Jaap Heym was ook 55 jaar lid. Jaap is vanaf de oprichting lid geweest. Hij was een sportman pur-sang. Hij is worstelkampioen van Nederland geweest en als zodanig uitgezonden naar de Olympische Spelen. Mogelijk dat in die sportieve periode het schaken wat op de achtergrond raakte. Toen hij zich volledig op het schaakspel wierp, was zijn naam al gauw landelijk bekend tot in Groningen toe. Hij was een formidabel schaker en lange tijd eerste-bordspeler. Doch naast zijn schaakcapaciteiten was hij een zeer sportief mens. Wist een tegenstander hem te verslaan in een prachtige partij dan werd dat door hem breed uitgemeten. Winnen door een blunder van zijn opponent betekende voor hem een verloren schaakavond en hij praatte er nooit meer over. In schoonheid verliezen betekende voor hem opgewekt huiswaarts keren. Op 72-jarige leeftijd leverde hij nog een prestatie van jewelste. Hij boekte de meest gewonnen externe partijen van de club! Zes en een half uit zeven externe wedstrijden. De heren Heym waren destijds de steunpilaren van de Raadsheer. De 'oudjes' van nu hebben van de gebroeders Heym geleerd van de Raadsheer te houden en tevens de club in stand te houden zoals het hen voor ogen heeft gestaan. Zij staan in de geschiedenis van de Raadsheer opgeschreven als leden van het eerste uur die wij niet mogen vergeten en ons groot respect hebben.

Dan gaat de herinnering uit naar de heer H.Hogenes die 32 jaar lid is geweest. Ook hij werd tot ere-lid benoemd voor zijn vele verdiensten voor de klub. 22 jaar lang was hij bestuurslid waarvan zo'n 18 jaar penningmeester. Daarnaast heeft hij nog andere

bestuursfuncties bekleed. Bijna al die jaren mocht ik naast hem zitten in het bestuur. Hij was uitermate zorgvuldig en zuinig op de Raadsheerkas. Wilde het bestuur het een of ander dat eigenlijk financieel moeilijk haalbaar was, dan ging de heer Hogenes er eventjes goed voor zitten. Hij verhief zijn stem nooit. Rustig zei hij zijn zegje met altijd een milde, stille glimlach om de mond. Zijn wijze ogen keken dan wat verontschuldigend, maar bokkesprongen met de financiën waren bij hem niet door te voeren en dat betekende een gezond financieel beleid zolang hij de penningen beheerde. Hij was één van onze 'stille' bestuursleden die heel veel voor de Raadsheer betekend heeft en een innemend en zeer bijzonder man.

Nog een man die niet op deze lijst vergeten mag worden, is de heer B. Brand, een zeer bescheiden mens. Nooit op de voorgrond tredend, was hij altijd bereid om de helpende hand te bieden wanneer hem daarom verzocht werd. Hij is een korte tijd wedstrijdleider geweest. Hoewel die post hem zwaar viel, hield hij vol totdat een opvolger gevonden was. Daarnaast is hij een aantal jaren secretaris geweest en hij vervulde die functie met verve. Het was voor mij niet meer te achterhalen hoeveel jaren hij een bestuursfunctie bekleed heeft, maar dat moet een respectabel aantal zijn geweest. Ik kan mij een reeks van jaren herinneren waarin ik hem naast mij wist in het bestuur. Een zeer sympathiek man, die met grote inzet veel voor de Raadsheer heeft gedaan.

Ter afsluiting wil ik een man in het zonnetje zetten die al vanaf 1942 lid is van de Raadsheer en uiteraard ere-lid: de heer J. van Wilsum. Voor zover ik kon achterhalen heeft hij nimmer een bestuursfunctie bekleed. Wel is hij jarenlang materiaalbeheerder geweest. Hij besteedde veel zorg aan de eigendommen van de Raadsheer. Borden opnieuw beplakken, stukken nummeren, na de speelavond de borden en stukken opruimen en zorgen dat klokken weer gerepareerd werden wanneer die het begeven hadden. Een rustig en vriendelijk mens met een groot relativiseringsvermogen. Ik heb hem nimmer boos of geërgerd gezien wanneer er slordig met het materiaal werd omgegaan waaraan hij zoveel tijd had besteed, soms een heel groot deel van zijn vrije zaterdag! Het is meer dan spijtig dat hij de clubavonden niet meer kan bezoeken vanwege zijn fysieke toestand. Maar de contacten zullen zeer zeker blijven vanuit de Raadsheer, zeker van de leden die hem van zeer nabij en goed hebben gekend. Dat is wel het minste waarop ons oudste lid mag rekenen. Namens bestuur en leden van harte bedankt voor al hetgeen u voor de Raadsheer heeft gedaan.

Tenslotte wil ik de dochter van Jaap Heym, mevrouw Corrie de Ringh de Vries-Heym, en de heer Frans C. Heym, zoon van Cor Heym aan het woord laten met herinneringen aan hun vaders, dit op uitnodiging van het bestuur.

Mevrouw C. de Ringh de Vries schreef het volgende:

'Het gezin Heym telde o.a. vier schakende broers te weten; Koen, Cor, Jaap en Harrie. Koen bleef een huisschaker, maar de andere drie groeiden uit tot zeer sterke Hoofdklasse spelers. Jaap en Cor zochten in hun spel altijd de aanval op. Harrie was meer een verdediger. En zoals het vroeger nu eenmaal ging moest je na de lagere school meteen werken. De jongens hadden dus het geluk, dat ze van hun ouders een stukje intelligentie hadden meegekregen om een dergelijk

niveau in het schaken te halen. Toen we het nog niet beseften, werden m'n broertje en ik ook wel eens meegenomen naar het gebouwtje van de speeltuinvereniging aan de Czaar Peterstraat, waar de Raadsheer speelde, want daar begon het voor m'n vader (Jaap) in klubverband.

Het was heel gewoon als er werd geschaakt, dat de familie om een hoekje kwam kijken. Zo ook rond Pasen als er een schaak-Paas-drive plaats vond; er werd dan geschaakt om eieren. In vroeger jaren was een ei namelijk een luxe. Zo'n 25 jaar heeft hij met z'n broer Cor de Raadsheer ook bestuurlijk gediend; respectievelijk voorzitter en secretaris. Lid was hij ruim vijftig jaar. Toen het dan ook wat minder ging met de Raadsheer en er sprake was van een eventuele fusie (waarvan hij geen voorstander was) klom hij in de pen en schreef vellen vol om de leden er van te overtuigen dat, hoe dan ook, de Raadsheer onder eigen naam moest blijven bestaan. Dit alles werd door mijn broer keurig uitgetypt, want zei mijn vader: ' Je moet zorgen, dat je altijd goed gedocumenteerd overkomt, alleen dan bereik je resultaat.'

Zijn inspanning is gelukkig niet voor niets geweest. Het ging weer goed, ook dankzij de latere bestuurders is de Raadsheer tot op heden een zeer sterke vereniging gebleven.

Toen m'n broer en ik wat ouder waren, gingen we altijd mee naar de prijsuitreiking voor het klubkampioenschap. Ik moet u zeggen, dat m'n vader menig prijsje weghaalde. Naast de klubavond speelde hij ook nog wel tournooien thuis met nog drie andere schakers. Dat was heel gezellig en ja, de liefde voor het schaakspel was enorm. Vaak als m'n vader 's avonds van de Raadsheer of van een uitwedstrijd thuis kwam, pakte hij bord en stukken en begon te analyseren enz. tot midden in de nacht.

Zo rond 1930 toen er een enorme crisis was en hij jaren zonder werk liep, gaf hij een paar keer per week in een lokaal schaakles aan werklozen. Mensen die er verstand van hadden zeiden dan: ' Je hebt geen grootmeester titel schaken, maar je bent wel een grootmeester in het lesgeven'.

Zijn laatste partijen in clubverband bij de Raadsheer heeft hij gespeeld in gebouw Reigersburg. Later moest hij zich om gezondheids redenen terug trekken. De liefde voor het schaakspel bleef echter aanwezig, want menig partij werd door hem nagespeeld als er weer eens een meester- en grootmeester tournoi plaats vond.

Mijn vader heeft het altijd jammer gevonden, dat zowel z'n zoon als z'n dochter geen ambitie hadden om het schaakspel goed te leren; tenslotte hadden zij de leermeester in huis. In elk geval waren wij erg trots op onze vader.'

Frans Heym vertelt het volgende over zijn vader Cor Heym:

'De vraag werd mij gesteld of ik mij dingen kan herinneren over mijn vader en in het bijzonder die dingen welke betrekking hebben op het schaken en datgene wat vader voor 'De Raadsheer' heeft gedaan. Donderdagavond was clubavond. Dat weet ik nog heel goed, want dan werden wij door moeder gesommeerd bijtijds aan tafel te komen, want vader mocht en wilde volstrekt niet te laat vertrekken. Zo gemoedelijk en inschikkelijk als vader gewoonlijk was, het genoeg van zijn wekelijkse schaakavond liet hij zich beslist niet ontnemen. Vader was een rustig man, praatte weinig en had de gave geduldig te kunnen luisteren. Ook naar soms eindeloze discussies om dan weleens met een enkele korte, niet zelden humoristische opmerking het gezelschap even te doen zwijgen. Vader had er weinig, of eigenlijk helemaal geen behoefte aan voor het voetlicht

te treden. Allengs, naar mate ik ouder werd, zag ik dat vader ook op andere gebieden geïnteresseerd was, naast het schaakspel. Vader kon alleszins verdienstelijk piano spelen. Ook op gebieden als astronomie en geschiedenis om er een paar te noemen, was hij goed geïnformeerd en wist daar interessant over te vertellen.

Vanaf de oprichting van 'De Raadsheer' of in ieder geval kort daarna, is vader secretaris geweest en dat dertig jaar lang gebleven, ondanks het vele werk dat die functie met zich meebracht. Om het naar behoren te kunnen doen, werd de zondagavond gereserveerd. Ik kan mij die avonden nog wel herinneren. Als vader aan tafel zat te werken omringd door stapels papieren en correspondentie welke beantwoord moest worden. En dan die schrijfmachine! Bijna antiek met twee torens waarin de letters gemonteerd zaten. Soms hoor ik nog het ratelen van dat bejaarde apparaat.

Dan kwam het reproduceren op een al even bejaard stencilapparaat, waarbij plaksel inkt, olie en soms een schroevendraaier nodig waren om het stencillen in goed banen te laten verlopen. En immer ging vader door, bedaard en geduldig. Na het rangschikken van de stapeltjes stencils die tesamen het clubblad moesten vormen werden die in het midden van twee nietjes voorzien. Monnikenwerk! Maar vader deed het jaar na jaar en liet zich nergens door uit het veld slaan. Als vader tijd over had en veel was dat niet, want er werd 48 uur per week gewerkt plus zo'n 12 of meer overuren, bestudeerde hij partijen van groten uit die tijd. Speelde partijen na en zocht, vooral in de openingen en eindspelen, naar datgene wat de verliezer deed verliezen en de winnaar deed winnen. Hij evalueerde zijn eigen partijen en keek of hij het nog (!) beter had kunnen doen. Als er een tournooi was geweest of vader kwam thuis van de clubavond, had hij een vast antwoord op de al even stereotiepe vraag hoe het gegaan was: ' Als ik niet win of tenminste een remise bereik, heeft het geen zin om te gaan en ik ga altijd! Ik meen dat vader, door velen gezien als een stille, bescheiden man, heel goed wist wat hij waard was. Echter, hij schuwde retoriek en het etaleren van eigen bekwaamheden en vond dat gewoon gedaan moest worden wat je op je neemt en liefst zo geruisloos mogelijk.'

De toernooien van De Raadsheer

Jacques van der Burg

Als dit jubileumboek is verschenen, zullen er 34 (diverse) toernooien zijn gehouden en is het 35ste toernooi op 9 februari 1997 een feit. Ze zijn verdeeld over 16 maal een rapid-toernooi voor individuele schakers; 10 maal een rapid-toernooi voor viertallen; acht maal een snelschaaktoernooi onder de noemer: 'Nacht van De Raadsheer' en éénmaal een weekendtoernooi volgens een speciale formule. Aan deze toernooien deden tot nu toe circa 3500 schakers mee die uit alle delen van het land afkomstig waren, alsmede een aantal Belgische schaakvrienden en een verdwaalde Rus, Joegoslaaf, Engelsman of Duitser.

De aanzet tot deze reeks van activiteiten lag in het jaar 1981. In één van de in dat jaar gehouden bestuursvergaderingen werd vooruitgekeken naar 1982, het jaar waarin De Raadsheer haar zestigjarig bestaan hoopte te vieren. Het toenmalig bestuur onder voorzitterschap van Arend van der Wal besloot het jubileum luister bij te zetten door het organiseren van een schaaktoernooi rond de jubileumdatum 2 februari 1982. De organisatie werd opgedragen aan Jacques van der Burg, die zich verzekerde van de hulp van Ronald Post en Theo Breidenbach.

Op uitdrukkelijke wens van het bestuur moest het toernooi een 'sociaal' karakter (passend bij De Raadsheer) dragen, d.w.z. gelijke inschrijfgelden voor alle spelers en gelijke prijzen voor de deelnemers, sterken en zwakken, verdeeld over groepen.

En zo ging het eerste Raadsheer-rapid-toernooi van start in de gymnastiekzaal van gebouw 'De Reigersburg' aan de Bakhuyz Rozeboomstraat in Amsterdam-Oost met 48 deelnemers en met Wim Luberti als winnaar. Hij verdiende er fl. 100,- mee, nummer twee kreeg fl. 60,- en de derde fl. 40,-. Deze prijsformule is tot nu toe voor alle groepen onveranderd gebleven. Een traditioneel toernooi had zich in Amsterdam onder de andere toernooien een plaats verworven, dat zich jaarlijks mocht verheugen in een steeds grotere populariteit (mede door de verrassingsprijzen) en een groeiend aantal deelnemers met 1988 - 202 deelnemers! - als topjaar.

In het jaar waarin De Raadsheer 65 jaar werd, 1987, werd het rapid-toernooi uitgebreid met een speciale groep voor 65-plussers (gewonnen door de heer Repko); bovendien gingen er twee nieuwe Raadsheertoernooien van start. Op 21 augustus was er 'De Nacht van De Raadsheer', een snelschaaktoernooi voor liefhebbers die van twaalf uur 's nachts tot zes uur 's ochtends bleven vluggeren. De eerste maal leverde dat een gedeelde eerste plaats op voor Herman Neuféglise en Cees Sterrenburg. Op 12 september had het eerste rapid-toernooi voor viertallen plaats, een toernooi dat in eerste instantie werd gesponsord door Orga/Info uit Delft - een bedrijf waar ons toenmalig clublid Dirk Mantel werkzaam was -, welke firma een bedrag van fl. 1500,- ter ondersteuning had gegeven, waardoor een vette prijzenpot van fl. 1775,- mogelijk was. Eerste winnaar was het team van (toen nog) Desisico/Watergraafsmeer,

bestaande uit Roy Dieks, Piet van der Weide, Stephan Geuljans en Ramon van Beemdelust, dat in de laatste ronde B.S.G. versloeg.

Zo kwam een reeks van wisselende toernooien tot stand met soms vaste, soms wisselende winnaars. In 1995 kreeg men de organisatie voor de schaaknacht niet meer rond, die ook in 1996 niet meer werd gehouden. Het jaar 1996 werd eveneens een dieptepunt voor wat betreft de deelnemersaantallen: slechts 68 voor het rapid-toernooi en 19 teams voor het viertallentoernooi. Laten we hopen dat de opgaande lijn voor de komende jaren weer bewaarheid wordt. Evenementen als deze moeten blijven bestaan.

Tenslotte nog iets over de leden van de toernooicommissie. Achtereenvolgens hebben daarin zitting: Jacques van der Burg, Ronald Post, Theo Breidenbach, Allart de Haart, Gerie Opgenhaffen, Nico Klein, Ben Kamp, Jan Brunia, Cilia van der Kamp en Mario Muroi.

Hieronder volgt een overzicht van de winnaars van de verschillende Raadsheertoernooien.

Rapid-toernooi

Individueel

<i>Jaar</i>	<i>Winnaar(-s)</i>	<i>Aantal deelnemers</i>
1982	W. Luberti	48
1983	W. Luberti	84
1984	S. Groot	63
1985	C. Blaauw	102
1986	P. Burlage	110
1987	J.W. Capel	145
	E. van Eeden	
1988	W. Luberti	202
1989	R. Dieks	196
1990	W. Luberti	188
1991	W. Luberti	144
1992	W. Luberti	164
	D. Reinderman	
1993	N. Nikolic (Bos.)	131
	P. van der Weide	
1994	???	?
1995	R. Dieks	100
1996	R. Dieks	
	A. Dgebuadze (Geo)	68

Rapid-toernooi

viertallen

<i>Jaar</i>	<i>Winnende team(-s)</i>	<i>Aantal viertallen</i>
1987	Desisco/WGM	35
1988	B.S.G.	29
1989	DOS/Nieuw West	34
1990	Het Gambiet	49
1991	DOS/Nieuw West	34
1992	Phildor L'warden	50
1993	???	?
1994	Tal	36
1995	Philidor L'warden	27
1996	De Ooievaar	19

<i>Jaar</i>	Schaaknacht <i>Winnaar(-s)</i>	<i>Aantal</i> <i>deelnemers</i>
1987	C. Blaauw H. Neufeglise C. Sterrenburg	52
1988	E. Knoppert	58
1989	C. Blaauw	60
1990	D. Reinderman	37
1991	Ivanov (Rusl.)	48
1992	M. Tielen	59
1993	R. Schreuder	42
1994	V. Maes (Bel.)	38

Raadsheren over De Raadsheer

De slapeloosheid als je verloren hebt en de
euforie als je wint van iemand die hoger op
de ranglijst staat
Gerard van Heffen

De jaren 1973-1996

De meest recente kwart eeuw van De Raadsheer kent een grote verscheidenheid: zowel het kleinste als het grootste ledental komt in die periode voor, er werd een belangrijke wisseling van clublokaal gemaakt en de club werd weer actief met betrekking tot de organisatie van toernooien en allerlei andere evenementen. Waar het met het schaakleven in Nederland in de breedte niet goed ging, wist De Raadsheer als club van 'oprechte amateurs' juist steeds meer leden te trekken. Tot nu toe heeft de club deze aantrekkingskracht gelukkig behouden. In dit hoofdstuk belichten we de laatste 25 jaar wederom grotendeels aan de hand van het clubblad, dat in deze periode ieder seizoen verscheen.

Het clubblad van september 1972 bevatte o.a. wederom een oproep tot ledenwerving, waarin aangesloten werd bij de 'hype' rond Bobby Fischer: *'Nu is de belangstelling voor het schaken groot! Neem nu uw belangstellende kennis of collega mee naar De Raadsheer! Versterk onze club en werf nieuwe leden!'* Zoals later zou blijken, moest De Raadsheer het qua groei van het ledental niet hebben van algemene trends, maar vanuit initiatieven vanuit de club zelf. Na een kleine opleving zou het ledental in de jaren zeventig een dieptepunt kennen.

Eén van die initiatieven van de club startte echter goed. In september 1972 deed G. Tetteroo verslag van de zojuist begonnen jeugdafdeling: *'Zoals u weet zijn wij, in navolging van andere clubs, ook van start gegaan met een jeugdafdeling. Wij hebben op dit moment 19 jeugdleden en dit aantal is nog steeds stijgende. Wij mogen dus wel zeggen dat het tot nu toe een succes is. Om de zaak levendig te houden organiseren wij binnenkort een simultaanséance met de jeugdkampioen van Amsterdam. Daarna zijn wij van plan een competitie te gaan houden, waaruit de sterkste spelers wel naar voren zullen komen. Ook zal er in de loop van het seizoen, in samenwerking met de S.G.A., een speciale jeugdcompetitie gehouden worden.'* Op deze manier werd de jeugdschaaktraditie van Theo ter Bruggen nieuw leven ingeblazen. In het clubblad verscheen daarna enige tijd een aparte jeugdschaakrubriek, 'Het Lopertje' geheten. Naast deze jeugdactiviteiten werd als laatste jubileumevenement in november 1972 een simultaan georganiseerd met de toenmalige kampioen van Nederland, Coen Zuidema.

Het decembernummer van 1972 liet optimistische geluiden horen over het ledental: *'Toen wij aan het begin van het nieuwe seizoen met 29 leden van start gingen, betekende dat een daling van drie leden in vergelijking met vorig jaar. Thans kunnen wij ons verheugen op een totaal van 35!'* Voorzitter Eric Mol luidde het jubileumjaar als volgt uit: *'In februari vonden enige hoogtepunten uit het bestaan van De Raadsheer plaats en wel in het bijzonder onze goed geslaagde feestavond voor leden en genodigden. Onze vereniging en onze oprichter, de heer Th. ter Bruggen, werden door de gemeente onderscheiden, onderscheidingen die al onze leden gelden voor de goede geest en de uitstekende vriendschappelijke verhouding die zij in onze vereniging in stand houden! Een stijging van het ledental, mede bevorderd door het Fischer-Spassky-effect, doet zich de laatste weken voor, maar bovenal te roemen is het voortreffelijk werk dat onze jeugdleiders Lesmeister, Schaap en Tetteroo dit jaar hebben verricht en dat ertoe heeft geleid dat onze jeugdgroep de dertig reeds is gepasseerd. Deze waardevolle winst, die er*

op langere termijn zeker uit zal komen - mits goed geleid en behoed - maakt 1972 ook tot een grandioos jaar. Alle tekenen wijzen erop dat in deze sector met grote stappen voorwaarts gegaan zal worden.'

In april 1973 kon gemeld worden dat de 'magische grens' van 40 leden overschreden werd (exclusief jeugdleden). Verder werd gemeld dat het eerste tental in zijn strijd om weer in de Overgangsklasse terecht te komen, tegen Amstelveen een beslissingswedstrijd moest spelen en dat de jeugdschaker Ronald Post werkelijk een talent bleek te zijn: hij werd derde bij het jeugdkampioenschap van Amsterdam. Bovendien kwam het jeugdteam in de finale terecht van de Amsterdamse jeugdkampioenschappen.

Geheel in tegenstelling tot latere beslissingswedstrijden van het eerste tental tegen Amstelveen, wist De Raadsheer in 1973 te winnen, waardoor het promoveerde naar de Overgangsklasse en de droom om KNSB-competitie te spelen, weer nieuw leven in kon worden geblazen. De jeugd redde het echter niet tegen Amstelveen en greep helaas net naast het kampioenschap.

Het nieuwe seizoen begon met het droeve bericht dat erevoorzitter en oprichter Theo ter Bruggen was overleden. Hij werd in het clubblad van juli 1973 als volgt door voorzitter Mol herdacht: *'In hem verliezen wij de man die in 1922 in de Amsterdamse Tsaar Peterbuurt het initiatief nam tot het stichten van een schaakclub en die door zijn strijdvaardig optimisme vele jaren de motor van 'zijn' Raadsheer is geweest. Allen die hem gekend hebben, zullen kunnen getuigen van de energie die Ter Bruggen ook nog op hoge leeftijd opracht. De ledenvergaderingen werden door hem zonder uitzondering bezocht en altijd weer was hij onder de discussianten te vinden. Op het schaakbord was hij de 'oude rot' die menige beginneling, maar ook nog vaak de reeds gevorderde speler, door zijn kennis van het spel in de luren wist te leggen. Ter Bruggen was De Raadsheer, hij was verbonden met alles wat zich in onze vereniging voordeed. In het artikel dat hij ter gelegenheid van ons 50-jarig jubileum in 1972 schreef, memoreerde hij de moeilijke beginjaren en alle strijd die hij heeft moeten voeren in de dertiger jaren (de crisistijd met veel werkloosheid) om onze vereniging op de been te houden. Hij zette door, hij was de motor en de inspirator. Terecht heeft onze club hem indertijd tot erevoorzitter benoemd en terecht ontving Ter Bruggen ter gelegenheid van zijn en ons 50-jarig jubileum een onderscheiding van de gemeente Amsterdam. Wij verliezen in Theo ter Bruggen een oprecht mens. Zijn naam zal niet alleen in onze herinnering voortleven, maar ook bewaard blijven door de naar hem genoemde Theo ter Bruggen-beker die hij onze club bij het jubileum schonk en die ieder jaar als wisselbeker inzet in onze interne competitie zal zijn, Wij kunnen zijn nagedachtenis eren door eerlijk en sportief te strijden om het bezit van deze beker.'*

In september 1973 moest het clubblad helaas weer melding maken van het overlijden van een erelid: L. Vrees. *'Kort na het overlijden van onze oprichter, Theo ter Bruggen, is op 15 juli jl. onze schaakvriend L. Vrees op 82-jarige leeftijd heengegaan. Velen zullen zich Vrees herinneren als de man die de nieuwe leden 'testte' en die hen en vele anderen talloze keren lessen op schaakgebied heeft gegeven. Vrees beschikte over een fabelachtig geheugen, nooit deed men een vergeefs beroep op hem om feiten en gegevens uit de geschiedenis van 'De Raadsheer' op te rakelen. Altijd ook was hij te vinden bij zowel thuis- en uitwedstrijden van onze tientallen.*

Zijn vertrouwenwekkende aanwezigheid was vaak een stimulans voor de spelers. Zijn gezondheid liet hem de laatste maanden echter niet toe zich actief met het schaken bezig te houden. Vrees was echter tevens een groot muzikliefebber en -kenner en heeft bij zijn grammofoonplaten compensatie gevonden voor het verlies van zijn schaakactiviteit. Vrees laat een leegte achter in onze club. Wij zullen hem missen, maar wij zullen hem ons blijven herinneren als een voorbeeld van clubliefde en kameraadschap voor zijn schaakorienden.'

De volgende belangrijke gebeurtenis bij De Raadsheer was gelukkig prettiger. De club werd namelijk bezocht door oud-wereldkampioen Botwinnik, die op 16 november 1973 een simultaan gaf. Het clubblad publiceerde het volgende verslag van Mol: *'Op 16 november jl. bracht de ex-wereldkampioen dr. M. Botwinnik, een man met een voor schakers legendarische naam, een bezoek aan onze vereniging om er een simultaanseance te geven. We mogen stellen dat het een eclatant succes is geworden. Dertig schakers, 13 spelers van onze club en 17 sterke gastspelers, zaten om kwart over acht klaar om de strijd te beginnen. Na enkele toespraakjes, waaronder een vriendelijk woord van Botwinnik die memoreerde dat hij in 1970 voor het laatst in Nederland in de bekende Leidse jubileumvierkamp had gespeeld, brak onder toezien oog van vele kijkers het tumult los. Onverdroten stapte Botwinnik langs de dertig borden. Weldra bleek dat hij niet van plan was om zich snel gewonnen te geven en op sommige borden ontbrandde een felle strijd, waarbij de zwakkere broeders ervoerden dat een wereldkampioen, ook al is hij dan 'ex', een niet te onderschatten tegenstander is. Zij beten dan ook met de te verwachten snelheid in het zand. Het ene uur na het andere verstreek; het aantal spelers verminderde langzaam: enkele nullen waren onzerzijds reeds genoteerd toen de eerste remise op naam kwam van Bram van Dijk, oud-jeugdkampioen van Amsterdam. Toen het middernacht was en nog ongeveer tien deelnemers poogden het schaakleven te redden, zag iedereen al aankomen dat het een latertje zou worden. Dat werd het dan ook en om kwart voor één boog de laatste man, onze C. van Kalken, het hoofd. In totaal had Botwinnik 21 partijen gewonnen en moest hij 9 remises toestaan, waaronder aan onze clubleden C. Heym, J. van Wilsum en E. Mol. Zij ontvingen daarvoor een door de vereniging 'Nederland-USSR', die ook bemiddelde bij het tot stand komen van deze happening, uitgelooft kunstvoorwerp van Russische makelij. Het was een bijzonder feestelijke gebeurtenis en terecht brachten de overgeblevenen aan het eind van het feest de handen op elkaar voor de man die ons dit plezier bracht: M. Botwinnik, oud-wereldkampioen...'*

Februari 1974 gaf de blijde tijding dat het goed ging met de jeugdschakers: wederom hadden zij zich weten te plaatsen voor de finale van het jeugdkampioenschap van Amsterdam, waarin het team uiteindelijk gedeeld derde zou worden. De jeugdafdeling kende nog immer zo'n 30 Lopertjes, geleid door G. Tetteroo. Het ledental van de Raadsheren liep echter terug tot 35. Het seizoen 1973/1974 werd afgesloten met een nieuwe clubkampioen, de heer Bleker en met het behoud van de plaats in de Overgangsklasse door het eerste. Het ledental ging midden jaren zeventig steeds verder terug, hoewel enige aanvulling van de jeugd ervoor zorgde dat het boven de 30 bleef. Vanaf 1975 werd het aantal jeugdspelers steeds minder.

De jaren 1975 en 1976 gingen redelijk onopgemerkt voorbij, waarbij we in 1977 helaas in het clubblad moesten lezen dat er, geheel tegen de traditie in, geen jubileumfeest werd gevierd. De 55ste verjaardag van de club werd slechts kort gememoreerd door

de secretaris in het februarinummer: *'Het is de meesten onopgemerkt voorbijgegaan: onze vereniging bestond deze maand 55 jaar! In het bestuur had reeds voor de Kerst overleg plaatsgevonden over het al of niet vieren van deze verjaardag en besloten werd om er geen speciale aandacht aan te besteden, zodat wij rustig naar het 60-jarig bestaan kunnen toelevan. Maar dat wordt me dan ook een feest!! Goed, toch feliciteren wij onze club en wij hopen dat zij in ledental en speelkracht mag toenemen.'*

Pas in april 1977 kon men weer een goede tijding vernemen. De 'heen-en weer' was wederom in werking getreden. Het eerste tiental won verloren terrein terug: de degradatie van het jaar ervoor werd ongedaan gemaakt en promotie naar de Overgangsklasse is een feit. De externe wedstrijdleider plaatste kritische kanttekeningen bij dit kampioenschap: *'Het is ons gelukt om na de degradatie van het vorig jaar onmiddellijk te promoveren naar de overgangsklasse; de cijfers spreken duidelijke taal, met nog een wedstrijd te spelen kan nu al worden gezegd dat we dit seizoen explodeerden. Maar toch ... wanneer we de afgelopen wedstrijden wat kritischer bekijken valt het op dat we zeker niet over geluk mochten klagen. De wedstrijd tegen Desisco/Watergraafsmeer is daar zo'n voorbeeld van, minstens twee partijen stonden totaal verloren maar door ... vult u zelf maar in, werden ze gewonnen en dit beïnvloedde de einduitslag zeker in ons voordeel. De 7,5-2,5 uitslag tegen Tal is royaal geflatteerd te noemen, hier stonden minstens drie partijen helemaal verloren, dat ze ook ditmaal werden gewonnen is niet te danken aan goed spel, maar aan het geknoei van de tegenstanders. Natuurlijk heb je om kampioen te worden wat geluk nodig, maar ik vrees dat we in de overgangsklasse hier niet veel verder mee zullen komen.'* De jeugd werd in hetzelfde seizoen vierde bij de aspiranten, terwijl het team tot 12 jaar finalewedstrijden mocht gaan spelen.

De jaren zeventig vormden een periode waarin de club afscheid moest nemen van enkele prominente leden van de 'oude garde'. In 1973 waren dat Ter Bruggen en Vrees, in 1977 waren dat Jaap Heym en de heer Hogenes. Voorzitter Van der Wal herdacht de heer Hogenes op de volgende wijze: *'Twee-en-dertig jaar lang is hij lid van De Raadsheer geweest, waarvan twee-en-twintig als bestuurslid. Eerst als secretaris, later als penningmeester. Toen hij zich in 1975 niet meer herkiesbaar stelde, werd hij uit waardering voor het zeer vele werk dat hij voor de club verricht had, alsook voor de algemene waardering voor zijn persoon, tot erelid benoemd.'* In 1978 overleed een ander erelid en Raadsheer van het eerste uur, Cor Heym: *'Het hoeft nauwelijks betoog wat hij in zijn ruim 55-jarige lidmaatschap van onze vereniging voor ons heeft betekend. Zijn sportiviteit en schaakkunst waren in Amsterdam en wijde omgeving genoegzaam bekend, terwijl hij ook binnen de vereniging lange tijd als bestuurder een stempel op het interne schaakgebeuren heeft gedrukt. Wij zullen in Cor Heym, evenals zijn broer Jaap die ons reeds eerder ontviel, een buitengewoon minzaam mens moeten missen. Als zodanig zal hij nog lang in onze herinnering voortleven.'*

Het jaar 1977, dat het seizoen met 28 leden zag starten, werd afgesloten met het traditionele Kerstschaak: *'Op 22 december hielden wij ons traditionele Kerstschaakfeest. Dankzij onze systeemanalist A. Breidenbach is behalve de interne competitie nu ook ons Kerstoernooi in een nieuw jasje gestoken. De eerste ronden was het nog wennen maar daarna stortte iedereen zich weer vol enthousiasme op zijn beide tegenstanders. De prijzentafel was*

weer als vanouds. Wat dit betreft is er aan nieuwe opzet geen behoefte. Vanaf deze plaats ook nog eens hartelijk dank aan allen die hun bijdragen aan deze prijzentafel hebben geleverd.'

De opheffing van de jeugdschaakafdeling vond plaats in 1977. Na aanvankelijk succes in het begin van de jaren zeventig, bleek het ledenaantal uiteindelijk te laag en wilde niemand zich meer beschikbaar stellen als jeugdleider. H. Lesmeister schreef: *'Omdat ondergetekende zich uit het schaak- leven terugtrekt en ook de heer Van der Wal bedankt voor het jeugdleiderschap zal er waarschijnlijk geen jeugdclub onder De Raadsheer resulteren. De jeugd hebben wij geadviseerd lid te worden bij Oosten/Toren, daar wij menen dat zij daar uitstekend opgevangen zullen worden.'*

Een regelmatig terugkerend fenomeen herhaalde zich weer in het seizoen 1978/1979: het eerste tiental maakte degradatie weer ongedaan en kon in het volgende seizoen aantreden in de Overgangsklasse. Ook met het ledental ging het eind jaren zeventig weer beter: in de herfst van 1979 meldden 11 nieuwe leden zich aan, zodat het totaal op 40 kwam. In de interne competitie wist Ger Posno het clubkampioenschap te bemachtigen terwijl Arend van der Wal de Raadsheer-Cup won. Een experiment werd uitgevoerd door het laten meespelen van een computer in de interne competitie. Dit apparaat, 'Bobby' genaamd, mocht meedoen als het aantal spelers oneven was. De introductie van schaakcomputers in de competitie heeft geen vervolg gehad, in latere jaren was het bestuur er faliekant op tegen. Wedstrijdleider Arie Breidenbach introduceerde verplichte openingen: zo moesten de groepen 3 en 4 zich drie weken lang gaan bekwamen in het Siciliaans.

Nog meer zaken doen vermoeden dat er weer een nieuw elan in de club gevaren was: zo werd het clubblad steeds meer gevuld met schaakpartijen en polemieken en moest diverse kopij blijven liggen wegens gebrek aan ruimte, terwijl er ook weer suggesties werden gedaan om het zomerschaak nieuw leven in te blazen. Bovendien werd eind 1979 al geattendeerd op het 60-jarig bestaan van de club in 1982. Het seizoen 1979/1980 luidde qua interne competitie het begin in van het tijdperk Menno van Boven. Het snelschaakkampioenschap van De Raadsheer werd ingesteld en ging in 1980 ook naar hem. Er werd met redelijk veel Raadsheeren deelgenomen aan de S.G.A.-kampioenschappen en bij de nationale snelschaakkampioenschappen was De Raadsheer eveneens vertegenwoordigd. Een toestroom van jonge leden deed de club goed. Daarnaast werden traditionele evenementen als het kerstschaak, het paasschaak en de Raadsheer-Cup gehandhaafd. In de externe competitie werden drie teams ingeschreven: het eerste speelde Overgangsklasse, het tweede in de derde klasse en het derde in de vierde klasse. In 1982 werd ook een start gemaakt met de organisatie van het Raadsheer-rapid-toernooi, dat in februari gehouden werd en wordt.

Toch viel er altijd nog wel iets te verbeteren aan de clubgeest, zoals clubbladredacteur Jacques van der Burg in juni 1982 wist te melden: *'De redactie van het clubblad, het bestuur van onze club en andere betrokkenen zouden graag een lansje breken voor nog wat meer betrokkenheid van onze leden bij de club, voor het clubblad en bij het schaakgebeuren op de donderdagavonden in zijn geheel. Het is algemeen bekend dat onze schaakvereniging buiten het schaken om, nog vele contacten op allerlei gebied tot stand heeft gebracht of in stand houdt.'*

Dit is natuurlijk prijzenswaardig, maar waar we op doelen is dit: ruimt u ook eens een bord of een klok op, weet u nog wel, 't was een oude en bestaande regel; haalt u ook eens die viltjes onder de tafel weg en breng eens een glaasje weg en vergeet vooral niet elke avond uw kantinekosten te betalen. Als u echt niet kunt komen, bel dan even af! Schrijf eens wat voor het clubblad, het kan nu weer, er zit een enthousiaste redactiecommissie, die er veel vrije tijd aan spendeert.' Aan het jonge lid Ramon van Beemdelust lag het overigens niet: hij maakte stripverhaaltjes voor het clubblad.

Partijbesprekingen waren ook vaker te vinden in het clubblad dan in de laatste jaren het geval is en tevens was in het blad te lezen dat Raadsheren ook toernooien in het buitenland begonnen te bezoeken, aldus een bloemrijke traditie in gang zettend. Er werd zelfs geadverteerd in het clubblad en dat uiteraard door een kroeg. De opkomst op de clubavonden liet echter te wensen over. Desondanks bleef de redactie enthousiast, zoals te lezen valt in het nummer van april 1983: *'We zijn blij, het is april, dat betekent voorjaar, dat betekent lente, dus nieuw, dus groei, nieuwe energie, nieuwe lust, kortom alles kan en mag weer anders en opnieuw! Dat geldt ook voor het clubblad dus; na een kleine poos van onregelmatigheid, waarvoor de redactie natuurlijk stapels excuses zou kunnen aanvoeren, zijn we er dan weer met het aprilnummer. En daar zijn we dan ook blij mee en wij hopen dat u dat ook, ...na het lezen..., zult zijn; want nietwaar, wat is er nu mooier dan blijde mensen? ... Waar we misschien niet zo blij mee zijn is het feit dat onze penningmeester nogal wat achterstallige contributie te vorderen heeft. Dat probleem oplossen ligt dus op uw weg. Helpt u hem ook even blij maken? Blijver zouden we kunnen zijn met uw grotere opkomst en aanwezigheid op de clubavonden. Zullen we daar met z'n allen echt eens iets aan gaan doen de nog resterende maanden van dit competitiejaar?'*

Naast de organisatie van een Bingo-dansant in februari 1983 door de gebroeders Breidenbach, werd ook vermeld dat het tweede Raadsheer-rapid-toernooi een succes was: *'Een week later op zaterdag de 19de februari hield De Raadsheer het tweede Rapid-toernooi. Resumerend een enorm succes. Maar liefst 80 schakers hadden de weg naar ons clublokaal gevonden, alwaar zij onder de bezielende leiding van onze wedstrijdleider en zijn hulp zeven rapid-tpartijen speelden.'* Winnaar werd, net als bij de eerste aflevering in 1982, Wim Luberti. Daarnaast speelden diverse KNSB-hoofdklassers mee.

In 1983 werd De Raadsheer gedwongen het clublokaal te verlaten. Het gebouw Reigersburg werd te duur, zoals in het jaarverslag van (inmiddels) secretaris Mol te lezen was: *'Een ingrijpende verandering vond plaats aan het eind van het seizoen toen wij Reigersburg vaarwel zegden om met ingang van het nieuwe seizoen ons intrek te nemen in de Wethouder Verhey Sporthal in Amsterdam Oost. In een rondschrift zijn alle leden geïnformeerd over de aanleiding tot deze verhuizing, die daarin lag dat het bestuur van Reigersburg een dermate onredelijke verhoging van de huurprijs bedong dat het bestuur daar niet mee accoord kon gaan. De extra ledenvergadering van 23 juni 1983 onderstreepte het standpunt van het bestuur en besloten werd, met 1 stem tegen en twee onthoudingen, tot verhuizing naar de Sporthal.'*

De Wethouder Verhey Sporthal verdient hier extra aandacht. Deze sporthal was begin jaren zeventig gebouwd als Sporthal Oost op het terrein van de oude gasfabriek aan

de Oranje Vrijstaatkade. Dankzij wethouder Verhey, die het schaken een warm hart toedroeg, werd ook voorzien in een denksportruimte op de begane grond. Deze ruimte werd en wordt voornamelijk gebruikt voor toernooien en vergaderingen van de S.G.A. en door De Raadsheer. Het is de grootste denksportruimte van Amsterdam en met zijn capaciteit van 200 mensen één van de redenen waarom De Raadsheer vanaf de helft van de jaren tachtig meer dan een verdubbeling van het ledental kon meemaken. De ruimte bestaat nog steeds, ondanks het feit dat diverse malen bedreigd werd de zaal een andere bestemming te geven.

Het is al met al geen wonder dat na één maand Mol in het clubblad schreef: *'Wat mij betreft heb ik de neiging om het bestuur van Reigersburg dankbaar te zijn voor de gedwongen verhuizing naar ons nieuwe onderkomen. Ik voel me er prima thuis en ik heb de indruk dat ook de andere leden de verplaatsing naar de Verheyhal niet als een ramp ondergaan. Dus welgemoed gaan we er dit jaar, intern en extern, tegenaan. Wel lijkt het me goed dat de leden bij vrienden en bekenden de aandacht vestigen op ons nieuwe verblijf. We kunnen zeker plaats bieden aan vele nieuwe gezichten.'* En dit had effect. In januari 1984 kon gemeld worden: *'Overigens constateer ik dat - na het verlies van enkele leden - onze vereniging steeds weer nieuwe gezichten kan begroeten. Ik geloof dat mondelinge reclame, de gunstige plaats van ons speelokaal en de goede sfeer daarin een belangrijk aandeel hebben. Binnenkort, op 1 februari a.s., hopen wij weer ons Rapid-toernooi te kunnen houden - nu groter dan ooit - en wellicht houden wij daar een paar goede thuisschakers of schaakdaklozen aan over.'* Dat De Raadsheer naast deze optimistische geluiden steeds actiever ging deelnemen aan toernooien, blijkt uit de agenda in het clubblad van februari 1984: Wieringerwerf, Beverwijk en Luxemburg worden naast de eigen toernooien en de traditionele S.G.A.-evenementen genoemd.

Deze opwaartse lijn werd helaas niet bijgehouden op het schaakbord. Een dieptepunt werd in 1984 bereikt door de degradatie van het eerste naar de tweede klasse van de S.G.A. Teamleider Van Boven moest het volgende constateren na de verloren wedstrijd tegen De Pion: *'Er was eens een tijd dat De Raadsheer met enig machtsvertoon van De Pion kon winnen. Wanneer ik de uitslagen van vandaag bekijk, lijkt dat heel lang geleden, en toch is dat niet zo. Met het tiental dat we twee jaar geleden hadden, ging alles nog prima. Blijkt dus dat er in een paar jaar veel kan veranderen. Een gedeelte van de kernploeg moest verstek laten gaan en zo verzwakte ons eerste enigszins. Maar daar kan je niet alles aan wijten. Zij die in het eerste tiental bleven, en voorheen altijd goed speelden (scoorden), maken er tegenwoordig niet veel meer van. Een uitzondering daargelaten! Stellig heeft één en ander dus met motivatiegebrek te maken, en wat je daar aan moet doen... Ik hoop dat ieder voor zich dat weet en er in het nieuwe seizoen -waarin we een klasse lager zullen gaan uitkomen- ook naar zal handelen. Want in 'die klasse lager' moeten we niet blijven!'*

Waren het de teleurstellende prestaties van het eerste die voorzitter Jacques van der Burg noopte tot het volgende zwaarmoedige stuk met als titel *'Paranoia'*? Ik geef het hier integraal weer: *'Niets kan zo adembenemend mooi zijn dan het spel dat wij met in twee kleuren verdeelde, meestal houten, figuren, het schaakspel plegen te noemen. Niets is echter ook zo weerzinwekkend, zo afgrijselijk soms. Wat zich in het brein van de schaker afspeelt is niet, nee nooit te beschrijven. Er zijn lieden die trachten computers dit te laten imiteren. Laten zij*

stoppen, het is weggegooid geld en verknoeide tijd. Immers, de door ziellose impulsen gevoede electronica brengt zichzelf tot, laten we zeggen, Pe7 en doet dan Pe7. Maar de schaker, de vlees- en bloedspeler, denkt Pe7 en doet Ph6! Laten we wel zijn en bovenal duidelijk, we hebben het nu vooral en zeker niet over computerschaak. We laten het aan de vakidioten. We laten ons in dit geval leiden door de geest, dat heerlijke, dat onontbeerlijke, dat instrument dat in de handen van de meester zo allesbepalend is. Kan iemand een spel bedenken dat mooier, voller, rijker, schoner is? Wat kan men een schaker al niet voor kwaliteiten toedichten. Ze zijn zowel voorspelbaar als even onvoorstelbaar. En welke ingrediënten kent een schaakpartij niet? Om maar wat te noemen: flitsende manoeuvres van een uiterst beweeglijke vrouw, al dan niet in wit of zwart gewaad; razende lopers; paardesprongen waar een rodeo niets bij is; pionnen, die eenmaal doodgelopen opnieuw gekroond worden; de torens die oprecht en in rechte lijn zo sterk zijn, al zijn ze hoekig en doen ze haaks; de koning, de dromer, de ziener, de staander, de wachter, de shah, kortom het schaak! En als je dat spel dan spelen mag als regisseur van wit of zwart, of zwart-wit of kleur, dat doet er dan niet toe, dan heb je inderdaad het gevoel iets te betekenen. Je ziet je tegenstander en schat hem in. Je doet dat zelfbewust en kritisch; je weet 't komt aan op wil, doorzettingsvermogen, kracht, vernuft, creativiteit, heerszucht en dadendrang. Maar pas op ... geef hem niet een vinger te veel of beide handen worden afgerukt en eerloos ga je onder. En toch ... Hoeveel nog schonere superlatieven en wat dies meer zij ik nog zou kunnen zeggen, en toch ... word ik nu beïnvloed door mijn zichtbare en slechte resultaten; en toch ... Schaken is platvloers, is vies, is gewoon en ordinair; 't is koffiehuis- en doorgeefspel, 't is rammen op de klok en lijden, ontzaglijk lijden. Terug moet ik naar de werkelijkheid, terug naar de harde realiteit, terug uit verheven sferen, om weer te accepteren, dat schaken ook maar door een mens is bedacht en niet door geesten werd gebracht. Hoe anders is te verklaren dat een zulk verheven spel met zulke alledaagse termen wordt verguisd. Wat moet ik nou in godsnaam zeggen als we bezig zijn met het volgende: 'Je laat je dame in staan'. En waarin dan wel, potdomme? 'Dat kost een stuk', 'Stukruil' Wiens of welk stuk, zijn we zo platvloers? 'Loper dekt paard'; Bah! Een hardloper of een geldloper, een doodloper of een doorloper? En die durft een paard te nemen? 'Dame dekt koning'; dit is nog erger, om maar niet te spreken van: 'dame dekt loper' of 'dame dekt paard'. 'Schijnoffer'; ook hier al de schijnheiligheid. 'Een vorkje'; hoe simpel van geest, was er geen mooier woord? Zo kunnen we nog talloze voorbeelden geven. Ik probeer het misschien nog een seizoen en zal dan mijn koning door de dame laten afschermen, vervolgens een loper en een paard tegelijk in gevaar brengen, onderwijl mijn andere paard mijn andere loper laten ondersteunen om na wisseling van pionnen een open lijn te verkrijgen, waarna ik onder een stijlvol en volkomen eerlijk aanbod van één mijner torens de vijandelijke koning recht in het gelaat kan zien en zeggen, majesteit, dit was het, de zege is mij! Zo niet ... dan verhuis ik een schot verder en ga ik dammen, een steen des aanstoets meer of minder doet er dan ook niet meer toe...'

Ondertussen was het ledental gestegen tot 43 en begon het Rapid-toernooi uit te groeien tot een traditioneel evenement. In 1984 verscheen het clubblad in het uiterlijk dat we nog steeds hebben: in A5-formaat en met het lopertje op de voorkant. Er werden veel schaakpartijen in gepubliceerd, alsmede natuurlijk de verslagen van in- en externe competitie. En verheugend nieuws viel er ook in te lezen, zoals in januari 1985, toen het vijftigste lid werd binnengehaald! 'Schommelden wij enige jaren terug in de omgeving van 30 leden, nadien en zeker na de verhuizing naar de Sporthal stappen er regelmatig nieuwe belangstellenden bij ons binnen. Dit is vreugdevol voor onze sfeervolle club

en het zal de animo om intern en extern aan de slag te gaan zeker verhogen. (...) De versiercommissie van de club zal het getal 50, in overleg met minister Brinkman en de Amsterdamse wethouder van Sportzaken weldra in lichtende cijfers op de nok van de sporthal laten aanbrengen! Niet alleen het ledental maar ook het aantal deelnemers aan Raadsheer-evenementen nam toe. Zo deden aan het Rapid-toernooi in februari 1985 liefst 102 schakers mee, waarvan 22 leden van De Raadsheer! Stuwende krachten achter dit alles waren vooral Theo Breidenbach en Jacques van der Burg. De groei van het aantal leden zette overigens in 1985 gestaag door.

Het seizoen 1984-1985 werd afgesloten met een feestje. In dat seizoen werden ook steeds meer activiteiten georganiseerd die niets met schaken van doen hebben. Zo werd er bijvoorbeeld gevoetbald. Dit alles bracht voorzitter Van der Burg tot de volgende terugblik over het seizoen: *'Het zit erop. We sluiten af (...) Aan hen, die er alles aan gelegen was De Raadsheer gestalte te geven door o.a. omgang, opvang, nieuwe leden en het naast het donderdagse schaakavondje nog meer Raadsheergebeuren te laten plaatshebben. Zoals bijvoorbeeld zaalvoetbal, snelschaaktoernooien, feestavonden en andere vormen van gezellig samengaan.'* Vol optimisme werd dan ook begonnen aan het nieuwe seizoen, en de meest in het oog springende verandering was het puntensysteem dat door Wim van Vugt werd geïntroduceerd in de interne competitie en dat tot op heden wordt gebruikt. Inmiddels kon De Raadsheer zes teams inschrijven voor de S.G.A.-competitie. Het vijfde Rapid-toernooi in 1986 had wederom meer dan honderd deelnemers. In de interne competitie deden meer dan 65 schakers mee. De Raadsheer betoonde zich ook actief door het beoefenen van voetbal, fietsen, bowlen, openluchtschaak, caféschaak en anderszins. Vooral externe wedstrijdleider Theo Breidenbach was zeer actief met het organiseren van dergelijke evenementen. In de zomer van 1986 werd er geschaakt in café Eylders, werden massakampen tegen Het Probleem, Oud Zuylen en De Pion gehouden, werd er gefietst, gebowld, in het Oosterpark geschaakt, in café Linnaeus geschaakt en naar Gent gegaan.

Bij het begin van het seizoen 1986-1987 was de club gegroeid naar 69 leden. 1987 was een jubileumjaar: De Raadsheer zou 65 jaar worden en derhalve werd een feest voorbereid alsmede een jubileumnummer van het clubblad. 75 leden konden het feest meevieren en het jubileumnummer bevatte een staalkaart van de geschiedenis van De Raadsheer. Het werd afgesloten door het volgende lofdicht op de raadsheer van Dirk Oudshoorn.

'Wie raad weet mag het raden

*De bisschop gaat te keer,
beloert het ei waar hij
niet aan mag komen.*

*Het is zijn politiek zichzelf te sparen
als simonie alom verweten wordt.*

Maar zo niet in Engeland.

*Daar is een bisschop een eerwaardige
kleurechte raadsheer.*

*De wereld is van hard ontoegankelijk
eigentijds leer gemaakt.
Dit geldt niet voor de gek.
Voor hem bestaat geen zuiverheid van leer.
Maar zo niet in Frankrijk.
Daar is een gek een gans normale
kleurechte raadsheer.*

*Ook als een gek zwaait de vaandrig
potsierlijk trots zijn vlag.
Het vaderlandse dundoek
is het heiligste op aard'.
Maar zo niet in Italië.
Daar is een vaandrig een laploze
kleurechte raadsheer.*

*Voor de olifant bestaat geen heiligheid
als hij luid stampend door d evelden
zorgzaam gepland getwas verwoest.
Maar zo niet in Rusland.
Daar is een olifant een onslonzige
kleurechte raadsheer.*

*Als een looper niet is uitgelegd
gaat hij met slopende loop op de loop
en allengs loopt hij steeds roder aan.
Maar zo niet in Nederland.
Hier is een looper niet loops,
doch een onvervalste
kleurrijke raadsheer.'*

Op de werkelijke verjaardag van De Raadsheer, 2 februari 1987, werd een massakamp georganiseerd tegen Es '80, die met 7-6 verloren werd. Daarna werd een simultaan gegeven door Gennadi Sosonko. Het Raadsheer Rapid-toernooi kende opnieuw een recordaantal deelnemers: 145. Het jubileumfeest was een groot succes, tijdens welke Gerard van Heffen, André Korn, Wim Tiepel, Eric Mol en Arend van der Wal werden benoemd tot ereleden. 1987 kende ook het eerste Raadsheer Rapid-toernooi voor viertallen, dat als tweede toernooi door de toernooicommissie op de agenda werd gezet. Bovendien werd een schaaknacht georganiseerd.

Wat betekende dat allemaal voor de schaaksterkte? Weinig tot niets. De Raadsheer groeide in ledental maar niet in schaaksterkte, waarmee duidelijk werd dat de club niet echt sterke schakers naar zich toetrok. Het waren meer de recreatieschakers, die waarschijnlijk om de gezellige sfeer en de vele al-of-niet-schaakactiviteiten lid werden van de club. Het eerste team bleef in de S.G.A.-competitie en wist tot nu toe nooit de

KNSB-competitie te bereiken. Wel konden steeds meer teams worden ingeschreven voor de externe competitie.

De zomer van 1987 kende wederom een groot aantal activiteiten, het 'zomerprogramma' werd daarmee een vast en gewaardeerd onderdeel van het clubleven. Rode draad door de zomer was de zomercompetitie. Met al deze activiteiten was De Raadsheer in enkele jaren uitgegroeid tot één van de grootste en actiefste verenigingen van Amsterdam. Overigens werden niet alle initiatieven een succes. Zo werd in 1988 geprobeerd om wederom een jeugdschaakafdeling op te richten. Dit mislukte bij gebrek aan belangstelling. Dit weerspiegelde een ander aspect van de groei van De Raadsheer: over het algemeen waren de nieuwe leden niet van die leeftijd dat ze als 'aanstormende jeugd' konden worden gekwalificeerd. Ook de schaaklessen tussen zeven en acht uur op de clubavond waren geen onverdeeld succes. Ze werden wel enthousiast een aantal seizoenen voortgezet, maar ook hier was de belangstelling niet overdadig groot.

Het jaar 1988 kende wederom een recordaantal deelnemers aan het Rapid-toernooi van februari. Er deden 202 schakers mee en het hadden er meer kunnen zijn, ware het niet dat de brandweerverordening vermeldde dat meer mensen echt niet in de Denksportruimte mochten verblijven! Ondanks dat aantal was de winnaar een oude bekende van het toernooi: Wim Luberti. Het eerste promoveerde dat jaar naar de Promotieklasse en de traditie van de 'heen-en-weer' deed dus opgeld (en dat niet voor de laatste keer). De Raadsheer haalde overigens dat jaar ook de finale van de S.G.A.-Cup, een knock-out-competitie voor viertallen. Hoe goed wij het ook deden, in de finale werd een beschamende 4-0 nederlaag geleden tegen U.S. De ledengroei liep op tot boven de 80 en voorzichtig begon het bestuur van 100 leden te dromen.

De opwaartse trend wist De Raadsheer aan het einde van de jaren tachtig vol te houden. Ook in 1989 was de zaal voor het Rapid-toernooi tot de nok toe gevuld en bleef het ledental stijgen. De juichstemming was wel terecht maar af en toe werden ook wat schaduwzijden belicht van de clubsfeer. Hoe gezellig ook, het lukte de club niet om het vrouwenschaak een impuls te geven. Er werd geen beleid gevoerd m.b.t. het enthousiasmeren van vrouwenschaak en de club bleek niet altijd even vrouwvriendelijk, getuige het volgende stukje van mijn hand: *'Enige tijd geleden zorgde Donner voor opschudding door zijn uitlating dat vrouwen niet zouden kunnen schaken. Sinds de opkomst van de Hongaarse zusjes Polgar is die mythe nu wel geheel doorgeprikt. Daarmee lijkt de discussie rond het vrouwenschaak nog niet voorbij te zijn. Met betrekking tot De Raadsheer ben ik bang dat we ons zelfs moeten aforagen of het voor vrouwen wel mogelijk is om bij ons te komen schaken. Gerie (Opgenhaffen, FS) heeft in ons vorige clubblad een nogal gebeten stukje geschreven m.b.t. de wijze waarop bij De Raadsheer met vrouwenschaak wordt omgesprongen. Eerst vond ik dat een weinig overdreven maar inmiddels heb ik mijn mening moeten herzien. De laatste tijd leek het eindelijk eens te lukken: er kwamen een aantal vrouwen kijken en wij noteerden ook een vrouwelijk lid. Het is treurig dat sommige Raadsheren deze prima ontwikkeling niet op zijn waarde kunnen schatten. Zij zijn kennelijk niet in staat om een vrouw op de clubavond een beetje normaal te kunnen benaderen. Op 2 maart kwam een vrouw een kijkje nemen bij De Raadsheer omdat ze als huisschaakster ook wel eens op een club*

wilde spelen. Nu hebben we een regeling dat iemand een week of drie de club mag bezoeken voordat die besluit om lid te worden. De vrouw in kwestie had het echter na 1 keer bekeken. Waarom? Een Raadsheer vond het nodig zich enigszins te interesseren in andere 'schaakactiviteiten' waar zij niet van gediend was. Die persoon zou ik hartelijk willen 'bedanken' voor het feit dat hij iemand heeft weggejaagd van de club. Nog vervelender is echter dat dit niet de eerste keer was dat dit gebeurde. Ja jongens, zo krijgen we het vrouwenschaak echt nooit van de grond! Ik vind dat De Raadsheer hier een erg slechte beurt heeft gemaakt. Onze club wil van en voor iedereen zijn. Dat moeten we dan ook met z'n allen waarmaken. Dat betekent dus ook dat we de huidige positieve ontwikkelingen in vrouwenschaak niet moeten laten dwarsbomen door hen die helaas de clubbelangen al te zeer uit het oog verliezen.'

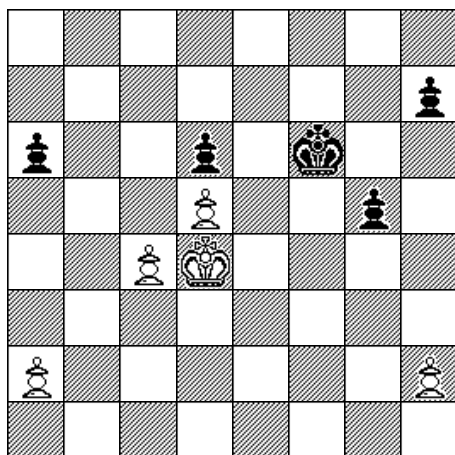
Dromen komen soms toch wel eens uit, hoewel je daar vaak wel een tijdje op moet wachten. In het jaarverslag over 1988-1989 valt te lezen dat de 100-ledengrens nu akelig dicht genaderd werd: de teller stond op 94. De Raadsheeractiviteiten bleven qua frequentie en inhoud op peil en derhalve kon het verslag besloten worden in prettige bewoordingen: *'De laatste jaren lijkt het erop dat De Raadsheer erin slaagt een eigen positie in het Amsterdamse schaakleven te veroveren en te behouden. Daardoor wordt het bestuur in zijn hoop gesterkt dat er ruimte, veel ruimte is voor een vereniging als De Raadsheer, waarin gepoogd wordt om het schaken op uiteenlopende wijze te verbinden met gezelligheid. En wat dat laatste inhoudt: dat mag iedereen zelf invullen!'* Het seizoen liet het inmiddels vertrouwde beeld zien dat de prijzen werden binnengehaald door Ramon van Beemdelust en Menno van Boven. Eerstgenoemde werd kampioen, de laatste werd winnaar van de Raadsheer-Cup. Het was niet de eerste keer, en helaas ook niet de laatste, dat het eerste team kansen op promotie naar de KNSB zelf om zeep hielp. De laatste ronde werd een beslissingswedstrijd thuis tegen Amstelveen 3, en zoals zo vaak tegen die club, delfden wij gedecideerd het onderspit. De zomer liet weer een lange reeks evenementen zien: fietsen, strandwandeling, bezoek aan Gent, massakamp tegen Oud Zuylen, Nacht van De Raadsheer, bezoek aan het ook al weer Belgische Tielt, kraaktoernooi, zomercompetitie, seizoenafsluiting onder muzikale begeleiding van de roemruchte 'Ymond Boys' enz. enz.

Ook het seizoen erna kende een zeer succesvolle toernooireeks. Activiteiten waren er volop, evenals de klaagzangen over de externe resultaten. De Raadsheer had een nieuw toernooi ontdekt, uiteraard in het Belgische, ditmaal tussen Kerst en Oudjaar. Clubbladredacteur Tom Kroes vertelde het volgende erover: *'Wat deden Raadsheeren in Brugge? Een stad met inderdaad veel bruggen, zoals de prachtige Snaggaardbrug, de Ezelbrug en Peerdebrug en een vraag met vele antwoorden. Om de kille dagen tussen kerst en nieuw door te komen besloten zes Raadsheerleden om naar Brugge te gaan en daar deel te nemen aan een internationaal schaaktoernooi. Peter (Bosschieter, FS) had het allemaal mooi geregeld en gezorgd voor een goedkope slaappleats. Geen hotel maar een goedkoop jongensinternaat, de paters waren naar Lourdes vertrokken en de jongens naar de vrijheid. De cipier kon echter niet zonder gevangenen en er werd van ons verwacht dat we elke avond om 12 uur binnen zouden zijn waarna hij de poorten achter ons zou sluiten. Eerste antwoord, de meeste Raadsheeren hebben niet geslapen. Een antwoord dat alleen maar vragen oproept want wat deed men dan wel? Schaken!?' Acht ronden Zwitsers stonden er op het programma. Er werd gespeeld op de markt in het oude Belfort, een prachtige ambiance en zowaar 2/3 van de Raadsleden haalden*

het einde. Frans (Smit, FS), Jacques (van der Burg, FS) en Ron (van Dijk, FS) eindigden met 4.5 punten (het blijven serieuze mannen), Peter kwam uit op 3 terwijl zowel Nico als Tom zich voor het maken van de eindstand hadden teruggetrokken. Maar eigenlijk is dat toch ook niet het verhaal van Brugge. Iedereen die De Raadsheer af en toe richting België volgt weet waar het eigenlijk om draait. De cultuur. De Raadsheercultuur. De vuurlinie lag ditmaal in de Vuurmolen. Je zwalkt om 6 uur 's ochtends door de stad, ziet Raadsleden balanceren op muren, men drinkt een biertje, eet een patatje stoofvlees, drinkt een koffie met pernod en maakt een dansje. En ach, ik hou er wel van.' Tom houdt er zoveel van dat hij het jaar daarop naar Brugge is verhuisd en tot op heden weinig neigingen heeft vertoond om terug te keren. Hij is bij mijn weten het enige lid dat we door Belgische avonturen zijn kwijtgeraakt.

Het voorjaar van 1990 betekende een mijlpaal in de geschiedenis van De Raadsheer. Niet alleen werd de eerste en enige S.G.A.-trofee in de wacht gesleept (de S.G.A.-Cup, waarover straks meer), ook werd het langverwachte honderdste lid verwelkomd! Externe wedstrijdler Rene Uythoven schreef in juni 1990 daarover het volgende: *'Op het moment dat we nog 98 leden hadden, hadden we alvast een presentje gekocht. En op de avond dat André de Roo zijn inschrijfformulier inleverde kon interne wedstrijdler Gerie Opgenhaffen dit presentje, een trofee met de inscriptie '100ste lid SV De Raadsheer', uit de kast halen en aan André overhandigen. Nogmaals André, van harte welkom bij onze vereniging! Ik kan me nog herinneren dat toen ik in 1985 bij de Raadsheer kwam, de club nog klein genoemd kon worden. Er waren toen ongeveer 45 leden. We zijn in korte tijd dus enorm groot gegroeid. Uitgegroeid zelfs tot een van de grootste verenigingen van Amsterdam! Hoe is deze groei zo tot stand gekomen? Ik denk dat dat te maken heeft met wat er enige maanden geleden in 'De Band' stond. De Raadsheer heet de meest actieve vereniging van Amsterdam te zijn. Er is de laatste jaren een enorm pakket activiteiten aangeboden. Zoals daar zijn, eigen toernooien, bezoeken aan andere toernooien (binnen- en buitenland), massakampen, culturele avonden, zomercompetities, fietstochten, (tafel)tennis, volleybal, klaverjasavonden, Kerst- en Paasschaak, enz. enz. De gezelligheid die dat met zich meebrengt trekt veel mensen aan. De groei is daarom vooral te danken aan alle initiatiefnemers van al die evenementen.'*

Het winnen van de S.G.A.-Cup verdient ruime aandacht. De Raadsheer is nooit kampioen van Nederland geweest (wel werd enkele keren succes behaald bij de nationale snelschaakkampioenschappen), ook niet van Amsterdam, zelfs nooit van Amsterdam-Oost, maar de Cup is dan toch maar wel een keer naar de Wethouder Verheyhal gebracht! Ik maakte zelf deel uit van dat team en daarom bewaar ik er goede herinneringen aan. Wat mij het meest bijstaat is niet de finale zelf, maar de halve finale tegen D.C.G. Ikzelf speelde een bijzonder lekkere aanvalspartij, maar het belangrijkste gebeurde op het bord van Ramon van Beemdelust. Hij kreeg een afgebroken stelling met een pionneindspel dat remise moest worden gehouden. Over alle emoties deed Ramon verslag onder de pakkende titel *'Dramatiek der pionnen'*:

'De bovenstaande stelling heeft de Raadsheergemoederen lang beziggehouden. Het was de stelling tussen ondergetekende met zwart en Paul Berkhout van DCG met wit. De uitslag was van cruciaal belang want bij remise of meer zou De Raadsheer in de finale van de S.G.A. Cup zitten! In hevige tijdnood dacht ik mijn voordeel, dat ik de hele partij had gehad, in een technisch gewonnen pionneindspel te kunnen omzetten. Na de tijdcontrole kwam het moment van afbreken. We waren allen in een lichte staat van euforie daar ik met grote overtuiging meedeelde dat de stelling totaal gewonnen voor mij was. Hoezeer optimisme de objectiviteit kan beïnvloeden werd mij pas later duidelijk. In de kroeg was een opperolakkige analyse met Wim van Vugt voldoende om mijn gelijk te bewijzen, Het ging ongeveer zo:

1.	c5!		De veronderstelde afgegeven zet en tevens de enige die in aanmerking komt.
1	....	dx c5	
2.	Kxc5	Ke7	Wit dreigde Kc6
3	Kb6	Kd7!!	Wit dreigde Kc7, later zou blijken dat de koning veel beter staat dan op d6
4	Kxa6	g4	
5	Kb7	h5	
6	a4	h4	
7	a5	g3	
8	hxg3	h3!	Na 5. Kb6 had ik op g3 genomen en met schaak een dame gehaald
9	a6	h2	
10	a7	h1D	
11	a8D	Dxd5+	
12	Ka7	Da5+	
13	Kb7	Db5+	
14	Ka7		Omdat de zwarte koning op d7 staat kan wit niet meer naar c8!
14		Kc7!!	Wit kan geen schaak meer geven en gaat mat op de volgende zet

De dorstigen werden nu gelaafd en overal in het café klonken de overwinningskreten. Enkele dagen later in Brussel, voor aanvang van het nu inmiddels beruchte Olivetti-toernooi, kwam René Uythoven naar mij toe. Hij had de stelling thuis eens bekeken en kon geen winst voor mij vinden. Sterker nog; ik was in groot gevaar! Koorstichtig stortten wij ons in de analyse.

1	c5	dx	c5	9	Kh6	Kb4
2	Kxc5	Ke7		10	Kxh7	Ka3
3	Kc6!	Kd8		11	Kg8	Kxa2
4	Kd6	g4		12	h4	Kb1!
5	Ke5	Kd7		13	h5	a5
6	Kf4	Kd6		14	h6	a4
7	Kxg4	Kxd5		15	h7	a3
8	Kh5	Kc4		16	h8D	a2

En een theoretisch eindspel is ontstaan. Verbeteringen voor zwart werden niet meer gevonden en enigszins geschokt begon ik aan het toernooi. Eén ding stelde mij echter gerust: ook de remise zou de winst voor het team veilig stellen.

Weer terug in Nederland be kroop mij het onaangename gevoel dat er misschien een verbetering voor wit inzat. Op de clubavond gingen Frans Smit en ik de stelling voor het laatst uitdiepen.

5	Ke6!						Wat nu? De h-pion mag niet worden gespeeld want dan wint wit een of zelfs twee kostbare tempo's
5		a5					
6	a4	Ke8					
7	d6	Kd8					
8	d7!	h6					Jammer!
9	Kf5	Kxd7					
10	Kxg4	Kd6					
11	Kh5	Kc5					
12	Kxh6	Kb4					
13	Kg6	Kxa4					
14	h4	Kb3					
15	h5	a4					
16	h6	a3					
17	h7	a2					
18	h8D						en wit kan de a-pion veroveren

De analyses werden steeds grimmiger maar het mocht niets baten, elke variant was verloren. Over ons kwam een zware depressie, een alles verslindend duister dat ons volkomen verlamde. Toen hoorden wij plotseling muziek, wel zo mooi dat wij ons in hogere sferen waanden. Een groot licht naderde ons. Het was een jonge god in de stoffelijke vorm van Bernard van Sterkenburg. Zijn hand pakte de zwarte koning en schoof hem richting h-lijn. Natuurlijk, dat was het!! De zwarte koning moest de witte afsnijden, maar was het werkelijk waar? Wij gingen kijken:

i.p.v. 11 ..., Kc5 speelden wij nu Ke5

12	Kxh6	Kf6	Hoe moet wit zich nu bevrijden?, bijv.
13	h3	Kf5	
14	Kg7	Kg5	
15	Kf7	Kh4	
16	Ke6	Kxh3	
17	Kd6	Kg4	en de zwarte koning komt op tijd op het veld c8 wat een theoretische remise is.

Na luttele minuten overtuigden wij ons ervan dat de stelling remise was. Tot ons kwam de onuitsprekelijke heerlijkheid die onze harten vervulde. Met groot respect keken wij naar Bernard, deze grote man die met een mysterieuze glimlach zijn leerlingen prees. Wie is deze man die in een fractie van een seconde tot de diepste schaakgeheimen weet door te dringen?

Hoe het verder ging. Een week later speelde ik mijn partij uit en i.p.v. 13. h3 speelde mijn tegenstander:

13	Kh5	Kf5	
14	Kh4	Kf4	
15	h3	Kf5	
16	Kg3	Kg5	en wit bood remise aan

Frans Smit die vlakbij ging zitten en tegen Jan Eggers moest spelen had meer aandacht voor mijn partij dan voor zijn eigen partij. Hij verloor dan ook pardoos! Maar dat was allemaal niet erg meer. We dachten nog maar aan één ding: de finale!

De finale werd van Fischer Z gewonnen. Teamleider Jacques van der Burg schreef over de winst van de S.G.A.-Cup: 'Het winnen van de cup was mede te danken aan de goede kameraadschap en verstandhouding binnen de kern van vijf spelers, die zonder bezwaren plaats voor elkaar maakten of van bord wisselden, als dat in het belang van het team nodig was. Voeg daarbij de analysekwaliteiten van dit vijftal en het resultaat is verklaard.'

Andere wapenfeiten in dat seizoen bestonden uit de promotie van het tweede team naar de eerste klasse en de winst van Ron van Dijk in de Raadsheer Voetbaltoto. In 1990 bleek de groei van het ledental te stagneren. Het aantal van honderd leden bleek een soort plafond te zijn: iedere keer als we een honderdste lid konden inschrijven, bedankte weer een aantal leden zodat we net onder die magische grens uitkwamen. Wel zorgde het ledental ervoor dat in het seizoen 1989-1990 uitgekomen kon worden met zeven teams in de externe competitie, terwijl in het seizoen daarop zelfs een achtste team meedeed! De zomer van 1990 werd ook ingevuld door een druk zomerprogramma, met o.a. zomercompetitie, fietsen, wandelen, toernooibezoek, bowlen en een schaaknacht. Het Rapid-toernooi voor viertallen in de herfst van dat jaar kende een inschrijving van wel 49 teams, waardoor de zaal vol was!

Ieder clubblad werd en wordt voor een groot deel gevuld met externe wedstrijdverslagen. Hoe de gemoederen van de teamleiders verhit konden worden, toont het volgende wedstrijdverslag aan van Raadsheer 7, geschreven door de in Raadsheerkringen legendarische 'E. Vreser': *'Na afloop van de wedstrijd tegen Amstel 8 is coach Brunia met spoed opgenomen op de intensive care van de VU. Hoewel het aantal acute hartstilstanden die hij opliep in Uithoorn hem zeer waarschijnlijk niet fataal zullen zijn, gaven de behandelende geneesheren in een perscommuniqué toch duidelijk aan, dat hij er een volgende keer niet zo goed vanaf zou kunnen komen. Zijn sterke gestel en de wil om door te gaan hebben hem in leven gehouden, zo stelden zij. Het is dus oppassen geblazen! Twee dagen later tref ik hem aan in zijn ziekenhuiskamer. Bloemen en kaarten, waaronder zelfs een van de ex-wereldkampioen A. Karpov. Waarin deze zei: 'Ik kan het dus dan kan jij het helemaal!' Brunia blijkt tegen de verwachting in weer helemaal de oude en dus zeer strijdvast. 'Ik heb de gebeurtenissen eens goed overdacht en ga ingrijpen. Want dat is hard nodig. Kun je de uitglijder tegen VKVC nog uitleggen als een valse start, het resultaat tegen Amstel sloeg nergens op. Volkomen onnodig werden er punten ingeleverd. Natuurlijk ben ik wel blij met de gouden horloges die ik na afloop van de tegenstanders kreeg, maar wat moet ik met zoveel klokkes?' Over hoe het team weer op de rails te krijgen zegt hij: 'Ik mis mentale hardheid. Het team mist nog de echte killersmentaliteit. Hierop zal het team worden gehard. Zo gaan we dus samen met de begeleidingsstaf op survival in de Ardennen. En ik geef je de garantie, dat dat niet mis zal zijn. Wie in het zevende wil blijven meespelen zal zich daar moeten bewijzen'. Over het bestuur: 'Tja, het bestuur, dat is een andere zaak. Men verwacht klinkende resultaten, dat ben ik hun verplicht. De harde lijn is dus logisch. Het zevende barst van talent en potentieel. Dat moet er nog uitkomen en dat zal gebeuren ook. Vergeet niet dat de boulevardpers me ook al op de hielen zit. Mijn privéleven is zelfs al niet meer heilig'. Over de verdere aanpak: 'De spelers die het team nu op sleeptouw moeten nemen zijn zich daarvan zeer bewust. Geri Schols, Ruud van der Horst en Rutger Wip moeten het team wat meer gaan dragen dan zij nu doen. Ik ben ervan overtuigd dat zij dat kunnen, zij moeten voorgaan in de strijd. Tot nu toe hebben zij dit redelijk waargemaakt, waarbij vooral Geri zich al heeft bewezen. Ik ben trots op hen. De rest van het team weet dus waar ze aan toe zijn'. Tot slot: 'Opvallend vind ik dat de invallers het in het algemeen goed doen. Zo heeft Jet Kannemans gespeeld als een tijger evenals Rob van Slooten. Ton Wighman, Cilia van der Kamp en Jan van Erkelens krijgen wat extra training om hun talenten optimaal te benutten. Ze zijn nog te vriendelijk voor de tegenstander. Al met al, ik heb er nog vertrouwen in dat het weer goed komt, het kan niet anders!'*

Het seizoen ervoor hadden wij de S.G.A.-Cup gewonnen, ditmaal lagen wij er na de eerste ronde er al uit. Positief nieuws was dat het Rapid-toernooi in 1991 nog steeds op grote deelname kon rekenen. De zaal was niet helemaal vol maar 144 deelnemers is nog altijd een zeer respectabel aantal voor een dergelijk evenement. De Raadsheer begon zich te bekommeren om het aantrekken van sponsors voor toernooien. De cafés East of Eden, Eylders en La Vallade gaven donaties. Het bleek echter moeilijk om nog meer sponsors te vinden. Een sponsor voor een toernooi is tot nu toe nog niet gevonden. Actief bleef De Raadsheer ook in de winter: er werd een massakamp georganiseerd tegen het Hillegomse De Uil en er werd veel aan toernooibezoek gedaan.

Toch ontstond het beeld van een vereniging die de grootste groei achter zich had. De club stabiliseerde zich rond de honderd leden en met de inmiddels bekende activiteiten. Daarin is tot op heden weinig verandering gekomen. In 1991 was een kleine daling van het ledental aanwezig: men sloot het seizoen af met 88 leden. Gelukkig bleek dat dit geen teken te zijn dat De Raadsheer over haar hoogtepunt zou zijn en nu een vrije val zou maken. In de jaren erna herstelde het ledental zich. De zomer was weer ouderwets, met als hoogtepunt de Nacht van De Raadsheer, waaraan 50 schakers deelnamen, hetgeen voor een dergelijk evenement veel genoemd kan worden. Daarnaast de inmiddels gebruikelijke activiteiten als toernooibezoek, zomercompetitie, caféschaak, fietstochten, stadswandelingen etc.

1992 was het jaar dat De Raadsheer een 50-jarig lidmaatschap mocht vieren: dat van Jan van Wilsum. Ter gelegenheid daarvan werd hem de gouden speld van de KNSB toegekend. Ondanks zijn zwakke gezondheid was Jan nog in staat een bedankbrief te schrijven. Bijzonder blij was hij met de gezongen ode door vele leden van De Raadsheer. De Raadsheer zelf vierde het 70-jarig bestaan en dat weliswaar niet zo uitgebreid als het jubileumfeest van vijf jaar daarvoor, maar toch stonden een feestavond en een simultaan met Gennadi Sosonko op het programma. Het Rapid-toernooi dat in deze jubileumsfeer werd gehouden, was wederom een succes met 169 deelnemers. Andere activiteiten uit dat seizoen bestonden uit massakampen tegen Watergraafsmeer en De Uil, een snookertoernooi, snelschaken op Hemelvaartsdag en uiteraard deelname aan de meest uiteenlopende toernooien, niet in het minst het Kroegloperstoernooi, een toernooi waarin duo's in de Pijp van kroeg tot kroeg gaan om andere duo's te bestrijden en dat mede door De Raadsheer werd en wordt georganiseerd. Verder werd voor de tweede maal in het voorjaar een weekendtoernooi georganiseerd, een initiatief dat helaas niet erg succesvol was. Extern eindigde het eerste in de promotieklasse op een vertrouwde plek: de tweede, wederom net naast promotie naar de KNSB grijpend. Ook de andere teams (in totaal waren het er zeven) wisten geen kampioenschap binnen te halen. Het Rapid-toernooi in de herfst bleek wederom een doorslaand succes met een volle zaal. Samen met het stabiele ledental en de activiteiten ontstaat het beeld dat De Raadsheer na de groeiperiode een stevige basis heeft gelegd om qua grootte, sfeer en activiteiten jaren vooruit te kunnen!

Dat er wat sleet dreigde te komen bij De Raadsheer, werd aangetoond door het deelnemersaantal van het Rapid-toernooi in 1993. Dit daalde tot 131. Deze daling zette zich in de jaren erna helaas door. Dit was gelukkig niet het geval met het ledental, dat tussen de 90 en 100 bleef staan. Een volslagen verrassing was de degradatie van het eerste team uit de promotieklasse. Reeds enkele jaren was het eerste op papier in staat om KNSB-competitie te spelen maar het kwam er maar niet van. Degraderen terwijl je op papier eigenlijk de sterkste bent, was buitengewoon pijnlijk, temeer omdat een beslissingswedstrijd tegen D.O.S. gespeeld moest worden, die onnodig verloren ging. Het seizoen zelf werd gelukkig wel gelardeerd met allerlei activiteiten die het clubleven nog aangenamer maakten. Een en ander had gelukkig geen invloed op het ledental. In september 1992 werd de 100 (weliswaar tijdelijk) weer bereikt! Ook het

jeugdschaak werd weer ter hand genomen. De Raadsheer ondersteunde dat werk bij een buurthuis.

Gent bleek uitgegroeid tot een onuitroeibare traditie, getuige het verslag van Bernard van Sterkenburg over de editie 1993: *'De afvaardiging van de Raadsheer op het internationale schaaktoernooi dat de Koninklijke Gentse Schaakkring Ruy Lopez dit jaar voor de 16de maal organiseerde was met acht personen kleiner dan gewoonlijk. Maar gelukkig lieten verschillende andere Raadsheren ook hun gezicht zien, van wie ik Jacques, Freek, André van R. en (ex-Raadsheer) Tom Kroes in de menigte heb kunnen ontwaren. Bovendien was er nog de morele steun van de niet door enige kennis van zaken (op schaakgebied) gehinderde Bart R., die in een aantal opzichten het goede en inspirerende voorbeeld gaf en daarom achteraf tot non-playing captain werd benoemd (...) Dat de Gentse feestdagen van invloed zijn op het schaken is bekend, maar de aard van die invloed is ook na deze editie nog steeds onduidelijk. Daan (Jansen, FS) leek een van die schakers te zijn die eerder geïnspireerd werd door de omstandigheden. Met 4,5 uit 9 eindigde hij in de middenmoot (gedeeld 231e met 539 deelnemers). Dat Daan veel sterker speelde dan zijn rating aangeeft blijkt uit het feit dat hij van alle spelers met dezelfde score de laagste rating had (gemiddeld was hun rating 245 hoger!). Hillart (Wagenmakers, FS) speelde voor het eerst mee in een schaaktoernooi, en behaalde 1,5 punt. Als hij geweten had dat de achtste ronde al om 9.00 uur begon i.p.v. 12.30 was zijn score wellicht nog hoger geweest. Rutger (Wip, FS), het afgelopen seizoen winnaar van groep vier, eindigde met 1 uit 9 op de gedeeld 515e plaats. Tijdens zijn enige winstpartij was hij bijna onherkenbaar: zijn tegenstander was bij voorbaat kansloos bij de aanblik van Rutgers plotselinge imposante verschijning. Nico bleek de ervaren routinier in ons gezelschap te zijn. Met 4 uit 9 eindigde hij op de gedeeld 310e plaats, een knappe prestatie. André de Roo belandde met 3,5 uit 9 op de gedeeld 370ste plaats. Eigenlijk met 3,5 uit 8, want hij werd de laatste dag het slachtoffer van een niet bij naam genoemde ex-clubkampioen die die ochtend wekdienst had. Tycho (Sonnemans, FS) is om onduidelijke redenen niet vermeld in de einduitslag. Hij had keurig doorgegeven dat hij de laatste ronde niet zou spelen om op tijd weer in Nederland te zijn (op de fiets wel te verstaan). Zijn spel hield geen gelijke tred met zijn pedaalslag en hij wist dan ook 4 uit 8 te scoren. Groot was onze bewondering voor Frans, die zich eigenlijk bezighield met diepere zaken als Strindberg en zijn landgenoten. Ook verrichtte hij serieuze studie naar het Gentse ochtendgloren. Dat hij er desondanks in slaagde om met 3,5 punt (uit 8 partijen) op de gedeeld 370ste plaats te eindigen, verdient respect. Bovendien speelde hij (nog wel tegen André) als enige een foutloze partij (1. d4, Pf6; remise). Zelf speelde ik voor het eerst in jaren weer eens een serieus toernooi, en enkele nog steeds onbekende factoren (die waarschijnlijk met 'De Platte Beurs' te maken hebben) deden mij boven mijzelf uitstijgen. Gedeeld 46e met 6 uit 9 leverde zelfs nog een ratingprijs op, die we in verband met de ongunstige wisselkoers ter plekke genuttigd hebben.'*

Een impressie van het kanotochtje werd in hetzelfde clubblad gepubliceerd (waarbij ik tot mijn schande moet bekennen niet alle achternamen van de niet-Raadsheren te kennen): *'Op 8 augustus had Jaap (Schricks, FS) ervoor gezorgd dat er 11 kano's lagen te wachten op enkele zomeractieve Raadsheren plus aanhang. Ondanks dat Theo (Breidenbach, FS) een mooie, maar lange omweg langs de IJsselmeerdiijk nodig had om Holysloot te bereiken, kon om een uur of half één de tewaterlating beginnen. Gonnie (Hooft, FS) kon nog net een paal grijpen en durfde die niet meer los te laten. Uiteindelijk moest dat natuurlijk wel en hoewel*

ze zich de rest van de tocht angstig is blijven aforagen of dat nou wel verstandig was, heeft ze Holysloot uiteindelijk zonder om te slaan weer bereikt. De rest dobberde al gauw ook op het water, vaak wankelend en met de evenwichtsorganen op scherp. Toen moest alleen Gerie (Opgenhaffen, FS) nog, die veel moeite had met links en rechts, maar ook met boven en onder, zodat hij na een meter of tien omsloeg, terugwaadde door het ondiepe water en opgaf. Holysloot was net achter de rietkragen verdwenen, toen een soort wolkbreuk losbarstte. Een ieder stuurde de kano het weinig bescherming biedende riet in. Zo werden we alsnog doornat, behalve Jaap en Marianne die gedeeltelijk droog bleven, omdat ze regenjassen mee hadden genomen. Saskia durfde zich niet helemaal te ontkleden, wilde toch niet nat worden en besloot daarom zich toch maar bij Gerie te gaan voegen. Onder begeleiding van Marianne, de enige redelijk ervaren kanoster, peddelde ze terug. Vlak daarop ging ook Harry (Amand, FS) terug, naar later zou blijken om droge kleren aan te trekken. Ze waren nog niet uit het zicht verdwenen of de zon brak door om de rest van de dag niet meer te verdwijnen. Het restant van het gezelschap ging op een zompig weiland wachten op Mariannes terugkeer, onderwijl opdrogend. Hierbij wrong Jaap zijn toch nat geworden kledingstukken uit, ervan uitgaand dat zijn T-shirt lang genoeg was om de blikken tegen te houden van alle omstanders en rondrijvers. Niet veel later voeren we met z'n negenen verder door het prachtige waterlandschap. Peter (Bosschieter, FS), die goed dacht te kunnen kanoën, voerde een spectaculaire actie uit en sloeg om. Hij ging het riet in om de kano om de kant te halen en kwam in onaangename aanraking met daar aanwezig schrikdraad. Zijn zoontje Jelle was net op tijd van Peters kano naar die van Lieve overgestapt. De rest van de tocht bleef hij toch maar met zijn moeder in de kano. De route voerde door het pittoreske Zuiderwoude. Hier ging Mike (Walsh, FS) aan land om consumpties te halen. Hillart (Wagenmakers, FS) durfde zijn kano niet uit en wierp vijf guldens in het gras, die ze later toch maar samen stonden te zoeken. Kanoërs en eenden werden voorzien van bier, cola en chips. Toen kwamen we Harry tegen, die de tocht in omgekeerde richting aan het varen was. Eigenwijs genoeg om niet om te keren en met ons mee verder te gaan vervolgde hij eenzaam zijn weg. Toen we bijna weer terug waren in Holysloot, begon ook Mike een solo-actie. Hij ging in zijn eentje een flink half uurtje door. Wij zaten op de steiger alweer aan onze tweede consumptie toen hij uiteindelijk weer tevoorschijn kwam. Alle kano's waren inmiddels weer opgeborgen, behalve die van Harry, die nog wilde plannen had om verder te varen. Dit gebeurde uiteraard niet, hetgeen samen met Harry's voorgaande acties voldoende was om hem de Fool te vergeven, die hem werd uitgereikt in café De Zwaan in Landsmeer. Hier waren Gerie en Saskia al heengelopen en Jacques (van der Burg, FS) voegde zich hier bij ons om dit sportieve en waterige dagje met ons en enige biertjes af te sluiten'

Terug naar het schaken (hoewel). Wim van Vugt vergastte in 1994 de leden wederom op een verhandeling over indelingssystemen, opgefleurd door zijn bekende verhelderende grafieken en diagrammen. Ditmaal ging zijn stuk over het ziekbed van het Zwitserse en Amsterdamse indelingssysteem, waarbij vooral de grafiek over het verband tussen ooievaarsnesten en geboorten indruk maakte. Inmiddels werd er ook een begin gemaakt met de voorbereiding van het jubileum van 1997. Extern was gelukkig te melden dat het eerste zijn fout van het voorgaande seizoen had goedgeemaakt: het promoveerde naar de vertrouwde promotieklasse. Toch was ook dit alles weer een indicatie dat De Raadsheer niet echt de vruchten plukte van de groei m.b.t. schaaksterkte, qua prestaties in de externe competitie was men niet verder dan bijv. in de jaren dertig. Is het daarom dat het clubblad allengs meer gevuld werd met

rubrieken als *'Gemiste kansen'*, *'Waarom ik niet kan schaken'*, *'Schaken blijft moeilijk'* en *'Waarom ik overga op Halma'* ?

Het ledental werd bij sluiting van het seizoen vastgesteld op 101! Een mindere ontwikkeling was dat de toernooien van De Raadsheer steeds minder druk bezocht werden en worden. Als oorzaken daarvoor kunnen genoemd worden: er zit misschien sleet in de formule en het aantal toernooien dat georganiseerd wordt, is schrikbarend toegenomen waardoor de concurrentie moordend is. De zomeractiviteiten bloeiden echter wederom in 1994!

Eén van de meest in het oog springende wijzigingen in de bestuurs-samenstelling in de laatste jaren was het afscheid van Theo Breidenbach in 1994. Na jaren als extern wedstrijdleider, voorzitter en toernooicommissielid De Raadsheer te hebben gediend, werd een punt gezet achter een periode waarin Theo als stuwende kracht achter De Raadsheer een indrukwekkend aantal activiteiten had ontplooid en in hoge mate gezichtsbepalend was geweest.

Het seizoen 1994-1995 gaf weer een vertrouwd gezicht te zien met betrekking tot het eerste team: het speelde goed, het speelde uitstekend, het speelde zo voortreffelijk dat promotie naar de KNSB bewerkstelligd kon worden door een overwinning tegen het niet zo sterke EUWE 3. Het eerste verloor die wedstrijd met 7-3 en van te voren kon je de uitslag al voorspellen, tenminste als je de instelling van het eerste team zag: te gespannen en daarbij toch de houding van 'dat varkentje wassen we wel'. Het lijkt wel het lot dat De Raadsheer in 75 jaar heeft verhinderd om ooit landelijk te gaan spelen! Daarentegen gaf het tweede het goede voorbeeld door afgetekend kampioen te worden en te promoveren naar de eerste klasse S.G.A. Ook het zesde deed het beter dan het eerste en won gedeceideerd zijn klasse.

En zo zijn we beland bij het laatste seizoen in deze kroniek: 1995-1996. Een aantal trends werden daarin voortgezet: dalend bezoek aan de Raadsheertoernooien (de schaaknacht ging niet eens meer door), stabiel ledental, wellicht minder evenementen maar nog steeds een krachtig en leuk zomerprogramma en de onveranderde sfeer van schaken en gezelligheid. Wel maakt het bestuur zich zorgen om de sporthal, die in een gebied ligt dat vervuild is en derhalve gesaneerd moet worden. Binnen enkele jaren zal dat gebeuren en dat zou dan inhouden dat De Raadsheer al of niet tijdelijk een andere behuizing moet zien te vinden in Amsterdam-Oost. Dat is moeilijk, zo niet onmogelijk. Een wapenfeit uit het afgelopen seizoen was dat wederom de finale van de S.G.A.-Cup werd bereikt. Op het niet zo neutrale terrein van ENPS/Quibus werd de finale gespeeld tegen Het Probleem. Dit bleek inderdaad problematisch want De Raadsheer verloor met 2,5-1,5. Tsja: *'Het leven kent vele schaakjes maar slechts één mat'*, is een bekend Russisch spreekwoord dat weer eens van toepassing bleek. Het jubileumseizoen begon met het ledental van 101, een teken dat De Raadsheer ook op het niveau van een grote gezelligheidsvereniging genoeg levensvatbaarheid heeft, ondanks het feit dat de evenementen buiten de zomer steeds minder frequent worden. Een ander positief teken is dat het bestuur redelijk moeiteloos aangevuld kon worden met vier nieuwe gezichten.

Wat de club ons de volgende 25 jaar gaat brengen? Niemand weet dat, het enige dat je kunt zeggen is dat de club, hoe klein of groot dan ook, altijd behoefte heeft gehad aan een aantal waterdragers, die de kar bleven trekken. De belangrijkste daarvan was de oprichter Theo ter Bruggen maar na hem zijn er gelukkig velen geweest die met veel enthousiasme ervoor zorgden dat De Raadsheer bleef bestaan en kon floreren. Zolang wij het besef hebben wat die mensen voor De Raadsheer betekend hebben en dat de beurt in deze generatie nu aan ons is, zal De Raadsheer blijven wat het altijd al geweest is: een verzameling schakers die het spel om het plezier beoefenen (serieus, dat wel) en daarnaast via de club allerlei blijvende sociale contacten opdoen, soms zelfs vriendschappen voor het leven.

Maar in hoeverre De Raadsheer ooit qua schaakprestaties een topclub zal worden, valt te bezien. Sommige leden zijn bevangen door twijfel, zoals in het volgende gesprek, met in de hoofdrollen Socrates, Frans Altena (auteur) en Mario Muroli in november 1995 valt te lezen onder de titel 'Euwe':

'Socrates: Goedendag Frans en Mario. Gij ziet er als buiten zinnen uit.

Waarvan zijt ge gekomen?

Frans: Wij zijn gekomen van een schaaktoernooi in Oost.

S.: Schaakt men ook reeds in Oost? Dat is goed. Hoe de kunst van Palamedes en Odysseus, vanuit de velden van Troje, nog immer leeft! En zeg mij: hebt ge toegezien of deelgenomen?

F.: Ik meen eerder dat de Perzen...

S.: De Perzische horzels! Alsof Darius en Xerxes... Ge toont onverstand zonder grenzen, Frans. Hebt ge toegezien of deelgenomen?

F.: Ik aarzel daarop te antwoorden, Socrates.

Mario: Ik zal het u zeggen, zonder iets te verbergen. Wij hebben deelgenomen. Wij beiden.

S.: En hoe hebt gij het eraf gebracht?

M.: Wij hebben de laatste plaatsen behaald, Socrates.

S.: Ach! De goden begenadigen ons niet bij voortdoring!

F.: Ware het maar zo, Socrates. Vorig jaar eindigde ik ook reeds op een der laatste plaatsen.

S.: Gij zijt dus geen goede schakers?

M.: Bij Zeus! Ik aarzel dat zo te verwoorden.

S.: Komaan, vertel mij eens: over welke hoedanigheden moet een schaker beschikken om zich een goed schaker te mogen noemen?

F.: Men zegt: talent. En vervolgens: ijver en studie. En dan: de wil om te winnen.

S.: Wel, talent delen de goden toe. Hebben zij u onvoldoende bedacht?

M.: Bij Hera, ik aarzel dat te erkennen.

S.: Maar als de Muze u niet door de godheid bezielde heeft, wat wilt ge dan? De goede schaker is een licht wezen, geveugeld en heilig, en hij is niet in staat eerder te scheppen, voordat de god in hem binnenkomt en hij buiten zinnen is en het verstand heeft verlaten.

F.: Maar hebt gij ons niet geleerd, Socrates, dat deugd onderwezen kan

- worden? Is ijver en studie van alle belang ontbloot?*
- S.: Ik stel hier de vragen! De deugd zelve is een daad der goden. Maar het inzicht in het goede en slechte is een vaardigheid, een wetenschap, die onderwezen kan worden. Misschien is het bij schaken niet anders gesteld. Ge wilt zeggen, dat ge u onvoldoende op het toernooi hebt voorbereid?*
- M.: Nee, wij volgden beiden een cursus aan het Max Euwecentrum.*
- S.: Wat onderwees men u daar?*
- M.: Wij kregen onderwijs in tactische vaardigheden. Zoals Jagen en Richten.*
- S.: En gij zijt nu volmaakte Jagers en Richters?*
- M.: Bij Pallas Athena, ik aarzel ons zo aan te duiden, Socrates.*
- S.: Was het onderricht dan van een laag peil?*
- F.: Nee, dat niet. Maar Jagen en Richten, daarvan had ik reeds geproefd uit een leergang voor de rijpere jeugd, 'Lekker Schaken' geheten, uit het leerhuis van Brunia en Van Wijgerden.*
- S.: Welk onderwijs had ge dan gewild?*
- F.: Wel, soms laat een goede schaker, na ons een bittere nederlaag te hebben toegebracht, in zijn goedgunstigheid uit een losse pols zien waarom wij in het stof beten, Hij toont ons -wij, zwanger van schaamte- een opening van wel tien zetten, mompelend: 'Dat is de theorie'. Of -nog zwaarder vernedering- hij lispelt 'Dit was allemaal nog theorie', houdt ons een reeks mogelijke en betere zetten in het middenspel voor, en spreekt dan van een Plan. Die theorie, of een Plan maken, dat hadden wij zo gaarne willen leren.*
- S.: En zulk een onderricht, dat gaf men u niet?*
- F.: Nee, soms bespeurde ik een glimp van de theorie in een door de leraar toegelichte partij van zeer goede schakers. Maar na een zet of vier, vijf raakte ik meestentijds het spoor ten halve bijster. En het Plan, dat zou ons later misschien geworden, naar ik begreep.*
- S.: Is het wellicht inderdaad beter eerst het Jagen en Richten te beheersen?*
- M.: Diepe twijfel bevangt mij, Socrates. Als wij al slecht uit de opening komen, is er weinig zicht meer op Jagen en Richten, door ons, wel te verstaan. En als wij de opening zonder kleerscheuren overleven, worden wij vaak overweldigd door een Plan, niet van ons, wel te verstaan.*
- S.: Waarom zoekt ge dan geen onderricht in openingen?*
- F.: Zulk onderricht kent men niet. Er is enkel boekenstudie.*
- S.: Dat behoort toch ook bij onderricht?*
- F.: Maar Socrates, ik behoef toch juist u niet uit te leggen dat volmaakt onderricht slechts in dialoog kan plaatsvinden? Of zijt ge tenslotte dan toch nog een dier Sofisten geworden?*
- S.: Nog zo'n opmerking en wij kunnen beter elk ons weegs gaan.*
- M.: Toe Socrates. Ik begrijp wel wat Frans poogt te zeggen, mij is het zulks vaak evenzo te moede. Zo heb ik op de cursus kennis gemaakt met een opening, het Göringgambiet, waarvan ik meende: daarmee kan ik voort. Maar toen ik toepassing in partijen beproefde, sloegen de goden mij keer op keer met waarlijk verschrikkelijk onheil. Mij was, zo moet ik vrezen, geen werkelijk positioneel begrip aangereikt, waarin het gambiet kon*

- gedijen. Thans kan ik er beter mee overweg, doch onzekerheid blijft verraderlijk op de loer. En waar Frans spreekt van droefheid bij opening en middenspel, zou ik voor mij het eindspel willen noemen. Al te vaak geef ik een gewonnen eindspel uit handen, alsof het goddelijk inzicht mij plots de rug tokeert.
- F.: De leraar raadde ons een studie van een foliant van Euwe en Meiden aan, 'Meester tegen Amateur'.
- S.: Vertel mij niet, dat ge dat werk niet meteen ter hand genomen hebt!
- F.: Jawel, Socrates! Waarom denkt ge toch, dat ik niet van goede wil ben? Maar ik ben niet verder gevorderd dan enkele bladzijden. Toen -o, noodlot, o toeval- nam ik kennis van wat Donner over het boek schreef. Hij spreekt van een 'weezintwekkend lor' en 'gebabbel'. Hij zegt zelfs, dat de laatste waarheid omtrent het schaakspel zich pas opent in het afleren van alle regels!
- S.: Behaaglijk toeval, niet? Een beginner meent naar de laatste waarheid te mogen reiken? O hubris, overmoed? Erkent Donner niet ook, dat men een ander niets bij kan brengen zonder gebruik te maken van regels?
- F.: Inderdaad, Socrates.
- S.: Euwe en Donner, zij waren toch goede schakers?
- M.: Bij Caïssa, wij menen van wel!
- S.: Welaan, zeg mij eens: zijt gij goede schakers?
- M.: Bij ... Wij aarzelen om ... Nee, Socrates, wij zijn geen goede schakers.
- S.: Zeg mij dan: wilt gij trachten goede schakers te worden?
- M.: Bij Zeus, Socrates! Waren wij konijnen, wij zouden toch goede konijnen willen zijn?
- S.: En gij hebt dus de studie van Euwe en Meiden hervat?
- F.: Eh, ja. Dat wil zeggen, dat heb ik mij voorgenomen.
- S.: Hoe nu, voorgenomen? Wat verdoet ge uw tijd hier in La Vallade? Gaf gij niet zelf als derde kenmerk van goede schakers: wil, winstwil?
- F.: Wat bedoelt ge daarmee, Socrates?
- S.: Kent ge de film 'De linkshandige vrouw'?
- F.: Ik zag ooit de film, Socrates. Maar daarin schaakt men toch niet?
- S.: Neen, doch in een scene daarin vertelt een man aan een oude, dat hij al geruime tijd zonder arbeid is. De oude vraagt daarop zonder omwegen aan de man: 'Zijt gij laf?'
- F.: Een uitspraak zonder mededogen, Socrates. Maar spraken wij niet over schaken? Of bedoelt ge dat Mario in het eindspel niet de wil om te winnen ontplooit, maar de angst om te winnen?
- M.: Maar wat krijgen we nu? Mij een angsthaas te heten! Juist gij speelt toch vooral bij toernooien onder elke korenmaat!
- S.: Wel wel! Daarover zullen wij nog spreken. Ik wilde eventwel vragen: zijt gij altijd lui?

(Het overige deel van het manuscript is verloren gegaan)'

Raadsheer-toernooifanaten

Jacques van der Burg

Toernooibezoek van Raadsheerleden is een fenomeen dat niet onbesproken mag blijven. Sinds de komst van meerdaagse en weekend-toernooien en ook van de ééndagsvliegen (rapid- of snelschaak), is er steeds een vaste, harde kern te vinden geweest die deze toernooien fanatiek bezochten; zeker niet op zoek naar roem en prijzen maar veeleer naar sfeer, gezelligheid en drank, in welke vorm dan ook.

Het is mij vergund u in vogelvlucht mee te nemen naar die plaatsen in binnen- en buitenland waar De Raadsheer furore maakte en de meest vermeldenswaardige feiten te boekstaven. Omdat het hier historie betreft, dien ik vooraf te vermelden dat alle namen en personen die hier genoemd zijn, echt én levensecht zijn en dat niets of niemand berust op fantasie of toeval.

Zo herinner ik mij het persoonlijk kampioenschap van Amsterdam in 1979, georganiseerd door de S.G.A. en verspeeld op zeven (!) vrijdagavonden in de Wethouder Verhey Sporthal, onze huidige thuishaven. Na 17 jaar stilstand was ik net weer een jaar aan het schaken en m'n eerste seizoen bij De Raadsheer zat er net op (een fraaie tweede plaats achter Ger Posno). Dus leek deelname aan zo'n toernooi me wel op z'n plaats. Ik eindigde in de C-groep op een gedeelde derde plaats met Menno van Boven, toen 17, en Theo Gosman, toen 16. Menno was al wel lid van De Raadsheer, Theo nog niet. Beiden golden toen als aankomende talenten.

Luxemburg werd het eerste Europese land waar bij mijn weten Raadsheer- en aanverwante schakers het toernooischaak bezochten. Al in 1980 waren Ronald Post en Menno van Boven in Mondorf-les-Bains, waar Menno met 4,5 uit 7 een ratingprijs verdiende. Het grappige aan dit toernooi was dat je geacht werd je eigen klok en stukken mee te nemen. Het jaar daarop was ik ook van de partij en reed ik met een gehuurde VW-bus, bemand met schakers naar het zuiden, dwars door de Ardennen opnieuw naar Mondorf. Ramon van Beemdelust en Wouter Smit waren er toen ook bij en ter plekke maakte ik kennis met Peter Bosschieter, de meest fanatieke toernooischaker (toen nog geen Raadsheer-lid) die ik ooit ben tegengekomen. Daverende successen of toernooizeges hebben we nooit behaald, maar gezellig was het altijd wel. In 1982 gingen we nog een keer, maar die week hadden we regen in overvloed, zodat we de tent uitdreven. Daarna was het, wat Luxemburg betreft, over.

België lonkte en met name Gent! Van 1983 af tot en met heden toe blonk De Raadsheer uit in grote groepen deelnemers die in juli het toernooi en de stad onveilig maakten. Alleen al over dit toernooi en alles wat er omheen gebeurde, zijn aparte boekdelen te schrijven. Spelen in de Sint-Pietersabdij, eten bij 'Het Zwarte Woud', drinken bij 'Dulle Griet', flaneren over de Korenmarkt bij nacht en ontij, slapen in 'Fabiola' of 'Hotel Flandria', we hebben het allemaal tot in de kleinste finesses en tot in alle details meegemaakt. Befamd is het record terras zitten (Theo Breidenbach, Olaf Holtjer, Harry Hamming om er maar een paar te noemen) bij café 'Het Damberd', van 's

morgens vroeg tot diep in de nacht. Of schakers die na een bewogen nacht vol vocht en vrouwen, ongewassen, ongeschoren en niet geslapen om negen uur 's morgens weer achter het bord plaatsnamen en vaak nog binnen een uur wisten te winnen ook. De tegenstanders konden wel tegen 'schaken', maar niet tegen 'kegelen'!

Of neem het feit dat Harry Amand, tijdens één der eerste Gentse jaren, na afloop van het toernooi met Ramon en Menno in zijn Dafje huiswaarts wilde en de bodem van het autootje het compleet begaf. Die Harry, dat was me er trouwens eentje. Wereldberoemd is zijn 'Kip Naturel' geworden. Op dat moment en op die dag was dat het goedkoopste op het menu. Maar Harry wilde weten wat dat was. De ober, door ons in vertrouwen genomen, speelde het spelletje mee. Dat is een kip, Harry, die je zelf nog moet plukken! Beroemd werd Harry ook in het jaar dat we bij het afscheidsetentje in 'Het Zwarte Woud' ontdekte dat zijn geld op was. Grootmoedig als we waren, bestelden we allemaal iets minder en ieder leende Harry enige franken, waarop hij prompt het duurste gerecht van de kaart bestelde. Vooral in de beginjaren van Gent was café 'Wembley' een rustpunt van eten en drinken, van praten en doorzakken, van flirten en dansen. Nog zie ik Dirk Oudshoorn op de stoep voor 'Wembley' een rituele dans uitvoeren.

Wonder boven wonder liep altijd alles goed af. De eerste toernooi-avond (op vrijdag) was ook altijd de slotavond van 'De Vooruit'. Dit oude vakbondsgebouw, omgetoverd tot disco, trilde dan op zijn grondvesten. Gent, dat betekende: vijf dagen in juli eten, drinken, uitgaan, plezieren, niet of nauwelijks slapen en dan ook nog schaken. Voor wie het nog niet meemaakte: een doel om naar uit te zien; voor wie het kent: iets om nooit meer te vergeten.

Niet alleen Gent heeft een speciale plaats in de schaakharten der Raadsheren, ook Brussel, Geraardsbergen, Tielt en Brugge zijn voor ons bekende plaatsen geworden met elk hun eigen schaakhistorie en randverschijnselen. Brussel betekent snelschaaktoernooien met eigen klokken en stukken, overnachtingen in hotel 'George V' in antieke kamers met krakende lits-jumeaux en wankele douche-cabines en Harry (hij weer) die met een Nederlands kwartje een telefoongesprek wilde betalen. Geraardsbergen was een toernooi in de schaduw van de beroemde Muur, in een prachtige ambiance in een gerenoveerde kasteeltuin, barbecue en diner in stijl, slapen bij een advocaat in huis, waar 's nachts de voordeur gewoon open bleef ondanks een kapitaal aan antiek in huis en Peter die daar in een kroegje daadwerkelijk 'Once upon a time in the West' speelde. In Tielt wonnen wij twee jaar achtereen de teamprijs in het schitterende hotel 'Parador', waar Meindert en Peter vaststelden dat de bruid een roze slip droeg en waar Jacques geen bier mocht aleeer hij zijn partij gewonnen had.

In Brugge wordt om de twee jaar tussen Kerst en Oud en Nieuw in de Halletoren aan de Markt een toernooi gespeeld met uiteraard onze deelname. De eerste maal was dat met overnachting in een jongensinternaat. De scholieren waren op vakantie en wij konden erin maar de regels bleven onveranderd. Poort dicht om 12 uur en binnen zijn. Dat betekende al snel sloten slopen en over muren klimmen. Dat betekende veel bier en gezang tot diep in de nacht. Belendende schakers vroegen zich de volgende morgen

af hoe het kon bestaan dat er zulke miskleunen onder schakers bestonden, hetgeen wij natuurlijk levendig beaamden. De rating van Happel is nooit meer teruggevonden. Ingewijden weten genoeg en weten ook van het 'Brugse Beertje' en 'De Vuurmolen'. Tom en Véronique, nog steeds van harte!

Dat was in grote trekken België, waar nog steeds volop Raadsheren de toernooien bezoeken. Zelf was ik ook éénmaal bij een toernooi in Dinard, in Frankrijk, het open kampioenschap van Bretagne. 4,5 uit 9 was geen slechte score, maar het meest is mij een zekere Hofman uit Dordrecht bijgebleven, die geen woord Frans sprak en in Parijs in de trein naar het westen stapte, alleen in het verkeerde stuk. Zo kwam hij in Nantes uit in plaats van in Rennes. In St.-Malo vroeg hij me hem onder zijn hoede te nemen, voor zo ver het de taal betrof, want hij was een betere schaker dan ik.

In de loop der jaren speelden wij diverse massakampen, onder andere tegen Oud Zuylen uit Utrecht, De Uil uit Hillegom, De Pion en Oosten-Toren uit Amsterdam. Dit verschijnsel, hoewel het natuurlijk alle bestaansrecht heeft, is de laatste jaren als fenomeen min of meer uit de mode geraakt.

Vele jaren lang, met name in de jaren tachtig, is De Raadsheer naar Limburg getogen en met name naar Maastricht, voor een schaaktoernooi, zo maar voor een weekend of voor het carnaval. Er viel altijd wat te beleven. Een ontmoeting met een 'testbeeld' bijvoorbeeld; vraag Theo er maar eens naar! Dansen in Vroenhoven tot in de vroege ochtend! Een meisje ontmoeten en er uiteindelijk mee trouwen? René en Carla weten het antwoord.

Het is echt allemaal te veel om op te noemen. Deze bijdrage dient ook beperkt te blijven tot een enkele flitsende herinnering. Zij die het weten en zich betrokken voelen, zullen het lezen en nog eens fijntjes glimlachen.

Tenslotte nog dit: aan de Amsterdamse persoonlijke kampioenschappen en de veteranenkampioenschappen hebben de Raadsheren altijd in groten getale meegedaan met wisselend succes in de diverse groepen. Ook bij andere S.G.A.-evenementen en in Beverwijk ontbraken wij nooit, zoals ook het Hoogovenstoernooi in Wijk aan Zee altijd deelname kende van vele Raadsheren.

Als afsluiter nog een verhaaltje uit Koedijk, waar de Raadsheren met katers van de vorige nacht binnen het kwartier het enige pak melk consumeerden. De voorraad werd niet meer aangevuld maar wel werd de gehele dag uiteraard melk besteld totdat ze er gek van werden.

Een Raadsheer op een schaaktoernooi? Er valt altijd wat te beleven!

Tot slot

De Raadsheer is 75 jaar geleden opgericht als een a-politieke schaakvereniging voor en door arbeiders. Wat is er nu van die vereniging geworden?

Een arbeidersvereniging is het allang niet meer. Dit kan de volgende oorzaken hebben:

1. Arbeiders bestaan niet meer;
2. Arbeiders blijven weigeren om te schaken;
3. De oorspronkelijke doelgroep is verdwenen uit Amsterdam-Oost;
4. De vereniging is alsnog opgeslokt door andere groepen in de samenleving.

Naast deze fundamentele verandering zijn er ook constanten te onderkennen:

1. Het ledenbestand bestaat helaas nog steeds voor het overgrote deel uit mannen en dat voor een club die voortgekomen is uit een korfbalvereniging!;
2. De vereniging speelt nog steeds in Amsterdam-Oost en relatief de meeste leden zijn nog steeds afkomstig uit Amsterdam-Oost;
3. De Raadsheer speelt nog steeds niet landelijk;
4. De Raadsheer is nog steeds een vereniging waar de band tussen de leden veel belangrijker wordt geacht dan iemands schaaksterkte;
5. Over politiek en godsdienst mag nog steeds tijdens ledenvergaderingen niet worden gesproken!

Op dit moment gaat het goed met de vereniging. Zowel qua ledental als clubleven heeft De Raadsheer de opleving van de jaren tachtig aardig weten vast te houden. Wat moet er gebeuren om De Raadsheer op zijn minst in deze goede conditie te behouden? Mijns inziens zijn de volgende factoren van belang:

1. Het schaken moet in een positiever licht worden geplaatst om een aantrekkelijke vrijetijdsbesteding te blijven. De zeer negatieve ontwikkelingen in de laatste jaren in de internationale schaakwereld hebben zeker hun weerslag in het dalend aantal mensen dat georganiseerd schaakt;
2. Het schaken moet in Nederland, en dan vooral in Amsterdam, blijvend actief gestimuleerd worden;
3. De Raadsheer moet de beschikking blijven houden over een lokaliteit als de Denksportruimte in de Wethouder Verhey Sporthal.
4. De Raadsheer zelf moet natuurlijk actief blijven en haar eigen karakter behouden.

Kortom: uiteindelijk zijn het natuurlijk de leden zelf die De Raadsheer maken tot wat zij is! Als die leden blijven komen en ervoor gezorgd wordt dat die leden een goed onderkomen blijven vinden, dan worden de komende 75 jaar net zo aangenaam!

Lijst van ereleden

Th. ter Bruggen	†	(tevens ere-voorzitter)
J.J. van der Burg		
A. Kranenburg		
J. Heym	†	
C. Heym	†	
H. Hogenes	†	
A. Korn		
A.J. van der Wal		
G. van Heffen		
W. Tiepel		
E. Mol		
J. van Wilsum		
L. Vrees	†	

Lijst van voorzitters

Th. ter Bruggen	†
C. Schols	†
J. Heym	†
J. Belinfante	†
H. van der Dungen	†
M. Sterk	†
A. Kranenburg	
W. Tiepel	
A. van der Wal	
G. van Heffen	
E. Mol	
J. van der Burg	
T. Breidenbach	
H. Wasmoeth	
J. Schrickx	

Lijst van clubkampioenen

Helaas is de lijst van clubkampioenen lang niet compleet. Vooral de kampioenen uit de jaren veertig en vijftig zijn niet of nauwelijks te achterhalen. Hieronder volgen de kampioenen die wél uit het archief zijn op te diepen.

1924	Telleman
1925	C. Heym
1929	Loosekoot
1930	Bauer
1931	H. Heym
1932	C. Heym
1933	J. Heym
1935	J. Heym
1936	J. Belinfante
1937	H. Heym
1938	J. Heym
1940	J. Heym
1959	J. Heym
1962	J. Heym
1963	W. Tiepel
1964	K. Pieters
1965	K. Pieters
1966	A. van der Wal
1967	W. Tiepel
1968	J. Heym en W. Tiepel
1969	R. Portegies
1970	R. Portegies
1971	A. van der Wal
1972	R. Portegies
1973	A. van der Wal
1974	H.H.F. Bleker
1975	H.H.F. Bleker
1976	H.H.F. Bleker
1977	J. de Groot
1978	G. Tetteroo
1979	G. Posno
1980	M. van Boven
1981	R. van Beemdelust
1982	M. van Boven
1983	M. van Boven
1984	M. van Boven
1985	M. van Boven
1986	M. van Boven
1987	M. van Boven
1988	R. van Beemdelust

1989	R. van Beemdelust
1990	R. van Beemdelust
1991	F. Smit
1992	R. van Beemdelust
1993	R. van Beemdelust
1994	M. van Boven
1995	R. van Beemdelust
1996	B. van Sterkenburg

Lijst van winnaars Raadsheer Cup

1975	E. Mol
1976	F. Bleker
1977	G. Tetteroo
1978	G. Tetteroo
1979	A. van der Wal
1980	M. van Boven
1981	G. Posno
1982	M. van Boven
1983	A. van der Wal
1984	B. Grooters
1985	R. van Beemdelust
1986	M. van Boven
1987	C. de Groot
1988	M. van Boven
1989	M. van Boven
1990	J. Eggers
1991	F. Smit
1992	F. Smit
1993	M. van Boven
1994	M. van Boven
1995	T. Gosman
1996	H. Bij de Vaate

Bronnen en literatuur

Archief van schaakvereniging De Raadsheer, 1922-1997
in bezit van de vereniging.

Archief van het Bisdom Haarlem,
Rijksarchief Noord-Holland, Haarlem

Tijdschrift van de (Koninklijke) Nederlandsche Schaakbond, 1922-1943
Max Euwe Centrum, Amsterdam.

Amsterdamsche Schaakcompetitie, 1923-1928
Max Euwe Centrum, Amsterdam.

Amsterdam Schaakstad,
Jubileumuitgave t.g.v. 25-jarig bestaan Schaakbond Groot-Amsterdam,
red. E. Petersma e.a., Staatsuitgeverij, Amsterdam, 1994.

Nederland Schaakt!
Jubileumuitgave t.g.v. 100 jaar KNSB, 1972.

Partij Verloren
W.A.T. Schelfhout en J. Eggink, Amsterdam 1947.

Verantwoording van deze uitgave

Deze versie van het jubileumboek uit 1997 is gemaakt met behulp van MSWord/Office365. Het is geconverteerd uit MSWord 6.0. Vervolgens is het omgezet naar PDF/A en naar Epub.

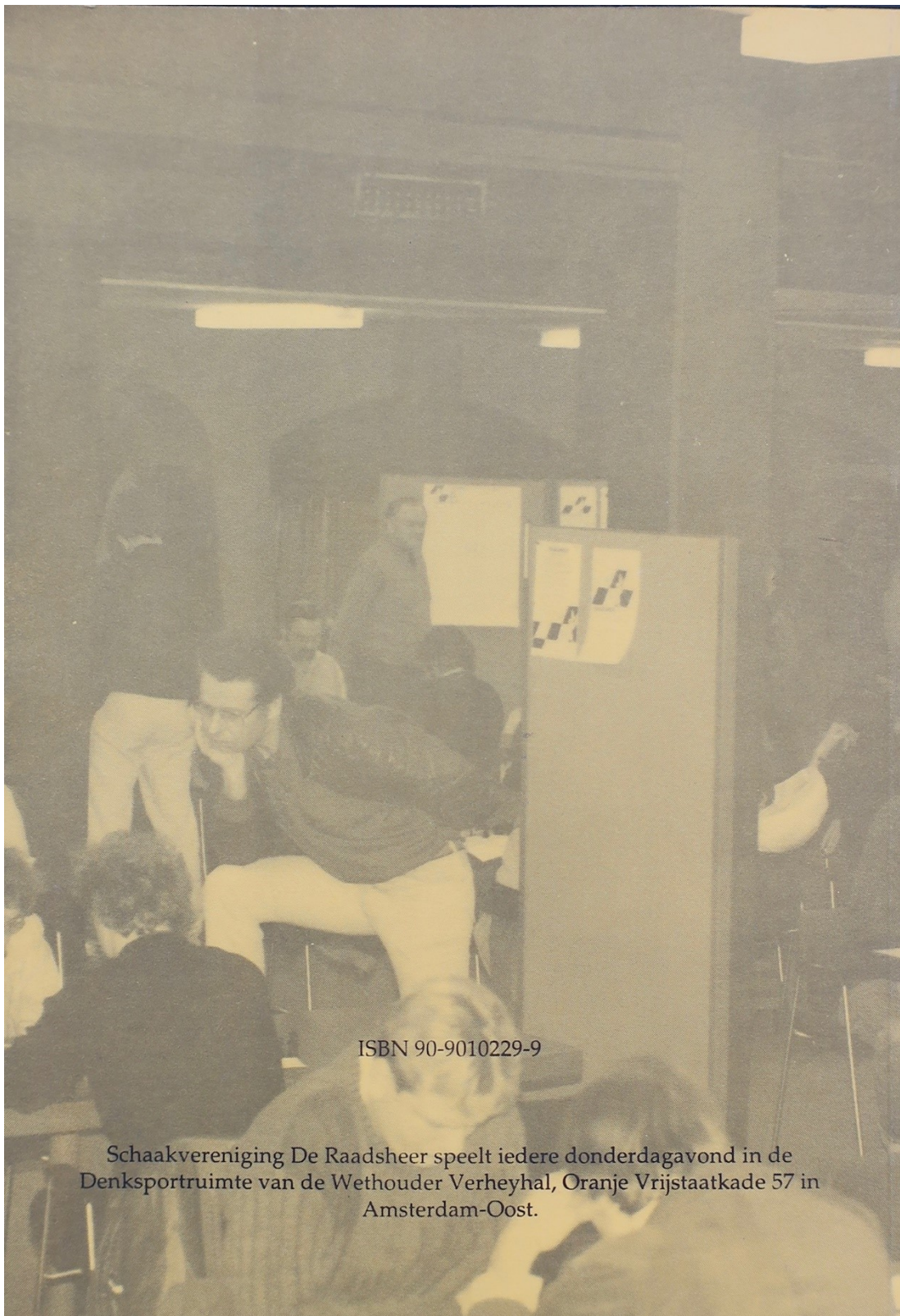
Gepoogd is om de uitgave van 1997 zoveel mogelijk intact te laten. De tekst is integraal overgenomen. Vermelde personalia en adresgegevens kunnen inmiddels verouderd zijn.

De volgende wijzigingen moesten worden aangebracht.

De oorspronkelijke paginering is vanwege de conversie gewijzigd. De foto's waren niet meer digitaal of anderszins beschikbaar. Daarom zijn er nieuwe foto's van gemaakt.

De website van Schaakvereniging De Raadsheer is <https://www.svderaadsheer.nl/>
De website van Frans Smit is <http://www.fpsmit.nl/>

Frans Smit, Amsterdam, 22 maart 2020.

ISBN 90-9010229-9

Schaakvereniging De Raadsheer speelt iedere donderdagavond in de Denksportruimte van de Wethouder Verheyhal, Oranje Vrijstaatkade 57 in Amsterdam-Oost.